

Zarządzenie Nr 183/2017/PŚZ

Burmistrza Miasta Sandomierza

Z dnia 5 września 2017 r.

W sprawie przyjęcia „Diagnozy potrzeb w zakresie usług społecznych w powiecie sandomierskim na lata 2017-2020, RAPORT”

Na podstawie art. 30 ust. 2 pkt. 1a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) zarządzam co następuje:

§ 1

W związku z wymogiem konkursu nr RPSW.09.02.01-IZ.00-26-145/17, Poddziałanie 9.2.1, Rozwój wysokiej jakości usług społecznych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Społeczny, Osi 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem) przyjmuję „Diagnozę potrzeb w zakresie usług społecznych w powiecie sandomierskim na lata 2017-2020, RAPORT”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Burmistrz Sandomierza

mjr Marek Bronkowski

Załącznik do Zarządzenia Nr 183/2017/PŚZ
Burmistrza Miasta Sandomierza
z dnia 05.09.2017 r.

Diagnoza potrzeb w zakresie usług społecznych
w powiecie sandomierskim na lata 2017-2020
RAPORT

Sandomierz, sierpień 2017

Niniejszy raport jest powiatowym programem rozwoju w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.

Przy konstruowaniu diagnozy, przyjęto podejście partycypacyjne i eksperckie. Planowanie działań miało charakter strategiczny i wieloetapowy.

Proces programowania rozwiązań oparto na diagnozie problemów społecznych, którą sporządzono na podstawie dostępnych danych wtórnych, takich jak publikacje, raporty, biuletyny, bazy danych itp. Podstawą do diagnozy były materiały i analizy statystyczne gromadzone i opracowane przez instytucje działające na terenie miasta i Gminy, m.in. przez Urząd Statystyczny w Kielcach, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu (PUP), informacje pozyskane od organizacji pozarządowych. Diagnoza jest zatem rezultatem analizy aktualnej sytuacji Powiatu i zawiera cele, które wyznaczają podstawowe kierunki działań w zakresie rozwoju usług społecznych.

Raport przygotowano w oparciu o następujące dokumenty strategiczne:

1. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 - Sandomierz 2014-2020,
2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 – Gmina Koprzywnica,
3. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY OBRAZÓW NA LATA 2016-2020,
4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sandomierskim na lata 2014-2020.

Należy pamiętać, że rozwiązania zawarte w diagnozie zostaną zrealizowane, o ile w jego działania włączą się gminy powiatu sandomierskiego, które są objęte zakresem działania programu, oraz organizacje obywatelskie działające na obszarze powiatu, co powinno zostać ujęte w stosownym porozumieniu akceptującym zasady programu. Program zostanie zrealizowany, o ile grupa sterująco-monitorująca przygotuje stosowne projekty w ramach RPO, i zostaną one przyjęte do realizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego.

Kontekst i diagnoza programu

Kontekst

Usługi społeczne, są istotną częścią Europejskiego Modelu Społecznego, zwłaszcza w kontekście realizacji Strategii „Europa 2020”. Wysoki priorytet takich działań przekłada się na możliwości finansowe jak również nowe regulacje prawne. M.in. jednym z priorytetów inwestycyjnych Europejskiego Funduszu Społecznego jest *„łatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym”*. Dzięki tym i podobnym rozwiązaniom administracja publiczna na

szczeblu lokalnym ma coraz większe możliwości zwiększania dostępu do usług użyteczności publicznej.

W ramach przyjętych w dniu 12 sierpnia 2014 r. programów rozwoju: Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Nowy wymiar aktywnej integracji, Rada Ministrów przyjęła, że usługami interesu ogólnego w wymiarze lokalnym i regionalnym, są usługi użyteczności publicznej realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego. Usługi te są zdefiniowane w ustawie o samorządzie gminnym, w ustawie o samorządzie powiatowym oraz ustawie o gospodarce komunalnej. Zgodnie z powyższymi przepisami, zadania o charakterze użyteczności publicznej, to zadania, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych. Organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego określają o:

- wyborze sposobu prowadzenia i form usług użyteczności publicznej;
- wysokości cen i opłat albo o sposobie ustalania cen i opłat za usługi o charakterze użyteczności publicznej oraz za korzystanie z obiektów i urządzeń użyteczności publicznej jednostek samorządu terytorialnego.

Do usług społecznych użyteczności publicznej w gminach i powiatach, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi, należy zaliczyć co najmniej usługi w zakresie:

- promocji i ochrony zdrowia,
- pomocy społecznej,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- edukacji publicznej,
- kultury, kultury fizycznej i turystyki,
- polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
- wspierania osób niepełnosprawnych (powiat)
- przeciwdziałania bezrobociu (powiat).

Prezentowany Program, celem uzyskania najbardziej efektywnego rezultatu skupiać się będzie na wybranych usługach, które stanowią przedmiot zainteresowania działań związanych z realizacją strategii „Europa 2020”. Zgodnie z umową partnerstwa podpisaną przez Rząd i Komisję Europejską, ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (w perspektywie finansowej 2014 – 2020) wspierany będzie rozwój usług społecznych i zdrowotnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym świadczonych w ramach działalności podmiotów ekonomii społecznej. W ramach Regionalnych Programów Operacyjnych preferencyjnie będą traktowane przedsięwzięcia mające na celu powstawanie i rozwój środowiskowych form opieki nad dziećmi, osobami niepełnosprawnymi, osobami mającymi problemy ze zdrowiem psychicznym, osobami starszymi, osobami wykluczonymi społecznie bądź zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Tym samym finansowane będą projekty wspierające:

- podmioty opieki nad dzieckiem do lat 3, w tym żłobki (m.in. przyzakładowe), kluby dziecięce, oddziały żłobkowe oraz działania na rzecz zwiększania liczby miejsc w istniejących instytucjach;
- usługi opiekuńcze nad osobami zależnymi;
- usługi asystenckie dla osób niepełnosprawnych;
- usługi wspierania rodziny, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej;
- rozwój mieszkań chronionych, wspomaganych i treningowych.

Wspierane będą również dalsze działania na rzecz rozwoju edukacji przedszkolnej w ramach projektów edukacyjnych.

Tym samym zakres przedmiotowy przedstawianego programu zostaje określony według przedstawionych powyżej obszarów tematycznych.

Dane podstawowe

Powiat sandomierski zamieszkuje 79266 mieszkańców (GUS, 2015), co stanowi 6,305 % mieszkańców województwa świętokrzyskiego. W ramach obszaru powiatu funkcjonuje dziewięć gmin: Dwikozy, Klimontów, Łoniów, Obrazów, Samborzec, Wilczyce, dwie gminy miejsko-wiejskie Koprzywnica i Zawichost oraz gmina miejska Sandomierz.

Tab. 1. Podstawowe dane demograficzne według gmin (2015)

Gminy	Mieszkańcy	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych
Sandomierz	24187	62,2	952
Koprzywnica	6823	59,9	290
Zawichost	4607	67,0	214
Dwikozy	8893	57,3	371
Klimontów	8272	60,8	427
Łoniów	7540	63,3	295
Obrazów	6570	63,9	258
Samborzec	8596	62,8	253
Wilczyce	3778	57,9	169
Łącznie powiat	79266	61,7	3229
Województwo	1257200	61,0	66131

Źródło: Urząd Statystyczny w Kielce. Statystyczne vademecum samorządowca 2016

Dzieci do 6 roku życia

W latach 2014-2015 liczba dzieci w wieku 0 – 6, czyli przed rozpoczęciem obowiązku szkolnego wyniosła w powiecie odpowiednio w roku 2014 – 4958 dzieci a w roku 2015 – 4 740 dzieci.

Tab.2. Liczba dzieci w okresie 2014 -2015 w grupie „żłobkowej” i „przedszkolnej”

Kod	Nazwa	0-2		3-6	
		2014	2015	2014	2015
		[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
2609000	Powiat sandomierski	1 923	1 847	3 035	2 893
2609011	Sandomierz	521	514	945	891
2609022	Dwikozy	215	208	303	284
2609032	Klimontów	205	188	347	329
2609043	Koprzywnica	165	158	247	241
2609052	Łoniów	210	191	325	317
2609062	Obrazów	170	163	251	230
2609072	Samborzec	231	218	292	301
2609082	Wilczyce	92	88	128	122
2609093	Zawichost	114	119	197	178

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>

Tab.3. Liczba przedszkoli w okresie 2014 -2015 w powiecie sandomierskim

Kod	Nazwa	przedszkola bez specjalnych		przedszkola specjalne	
		ogółem		ogółem	
		ogółem		ogółem	
		2014	2015	2014	2015
2609000	Powiat sandomierski	26	25	1	1
2609011-0980926	Sandomierz	9	9	1	1
2609022	Dwikozy	5	6	0	0
2609032	Klimontów	2	2	0	0
2609043	Koprzywnica	3	2	0	0
2609052	Łoniów	2	2	0	0
2609062	Obrazów	1	0	0	0
2609072	Samborzec	1	1	0	0
2609093	Zawichost	3	3	0	0

Tab.4. Liczba punktów przedszkolnych w okresie 2014 -2015 w powiecie sandomierskim

Kod	Nazwa	punkty przedszkolne bez specjalnych	
		2014	2015
2609000	Powiat sandomierski	14	17
2609022	Dwikozy	2	1
2609032	Klimontów	1	1
2609043	Koprzywnica	1	1
2609052	Łoniów	0	3
2609062	Obrazów	4	4
2609072	Samborzec	3	4
2609082	Wilczyce	3	3

Gmina SANDOMIERZ

1. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach miasta

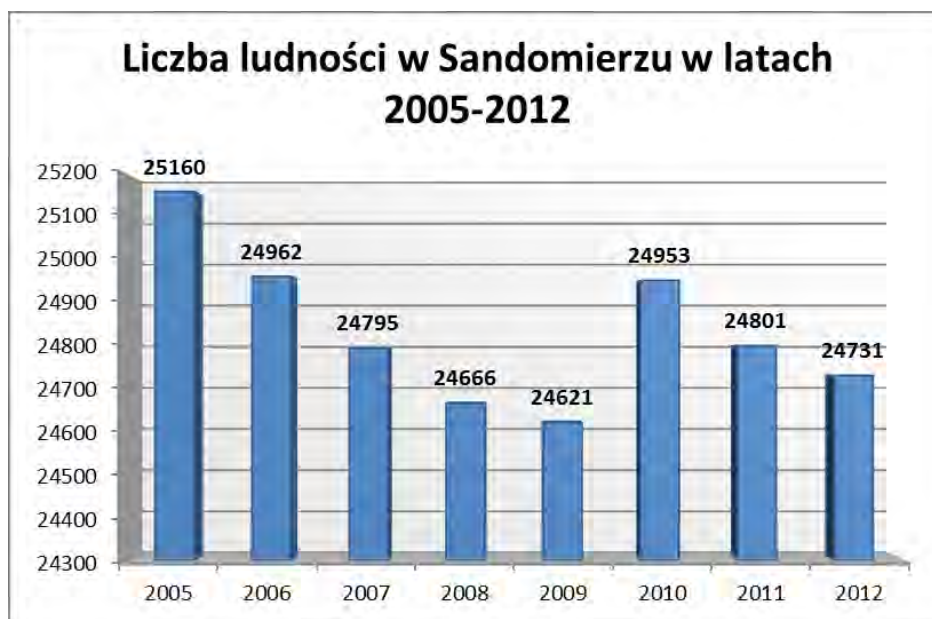
Sandomierz jest miastem położonym nad rzeką Wisłą na granicy Wyżyny Sandomierskiej, w województwie świętokrzyskim, powiecie sandomierskim. Miasto zajmuje powierzchnię 2869 ha. Przemysłowa część miasta znajduje się w Kotlinie Sandomierskiej, na prawym brzegu Wisły. Miasto graniczy z pięcioma gminami o charakterze wiejskim oraz miastem Tarnobrzeg.

Sandomierz jest ważnym ośrodkiem oświatowym, kulturalnym oraz gospodarczym regionu, na jego terenie znajduje się ponad 120 zabytków z różnych epok i stylów, zaś przez miasto przebiega kilka szlaków turystycznych. Sandomierz charakteryzuje niski stopień uprzemysłowienia, dominuje w mieście produkcja szkła oraz przemysł rolno-spożywczy. Łagodny klimat oraz odpowiednie warunki glebowe przyczyniają się do rozwoju produkcji ogrodniczej i sadowniczej.

2. Struktura demograficzna mieszkańców

Sytuacja demograficzna jest umiarkowanie korzystna w Sandomierzu. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przeważa liczbę mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, nadal dominuje ludność w wieku produkcyjnym. Ludność miasta starzeje się, co w połączeniu z emigracją osób młodych, może przyczynić się do trudnej sytuacji demograficznej w gminie.

Struktura ludności w podziale na wiek i płeć stanowi podstawę większości analiz demograficznych, gdyż determinuje skalę i rodzaj potrzeb społecznych. Poniższy wykres przedstawia liczbę ludności w Sandomierzu w latach 2005-2012 ogółem. W latach 2005-2009 można zauważyć stopniowy spadek liczby ludności z 25160 mieszkańców w 2005 roku do 24621 mieszkańców w 2009 roku. W 2010 roku nastąpiła zmiana trendu i wzrosła liczba faktycznie mieszkających do 24953 osób, by w kolejnych latach znowu maleć. W 2012 roku Sandomierz zamieszkiwało 24731 mieszkańców ogółem, w tym 11620 mężczyzn oraz 13111 kobiet.

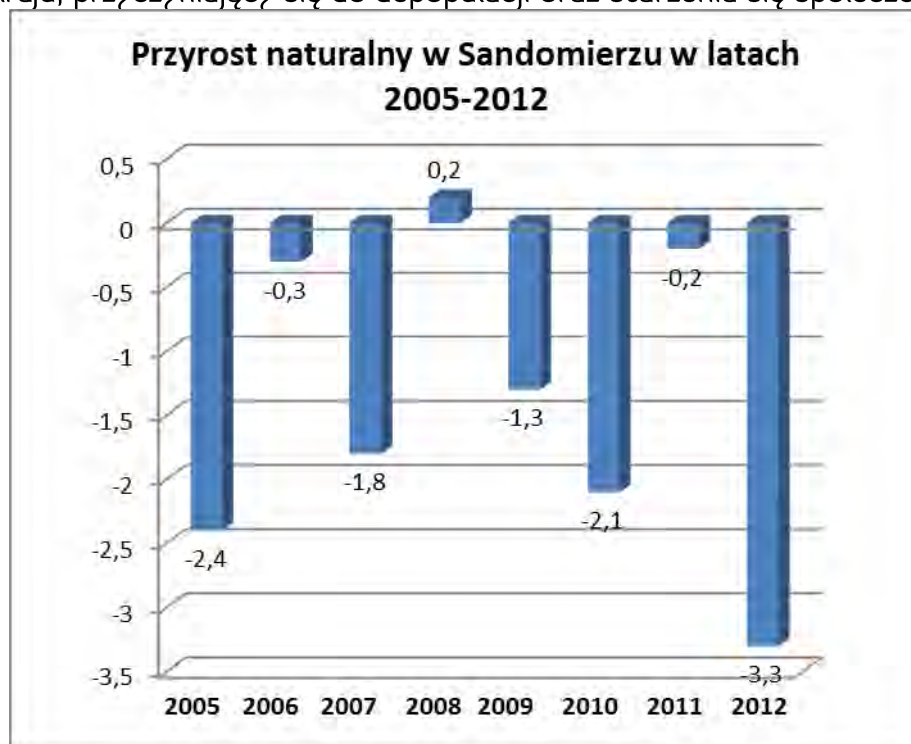
Wykres: Liczba ludności w Sandomierzu w latach 2005-2012 według faktycznego miejsca zamieszkania. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Sytuacja demograficzna w Sandomierzu jest umiarkowanie korzystna. Najbardziej liczną grupą nadal jest ludność w wieku produkcyjnym. Mieszkańcy Sandomierza stanowią starzejącą się populację demograficzną, stopniowo maleje liczba osób do 18 roku życia, natomiast wzrasta liczba osób po 61/66 roku życia. Ludność w wieku poprodukcyjnym w 2012 roku przewyższała ludność w wieku przedprodukcyjnym o 1736 osób.

Tab.1. Liczba ludności w Sandomierzu w latach 2005-2012 według kategorii wieku.
Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Liczba ludności wiek:	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Przedprodukcyjny	3890	3689	3546	3447	3354	3350	3290	3283
0-18 lat	20,6%	19,7%	19%	18,4%	17,8%	17,3%	16,8%	16,4%
Produkcyjny	17308	17190	17042	16858	16780	16935	16638	16429
19-60/65 lat	63,7%	63,9%	64%	63,9%	64%	64%	63,5%	63,3%
Poprodukcyjny	3962	4083	4207	4361	4487	4668	4873	5019
61/66 lat i więcej	15,7%	16,4%	17%	17,7%	18,2%	18,7%	19,6%	20,3%

Zmiany w strukturze demograficznej ludności spowodowane są zmianami w przyroście naturalnym oraz wydłużeniem czasu trwania życia. Poniższy wykres przedstawia przyrost naturalny w Sandomierzu w latach 2005-2012. Od 2005 roku, z wyjątkiem 2008 roku, w Sandomierzu istniał ujemny przyrost naturalny, wskazujący na przewagę zgonów nad urodzeniami. Jest to niekorzystny trend, obserwowany w całym kraju, przyczyniający się do depopulacji oraz starzenia się społeczeństwa.

Wykres 2. Przyrost naturalny w Sandomierzu w latach 2005-2012. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Niekorzystne zmiany w strukturze demograficznej ludności w Sandomierzu przyczynią się do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku poprodukcyjnym. Jednym z przydatnych wskaźników demograficznych jest wskaźnik obciążenia demograficznego, przedstawiający ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wartość tego wskaźnika zwiększa się stopniowo od 2006 roku i w 2012 roku osiągnęła wartość 57,9 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Starzenie się społeczeństwa wraz ze zmniejszającym się przyrostem naturalnym przyczynia się do powstania problemów: ekonomicznego, finansowego oraz społecznego. Ten niekorzystny trend demograficzny zachodzi w skali ogólnokrajowej, pojawiające się natomiast problemy społeczne powinny być rozwiązywane lokalnie.

Prognoza demograficzna do 2035 roku zakłada, że należy spodziewać się znacznego spadku liczby młodych osób w przedziale wieku 0-18 lat, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Poniższa tabela przedstawia prognozowane wartości współczynników obciążenia demograficznego dla województwa świętokrzyskiego do roku 2035.

Tab. 2. Prognoza współczynników obciążenia demograficznego do roku 2035 dla województwa świętokrzyskiego. Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ludność w wieku nieprodukcyjnym	2010	2015	2020	2025	2030	2035
	57	62	70	77	78	79

Prognozy demograficzne do roku 2035 przewidują, że współczynnik obciążenia demograficznego (liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) będzie wzrastał w ciągu najbliższych kilkunastu lat, osiągając wartość 79 w roku 2035 i będzie on wyższy niż prognozowany wskaźnik obciążenia demograficznego dla całej Polski (73). Z każdym rokiem nie tylko ubywać będzie osób młodych, ale również będzie coraz mniej osób aktywnych zawodowo, na których spoczywać będzie obowiązek wypracowania środków finansowych dla osób w wieku poprodukcyjnym.

3. Migracje ludności

Analiza danych dotyczących migracji wewnętrznych i zagranicznych wskazuje, że od lat następuje odpływ ludności z Sandomierza do innych miejsc w kraju, a także zagranicą. Saldo migracji wyższe jest w przypadku migracji wewnętrznych. Młode osoby charakteryzują się większą mobilnością, i to one najczęściej decydują się na zmianę miejsca zamieszkania.

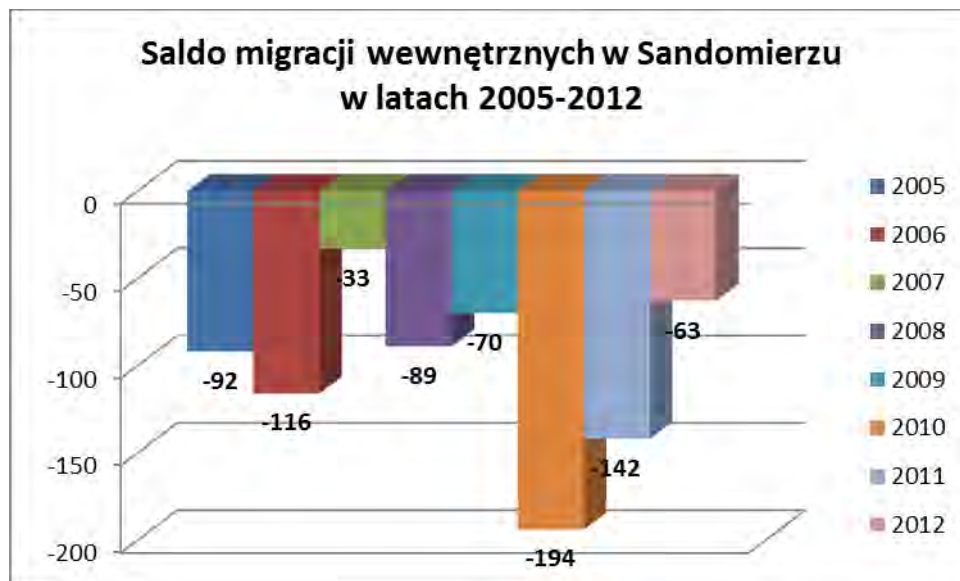
Migracje ludności to przemieszczenia związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) i przekroczeniem granicy administracyjnej jednostki terytorialnej. W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- międzywojewódzkie (przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego)
- wewnątrzwojewódzkie (zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa)

- międzypowiatowe (przemieszczenia ludności z jednego powiatu do innego)
- wewnątrzpowiatowe (zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego powiatu).

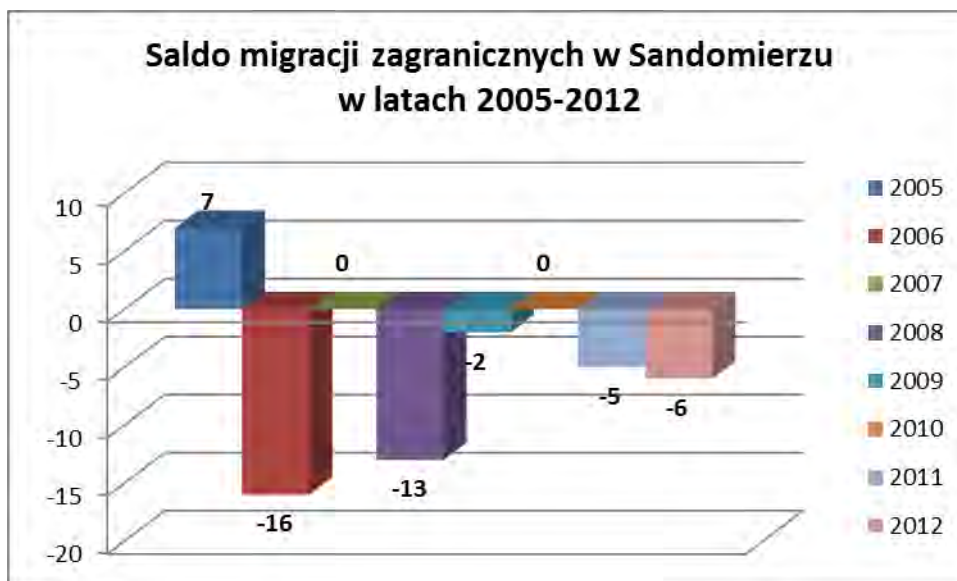
Migracje zagraniczne to wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Poniższy wykres przedstawia saldo migracji wewnętrznych, w obrębie kraju w przedziale czasu od 2005 do 2012 roku. Przez cały analizowany okres czasu saldo migracji wewnętrznych utrzymywało się ujemne, co wskazuje, że więcej mieszkańców wyjeżdżało z gminy niż się w niej osiedlało. Największy odpływ ludności nastąpił w 2006 roku oraz w latach 2010-2011.

Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych w Sandomierzu w latach 2005-2012. Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Poniższy wykres przedstawia saldo migracji zewnętrznych (zagranicznych) w Sandomierzu w okresie czasu od 2005 do 2010 roku. Saldo migracji zewnętrznych pozostawało, z wyjątkiem lat 2005, 2007 i 2010, ujemne, co oznacza, że więcej mieszkańców wyjeżdżało za granicę, niż przyjeżdżało z zagranicy. Od 2009 roku można jednak zaobserwować spadek liczby wyjeżdżających zagranicę mieszkańców oraz wzrost liczby osób przyjeżdżających, co może być spowodowane trudnościami na rynku pracy, jakie występują w wielu krajach.

Wykres 4. Saldo migracji zagranicznych w Sandomierzu w latach 2005-2012.
Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Bank Danych Lokalnych.

Badanie z 2010 roku w ramach projektu „Od diagnozy do prognozy – potrzeby gospodarki a jakość kapitału ludzkiego w województwie świętokrzyskim”, Priorytet VIII, Działania 8.1., Poddziałania 8.1.4. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki przedstawia kilka cech charakterystycznych dla migracji w województwie świętokrzyskim. Według tego badania blisko jedna trzecia mieszkańców województwa świętokrzyskiego doświadczyła pobytu poza miejscem stałego zamieszkania. Największe doświadczenia migracyjne mieli mieszkańcy powiatu sandomierskiego oraz kazimierskiego. Wśród osób emigrujących, znaczną grupą były młode osoby posiadające wyższe wykształcenie, które emigrowały w szczególności do innych miast poza województwem świętokrzyskim. Należy podkreślić, że migracje mieszkańców województwa świętokrzyskiego w znacznie większym stopniu niż przeciętna dla Polski, były uwarunkowane motywacją ekonomiczną, zaś migracje zagraniczne w dużej części dotyczyły krótkich, kilkumiesięcznych, sezonowych wyjazdów zarobkowych.

4. Diagnoza warunków życia mieszkańców oraz istniejących problemów społecznych w gminie miejskiej Sandomierz

Kapitał intelektualny mieszkańców

Istotnymi problemami występującymi w gminie jest odpływ do innych miast młodych wykształconych mieszkańców oraz stosunkowo niski kapitał społeczny mieszkańców. Z pewnością te dwie kwestie wymagają uwagi ze strony władz lokalnych. Rozwój współczesnej gospodarki w coraz większym stopniu opiera się na wiedzy. Znaczenia nabierają takie cechy, jak gotowość do planowania, uczenia się, otwarcie się na globalną konkurencję. Raport diagnozujący Kapitał Intelektualny Polski przedstawia

definicję kapitału intelektualnego dla całego kraju oraz wyróżnia cztery istotne jego komponenty.¹

Kapitał Intelektualny definiowany w tym raporcie, to: „ogół niematerialnych aktywów ludzi, przedsiębiorstw, społeczności, regionów i instytucji, które odpowiednio wykorzystane mogą być źródłem obecnego i przyszłego dobrostanu kraju” i składa się z czterech komponentów: kapitału ludzkiego, kapitału strukturalnego kapitału społecznego oraz kapitału relacyjnego.² Kapitał intelektualny Polski nadal dzieli istotny dystans w stosunku do najbardziej rozwiniętych państw w Europie. Poniżej przedstawiona została diagnoza kapitału intelektualnego dla gminy miejskiej Sandomierz, uwzględniające wyróżnione cztery komponenty.

Kapitał ludzki to potencjał zgromadzony we wszystkich mieszkańcach, ich wykształceniu, doświadczeniach życiowych, umiejętnościach i postawach, który odpowiednio wykorzystany, może służyć poprawie społecznego dobrobytu mieszkańców.³

Wykształcenie mieszkańców gminy miejskiej Sandomierz w 2002 roku było znacznie lepsze niż wykształcenie wszystkich Polaków. Problemem natomiast staje się emigracja, do innych miast w Polsce, młodych osób z wyższym wykształceniem, którym gmina nie jest w stanie zapewnić odpowiednich warunków do życia i rozwoju. Dane dotyczące wykształcenia mieszkańców gminy miejskiej Sandomierz pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego, który przeprowadzony został w 2002 roku. Od tego czasu wzrosła dostępność szkolnictwa oraz liczba osób, które decydują się zdobywać coraz wyższe wykształcenie, dlatego też można przypuszczać, że w chwili obecnej wykształcenie mieszkańców będzie bardziej korzystne od wskaźników prezentowanych na poniższym wykresie.

Wykres 5. Wykształcenie mieszkańców w Sandomierzu w 2002 roku. Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Bank Danych Lokalnych.

Wykształcenie mieszkańców w 2002 roku można uznać, jako dobre – 16,2% mieszkańców posiadało wykształcenie wyższe, zaś zaledwie 1,9% mieszkańców

¹ Raport o Kapitale Intelektualnym Polski (2008). Przygotowany przez Zespół Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów pod kierownictwem Pawła Bochniarza).

² Ibidem., s. 6.

³ Ibidem., s. 6.

posiadało wykształcenie podstawowe nieukończone, brak wykształcenia szkolnego lub nie ustalono ich wykształcenia. Wśród mieszkańców dominowało wykształcenie średnie (44,6%), zasadnicze zawodowe (15%) oraz podstawowe ukończone (22,3%). Wykształcenie mieszkańców gminy miejskiej Sandomierz w 2002 roku było znacznie lepsze niż wykształcenie wszystkich Polaków. W 2011 roku przeprowadzono kolejny Narodowy Spis Powszechny. Porównując wynik tego spisu do badań w 2002 roku, zaobserwować można pozytywny trend poprawy wykształcenia Polaków. Poniższa tabela przedstawia wyniki obu Spisów Powszechnych dotyczące wykształcenia Polaków.

Tab.3. Ludność faktycznie zamieszkała w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia na podstawie wyników spisów w latach 2002 i 2011. Źródło: Główny Urząd Statystyczny (2012). Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

Podstawowe informacje o sytuacji demograficzno-społecznej ludności Polski oraz zasobach mieszkaniowych. Warszawa.

Poziom wykształcenia	2002 % ludności	2011 % ludności
Wyższe	9,9	16,8
Średnie i policealne	31,5	31,4
Zasadnicze zawodowe	23,2	21,5
Podstawowe ukończone i gimnazjalne**	29,8	23,8
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	3,6	1,4

** w 2002 roku wykształcenie wyłącznie podstawowe

Kapitał strukturalny przejawia się w namacalnych elementach infrastruktury systemu edukacji i innowacji, w liczbie i ofercie edukacyjnej placówek oświatowych, naukowych, badawczych, infrastrukturze teleinformatycznej oraz własności intelektualnej.⁴

W Sandomierzu funkcjonuje wiele placówek oświatowych oferujących kształcenie na każdym etapie edukacji, poczynając od przedszkoli, po uczelnie wyższe. Bogata oferta edukacyjna jest w dużym stopniu dopasowana do lokalnych potrzeb. Pozytywną informacją jest zwiększający się dostęp uczniów do Internetu w szkołach.

Na terenie gminy znajdują się liczne placówki oświatowe, które zapewniają dzieciom możliwość kształcenia się na wszystkich etapach rozwoju. Na terenie gminy znajdują się przedszkola:

- Przedszkole Samorządowe nr 1
- Filia Przedszkola Samorządowego nr 1
- Przedszkole Samorządowe nr 3
- Przedszkole Samorządowe nr 5
- Przedszkole Samorządowe nr 6
- Przedszkole Samorządowe nr 7
- Niepubliczne Przedszkole Językowe „Jaś i Małgosia”
- Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Różowy Stoń”
- Przedszkole Specjalne

⁴ Ibidem, s. 6.

W Sandomierzu funkcjonują szkoły podstawowe:

Szkoła Podstawowa nr 1 im. Mikołaja Kopernika

Szkoła Podstawowa nr 2

Szkoła Podstawowa nr 3 im. Armii Krajowej

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jarostawa Iwaszkiewicza

W Sandomierzu funkcjonują szkoły gimnazjalne:

Gimnazjum nr 1 im. Jana Długosza

Gimnazjum nr 2 im. 2 Pułku Piechoty Legionów

Gimnazjum Katolickie im. Św. Jadwigi Królowej

W Sandomierzu funkcjonują szkoły ponadgimnazjalne:

I Liceum Ogólnokształcące Collegium Gostomianum

II Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki

Liceum Katolickie im. Św. Jadwigi Królowej

Ponadgimnazjalny Zespół Szkół Ekonomicznych im. E. Kwiatkowskiego

Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Ziemi Sandomierskiej

Zespół Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich im. Komisji Edukacji Narodowej

Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. prof. Z. Strzeleckiego

W Sandomierzu funkcjonują szkoły policealne:

Policealne Studium Rachunkowości

Policealne Studium Informatyczne

Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych

Ponadto w Sandomierzu funkcjonują szkoły specjalne:

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny „Radość Życia” dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

Według danych GUS w roku szkolnym 2011/2012 placówki wychowania przedszkolnego oferowały 715 miejsc, w tym w przedszkolach – 684 miejsca. W szkołach podstawowych uczyło się 1415 osób, w szkołach gimnazjalnych – 825 osób. W zasadniczych szkołach zawodowych uczyło się w 2011 roku 366 osób, w technikumach - 1064 osoby, w technikumach uzupełniających dla młodzieży - 58 osób, w ponadgimnazjalnych technikumach uzupełniających dla dorosłych – 36 osób, w szkołach ogólnokształcących w roku 2011 uczyło się 1279 osób, w liceach ogólnokształcących dla dorosłych – 97 osób, w uzupełniających liceach ogólnokształcących dla dorosłych – 53 osoby, w szkołach policealnych w 2011 roku uczyły się 64 osoby, w szkołach policealnych dla dorosłych w 2011 roku uczyło się 476 osób.

W Sandomierzu funkcjonują szkoły wyższe:

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sandomierzu

Wyższe Seminarium Duchowne

Instytut Teologiczny

Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza

Mieszkańcy Sandomierza mogą się kształcić na kilku wyższych uczelniach, oferujących wiele różnych kierunków, w tym studia podyplomowe. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowej przystąpiła do programu ERASMUS, umożliwiając swoim studentom studiowanie na zagranicznej uczelni. Na terenie gminy działa również Uniwersytet Trzeciego Wieku. Aktywizacja osób starszych oraz wzrost kapitału intelektualnego jest szczególnym zadaniem, gdyż to właśnie w tej grupie osób kapitał intelektualny Polski jest znacznie niższy, niż kapitał najbardziej rozwiniętych krajów w Europie. Działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku wydaje się tym bardziej istotna.

Młode osoby mogą podjąć studia, między innymi, na kierunkach: pedagogika specjalna, administracja, matematyka z informatyką, ochrona środowiska, fizjoterapia, pielęgniarstwo, edukacja techniczno-informatyczna, filologia angielska i romańska, ogrodnictwo, mechatronika, kosmetologia, teologia, a także studia podyplomowe: edukacja wczesnoszkolna, edukacja w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, logopedia, nauczanie etyki w szkole, nauczanie przyrody, oligofrenopedagogika z terapią pedagogiczną, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z terapią pedagogiczną, przygotowanie pedagogiczne, terapia pedagogiczna, wiedza o społeczeństwie. W związku ze starzeniem się społeczeństwa, wydaje się, że wskazane byłoby w przyszłości położyć większy nacisk na kształcenie przygotowujące ludzi do opieki nad osobami starszymi.

Nowoczesna gospodarka o dużym potencjale innowacyjności wymaga rozwijania umiejętności korzystania z nowoczesnych technologii komunikacyjnych. Miejscem wyrównywania szans dzieci, już na wczesnych etapach edukacji, w tym zakresie może być szkoła. Istotnymi informacjami, dającymi obraz na temat rozwoju społeczeństwa informacyjnego w gminie, są statystyki dotyczące dostępu uczniów do komputerów w szkole, w tym również dostępu do komputerów z dostępem do Internetu. Porównując dane z roku szkolnego 2009/2010 do roku szkolnego 2011/2012 można zaobserwować korzystne zmiany w liczbie uczniów przypadających na jeden komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach zarówno podstawowych, jak i gimnazjalnych, a także, powiązanej z nią, statystyce dotyczącej liczby komputerów z dostępem do Internetu przeznaczonych do użytku uczniów w szkołach. Poniższa tabela przedstawia informacje na ten temat.

Tab.4. Dostęp uczniów w Sandomierzu do komputerów z dostępem do Internetu w szkołach. GUS. Vademecum Statystyczne Samorządowca 2012.

		2009/10	2010/11	2011/12
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach	Szkoły podstawowe	18	18	13
	Szkoły gimnazjalne	16	15	10
Komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów w szkołach	Szkoły podstawowe	81	81	112
	Szkoły gimnazjalne	60	60	86
	Szkoły ponadgimnazjalne	452	480	487

W badaniu w ramach Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Sandomierzu w 2012 roku, uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych

pytani byli o swoje doświadczenia związane z używaniem komputera. Niewielki odsetek uczniów nie posiadał dostępu do komputera w domu (3,5% uczniów szkół podstawowych, 1,7% gimnazjalistów oraz 4,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Uczniowie, którzy mieli w domu dostęp do komputera, spędzali przed nim najczęściej od 1 do 3 godzin dziennie. Co dziesiąty uczeń szkoły podstawowej, gimnazjalnej oraz ponadgimnazjalnej przyznawał, że poświęcał tej czynności ponad 5 godzin dziennie. Należy podkreślić, że korzystanie z komputera było ulubioną formą spędzania wolnego czasu dla ponad połowy badanych uczniów. Uczniowie najczęściej korzystali z Internetu (65% uczniów szkół podstawowej, 78% gimnazjalistów oraz 78,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Wraz z wiekiem uczniowie częściej wykorzystywali komputer do nauki, korzystania z Internetu oraz słuchania muzyki, natomiast mała odsetek uczniów grających w gry komputerowe. Młodzi mieszkańcy gminy często korzystają z nowoczesnych technologii komunikacyjnych. Dostępność oraz kompetencje związane z technologiami komunikacyjnymi mniejsze są wśród starszych mieszkańców, a także osób gorzej wykształconych.

Kapitał społeczny to potencjał zgromadzony we wszystkich mieszkańcach, wyrażający się w postaci obowiązujących norm postępowania, zaufania, zaangażowania. Współpraca oraz wymiana wiedzy przyczyniają się do wzrostu dobrostanu mieszkańców.⁵

Niska aktywność mieszkańców oraz niewielkie zaangażowanie w rozwiązywanie istniejących lokalnych problemów społecznych jest jednym z głównych problemów występujących w gminie. Jednocześnie warto podkreślić, że to właśnie kapitał społeczny, jest potencjałem Sandomierza, a jego odpowiednie rozwijanie i wykorzystanie, może przyczynić się do zwiększania roli Sandomierza jako ośrodka oświatowego, kulturalnego w regionie. Działania lokalnych władz i instytucji powinny skierować się na rozwój kapitału społecznego, poprzez nawiązywanie dialogu z mieszkańcami oraz wzmocnienie znaczenia organizacji pozarządowych w prowadzonej polityce społecznej.

Członkowie Zespołu ds. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Sandomierzu wskazywali na niewielką aktywność mieszkańców jako jeden z głównych problemów występujących w gminie. Organizacje pozarządowe mogą współpracować z administracją publiczną w zakresie świadczenia pomocy dzieciom i rodzinom, które znajdują się w kryzysie. Udzielanie pomocy tej grupie osób potrzebujących może polegać na organizowaniu świetlic środowiskowych, ośrodków poradniczych i ośrodków interwencji kryzysowej. Organizacje pozarządowe są organizacjami obywatelskimi, które działają z własnej inicjatywy na rzecz interesu publicznego, a za swoje działanie nie czerpią żadnych korzyści finansowych. Organizacje pozarządowe są prywatne, ale działają w interesie publicznym. W Sandomierzu działa znaczna liczba organizacji społecznych, 15 organizacji pozarządowych ściśle współpracuje z instytucjami oraz lokalnymi władzami, pomimo to w trakcie ustalania składu Zespołu ds. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, nie uwzględniono żadnej organizacji pozarządowej na liście członków, zaś w trakcie konsultacji społecznych niewielki odsetek organizacji pozarządowych odesłał wypełniony kwestionariusz.

⁵ Ibidem., s. 6.

Badania prowadzone w ramach Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Sandomierzu w 2012 roku dostarcza kolejnych danych, wskazujących na niską aktywność mieszkańców. Zaledwie 12,8% uczniów szkół podstawowych, 19,1% gimnazjalistów oraz 16,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało, że ich ulubioną formą spędzania wolnego czasu jest udział w pracach różnych organizacji. Aktywność obywatelska oraz umiejętność współpracy i wymiany wiedzy stają się kluczowe w obliczu wyzwań współczesnej gospodarki oraz przyczyniają się do powiększania dobrobytu społecznego. Pobudzanie aktywności mieszkańców, ich zaangażowania w sprawy lokalne oraz kształtowanie odpowiedzialności za rozwiązywanie problemów społecznych stają się największym wyzwaniem stojącym przed lokalnymi władzami oraz instytucjami działającymi na terenie gminy.

Kapitał relacyjny to potencjał związany z wizerunkiem gminy na zewnątrz, poziomem integracji z globalną gospodarką, atrakcyjnością gminy dla inwestorów, partnerów handlowych, turystów.⁶

Sandomierz, dzięki realizowanej strategii promocji, poprawia i umacnia swój wizerunek ośrodka oświatowego i kulturalnego w regionie.

Kapitał relacyjny w dużej mierze związany jest ze strategią promocji gminy. Sandomierz posiada Strategię Promocji Miasta na lata 2010–2015, jej wdrażanie przyczynia się do poprawy wizerunku miasta. Gmina miejska Sandomierz podpisała akty partnerstwa z wieloma zagranicznymi miastami: Emmendingen, Newark-on-Trent, Ostróg, oraz Volterra. Sandomierz, słynący z pięknych zabytków, wykorzystując również popularność serialu „Ojciec Mateusz”, rozwija swój potencjał turystyczny. Uczestnicy konsultacji społecznych dostrzegali jego wzrastające znaczenie w regionie.

Ochrona zdrowia

W Sandomierzu działają placówki medyczne, oferujące zróżnicowaną ofertę świadczeń. Od kilku lat maleje liczba mieszkańców przypadających na 1 zakład opieki zdrowotnej. W konsultacjach społecznych uczestnicy wskazywali na brak oferty skierowanej do starszych osób niepełnosprawnych, brak Zakładu Opieki Zdrowotnej dla osób przewlekle chorych oraz długi czas oczekiwania na zabiegi rehabilitacyjne. Starzenie się mieszkańców w przyszłości będzie wyzwaniem dla infrastruktury zdrowotnej istniejącej w gminie.

W Sandomierzu funkcjonuje Szpital Specjalistyczny Ducha Świętego. W szpitalu działają oddziały: Szpitalny Oddział Ratunkowy, Ginekologiczno-Położniczy, Noworodkowy, Pediatriczny, Nefrologii Dziecięcej, Nefrologii Dorosłych, Reumatologii, Chirurgii, Neurologii, Otolaryngologii, Urologii, Rehabilitacyjny, Intensywnej Terapii, Wewnętrzny, Kardiologiczny, Ortopedii i Traumatologii, Dzienny Psychiatryczny oraz Psychiatrii i Detoksykacji. Na terenie szpitala działają również specjalistyczne poradnie.

Oddział Psychiatrii i Detoksykacji jest przeznaczony dla osób powyżej 18 roku życia z zaburzeniami psychicznymi. Oddział uczestniczy w realizacji międzynarodowego programu „Schizofrenia – otwórzcie drzwi”, którego celem jest przeciwdziałanie

⁶ Ibidem., s. 6.

dyskryminacji osób chorych psychicznie. Pacjenci uzależnieni od alkoholu, oprócz detoksykacji są informowani o problemie uzależnień oraz kierowani do placówek, które mogą udzielić im pomocy. Oddział współpracuje z Sandomierskim Stowarzyszeniem Rodzin i Przyjaciół Zdrowia Psychicznego "Nadzieja".

Na terenie miasta funkcjonuje również, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ZDROWIE” s.c., Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „RODZINA” s.c., Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ESKULAP” s.c., Centrum Medyczne „ROKITEK”, Przychodnia Medycyny Pracy i Medycyny Rodzinnej „MEDICAL”, a także sieć aptek. W roku 2012 na jedną ogólnodostępną aptekę przypadało 1649 mieszkańców (GUS). Od kilku lat maleje liczba ludności przypadająca na 1 zakład opieki zdrowotnej. W 2009 roku liczba ta wynosiła 2052, w 2010 roku – 1919, zaś w 2011 roku – 1653 (GUS). Liczba mieszkańców Sandomierza przypadająca na 1 zakład opieki zdrowotnej w 2011 roku jest znacznie niższa od liczby ludności przypadającej na 1 zakład opieki zdrowotnej w całym powiecie sandomierskim (2528).

W celu zapobiegania najczęściej występującym chorobom wśród społeczeństwa Narodowy Fundusz Zdrowia finansuje profilaktyczne programy zdrowotne (profilaktyka raka szyjki macicy, raka piersi, program badań prenatalnych, profilaktyka chorób odtytoniowych). W Sandomierzu realizowane są różne profilaktyczne programy zdrowotne, jednakże z uwagi na niską świadomość zdrowotną Polaków, ograniczenia dotyczące uczestnictwa w programie, pomimo promocji podejmowanych działań, procent osób, które zostają objęte programem jest niski.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Sandomierzu wraz z innymi instytucjami działającymi na terenie gminy realizuje ogólnopolskie programy edukacyjne, programy wojewódzkie oraz kampanie informacyjne, między innymi, wśród działań prowadzonych w 2013 roku, realizowana była profilaktyka antytytoniowa (obchody Światowego Dnia bez Tytoniu), profilaktyka HIV/AIDS (obchody Światowego Dnia AIDS, krajowa kampania społeczna „FAIR PLAY Gram fair, używam prezerwatyw”), promocja zdrowego trybu życia (obchody Światowego Dnia Zdrowia, Festyn „Rodzino – trzymaj formę”) oraz kampania dot. środków zastępczych „STOP Dopalaczom” prowadzona w ramach obchodów Świętokrzyskich Dni Profilaktyki.

Kultura, sport i rekreacja

Mieszkańcy gminy oraz turyści mogą korzystać z poprawiającej się, bogatej oferty wydarzeń kulturalnych oraz rozwiniętej infrastruktury sportowej. W Sandomierzu działa wiele organizacji społecznych, stowarzyszeń, instytucji kulturalnych oraz klubów sportowych.

Sandomierz, oprócz zabytków, oferuje turystom bogatą ofertę imprez kulturalnych, które w głównej mierze realizuje Sandomierskie Centrum Kultury wraz z Urzędem Miasta, współpracując z przedszkolami, szkołami, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami, oraz instytucjami artystycznymi.

W Sandomierzu działają liczne oraz różnorodne instytucje kultury, takie jak: Miejska Biblioteka Publiczna, Biblioteka Pedagogiczna, Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu, Sandomierskie Centrum Kultury, Ośrodek Promocji Aktywności Kulturalnej SCK, Kino Starówka, Centrum Rekreacji MOSIR, Świetlica „Dworek”, Fundacja Ziemi Sandomierskiej oraz Diecezjalne Centrum Kultury, Edukacji i Formacji Chrześcijańskiej "Quo Vadis". Ponadto na terenie gminy miejskiej funkcjonują muzea: Muzeum

Diecezjalne, Muzeum Okręgowe, Muzeum Historii Ruchu Ludowego, Biuro Wystaw Artystycznych – Galeria Sztuki Współczesnej, a także liczne prywatne galerie.

W Sandomierzu organizowane są liczne wydarzenia kulturalne, między innymi, Najważniejsze imprezy cykliczne i wydarzenia kulturalne organizowane przez Urząd Miejski w Sandomierzu: „Festiwal Filmów NieZwykłych”, Dni Sandomierza – Święto Miasta, Noc Świętojańska – „Wianki”, „Jarmark Jagielloński i Turniej Rycerski”, „Dookoła Wody Festival”, Festiwal „Muzyka w Sandomierzu”, Letnie i Zimowe Mistrzostwa Polski Lekarzy w Triathlonie oraz Letnie i Zimowe Otwarte Mistrzostwa Sandomierza

w Triathlonie, „Sandomierskie Wieczory Organowe”, „Lato w Mieście”, „Zima w Mieście”, Festiwal „Łagodności”, „Witamina Jazz – jesienna kuracja z półtonami”.

Gmina posiada również rozwiniętą infrastrukturę sportowo-rekreacyjną, do której można zaliczyć Miejski Stadion Sportowy MOSiR, Zespół Basenów Krytych „Błękitna Fala” MOSiR, Halę widowiskowo-sportową MOSiR, Kompleks rekreacyjny MOSiR, w skład, którego wchodzi plac zabaw, boiska wielofunkcyjne, skate park, stanowiska szachowe; Sztuczne lodowisko - „Biały Orlik, Stok narciarski z wyciągiem, a także liczne boiska wielofunkcyjne. W Sandomierzu działa również wiele klubów i stowarzyszeń sportowych, między innymi, Sandomierski Klub Sportowy „Wisła”, Stowarzyszenie Piłki Ręcznej „Wisła Sandomierz”, Klub Tenisa Stołowego „Sandomierz”, Sandomierski Klub Karate, Klub Wędkarza, Sandomierski Klub Karpiowy „CYPRINUS”.

Rynek pracy i bezrobocie

Problem bezrobocia jest najczęściej wskazywany przez uczestników konsultacji społecznych oraz badania w ramach Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych, jako poważny problem społeczny. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie sandomierskim jest niższa od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całego kraju, a także województwa świętokrzyskiego. Wśród zarejestrowanym bezrobotnych z terenu gminy miejskiej Sandomierz, ponad połowa osób doświadczała bezrobocia od dłuższego czasu. Bezrobocie dotyka głównie ludzi młodych w grupie wiekowej 18-34 lat.

Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego (jawnego), ujmując w ten sposób tylko część osób pozostających bez pracy. Polskie bezrobocie ma w dużym stopniu charakter bezrobocia długotrwałego. Bezrobotni długoterminowi, pozostający bez pracy dłużej niż rok, stanowią większość wśród bezrobotnych, a ich odsetek w latach 2001-2007 wyraźnie wzrósł (z 61% do 71%).⁷ Grupa bezrobotnych krótkoterminowych wykazuje się większą aktywnością na rynku pracy, częściej podejmuje prace dorywcze, a także częściej rejestruje się w urzędach pracy, w celu znalezienia pracy, otrzymania świadczeń zdrowotnych oraz przysługującego części z nich zasiłku. Wykazują się także większą gotowością do podjęcia pracy. Bezrobotni pozostający bez pracy dłużej niż rok utrzymują się dzięki wsparciu rodziny i świadczeń pomocy społecznej. Poważnym

⁷ B. Wciórka. 2007. *Bezrobotni o swojej sytuacji życiowej. Komunikat z badań*. Warszawa: CBOS, BS/56/2007, s. 2. Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu (2013). Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie sandomierskim w 2012 roku.

skutkiem bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznej tych osób. Długotrwałe bezrobocie często prowadzi do ubóstwa i marginalizacji społecznej.

Sandomierz jest gminą miejską o niskim poziomie uprzemysłowienia, dominuje produkcja szkła metodą float oraz przemysł rolno-spożywczy. Do najważniejszych zakładów działających w Sandomierzu należy, między innymi, Pilkington Automotive – producent szyb samochodowych, międzynarodowa firma transportowa Nijman Zeetank oraz wytwórnia pasz Dossche Poland, a także Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy S.A. W dniu 24 czerwca 2012 roku w Centralnej Ewidencji Gospodarczej zarejestrowanych było 1478 podmiotów w Sandomierzu. Na terenie gminy w 2011 roku działało 3385 podmiotów gospodarki narodowej (rejestr REGON), w tym 13 podmiotów w sektorze rolniczym, 187 podmiotów w sektorze przemysłowym oraz 285 podmiotów w sektorze budowlanym. Na 10 tysięcy ludności gminy miejskiej Sandomierz przypadało 1365 podmiotów gospodarki narodowej oraz 1040 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

W Sandomierzu funkcjonują instytucje otoczenia biznesu: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Fundacja Ośrodek Promowania Przedsiębiorczości, Sandomierski Związek Ogrodniczy, Oddział Świętokrzyskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Sandomierski Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców.

Od 2008 roku na rynku pracy w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w całym kraju, dał się odczuć wpływ spowolnienia tempa wzrostu gospodarczego. Obecnie warunki pracy w województwie nadal są trudne. Przeciętne zatrudnienie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w województwie świętokrzyskim wyniosło w 2012 roku 92 osoby i był to wynik niższy od wyniku dla całego kraju – 144 osoby. W 2012 roku pogłębiły się negatywne tendencje na rynku pracy w województwie świętokrzyskim: wzrosła liczba zarejestrowanych bezrobotnych i stopa bezrobocia, zaś oferty pracy częściej dotyczyły stażu lub szkolenia.

Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu zanotował w IV kwartale 2012 roku 4759 osób, w tym kobiety stanowiły 51%. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych, 31,2% osób uzyskało status bezrobotnego do 25 roku życia, 46,2% osób uzyskało status bezrobotnego długotrwałe, 10,7% osób przekroczyło 50 rok życia, 24,2% osób uzyskało status bezrobotnego bez kwalifikacji zawodowych, 44,7% osób uzyskało status bezrobotnego bez doświadczenia zawodowego, 4,6% osób udokumentowało niepełnosprawność.⁸

W powiecie sandomierskim stopa bezrobocia rejestrowanego według stanu na koniec października 2012 roku, wynosiła 12,2% i była niższa niż stopa bezrobocia rejestrowanego dla całego kraju (12,5%), była również znacznie niższa niż stopa bezrobocia rejestrowanego dla województwa świętokrzyskiego (14,7%).⁹ Bezrobocie

⁸ Kowalczyk E. Sytuacja na rynku pracy na koniec IV kwartału 2012 roku. Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu.

⁹ Ibidem.

dotyka głównie ludzi młodych w grupie wiekowej 18-34 lat (61,4% ogółu bezrobotnych).¹⁰

Na koniec grudnia 2012 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sandomierzu zarejestrowanych było 1364 osób bezrobotnych z terenu gminy miejskiej Sandomierz, w tym 688 kobiet.

- 10,3% zarejestrowanych bezrobotnych z Sandomierza było uprawnionych do zasiłku.
- 74,3% zarejestrowanych bezrobotnych poprzednio pracowało.
- 6,3% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby w okresie 12 miesięcy od ukończenia nauki.
- 1,9% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby do 27 roku życia, które ukończyły szkołę wyższą.
- 19,7% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby do 25 roku życia.
- 54,8% zarejestrowanych bezrobotnych to długotrwale bezrobotni.
- 21% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby po 50 roku życia.
- 22,9% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby bez kwalifikacji zawodowych.
- 32,2% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby bez doświadczenia zawodowego.
- 40,3% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby bez wykształcenia średniego.
- 9,1% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby samotnie wychowujące dziecko do 18 roku życia.
- 5,4% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby niepełnosprawne.

Wśród mieszkańców gminy miejskiej Sandomierz, najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, bez wykształcenia średniego oraz osoby bez doświadczenia zawodowego.

Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu organizuje zajęcia aktywizacyjne oraz programy szkoleniowe dla osób bezrobotnych. Do form pomocy oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy osobom bezrobotnym należy zaliczyć, między innymi, staże i szkolenia, przygotowanie zawodowe dorosłych, prace interwencyjne i roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, udzielanie jednorazowych środków na podjęcie działalności, gospodarczej, wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy, udzielanie porad grupowych, organizacja zajęć aktywizacyjnych, grupowych informacji zawodowych oraz organizowanie spotkań informacyjnych. Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu realizuje ponadto różne programy, w tym Program aktywizacji zawodowej młodzieży niepełnosprawnej „JUNIOR” oraz programy z EFS – Projekt systemowy Aktywni zawodowo”, projekt konkursowy „Profesjonalizacja kluczowych kadr PUP Sandomierz” oraz projekt konkursowy „Reaktywacja”. Ośrodek Pomocy Społecznej również podejmuje działania w ramach projektów POKL w zakresie podnoszenia kompetencji lub umiejętności zawodowych (projekt systemowy „Będę pracownikiem”).

Należy podkreślić, że w Diagnozie Lokalnych Zagrożeń Społecznych zaledwie 17% badanych dorosłych mieszkańców przyznało, że posiada wiedzę na temat lokalnych działaniach wspierających osoby bezrobotne i zagrożone wykluczeniem społecznym.

¹⁰ Ibidem.

Ubóstwo

System pomocy społecznej w Sandomierzu oferuje kompleksową pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. W 2012 roku z pomocy Ośrodka z powodu ubóstwa korzystało 237 rodzin. Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami rynku pracy, uczelniami wyższymi oraz służbami mundurowymi.

Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. Ubóstwo można rozpatrywać z punktu widzenia jednostek i rodzin, borykających się ze stałym brakiem środków finansowych. Staje się ono kwestią społeczną, gdy natężenie i skala sytuacji charakteryzujących je wywiera destrukcyjny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy całego kraju.

Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość.

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej w 2012 były długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie oraz ubóstwo.

Tab. 5. Powody przyznawania pomocy społecznej w Sandomierzu w latach 2010 - 2012. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sandomierzu.

PRZESŁANKA	Liczba rodzin w 2010 r.	Liczba osób w 2010 r.	Liczba rodzin w 2011 r.	Liczba osób w 2011 r.	Liczba rodzin w 2012 r.	Liczba osób w 2012 r.
Ubóstwo	208	489	214	485	237	808
Bezrobocie	280	876	279	880	293	892
Długotrwała lub ciężka choroba	356	725	373	782	386	531
Niepełnosprawność	313	668	324	690	322	674
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	173	544	177	549	175	532
Potrzeba ochrony macierzyństwa	24	134	33	160	43	211
Alkoholizm	36	60	49	101	58	99
Bezdomność	25	28	32	35	32	33
Przemoc w rodzinie	7	21	4	16	7	27
Narkomania	-	-	-	-	1	1

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej mogą liczyć na pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej, w tym w formie świadczeń pieniężnych (zasitek celowy, zasitek okresowy, zasitek stały, zasitek celowy specjalny). Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy również pomoc rzeczową i finansową dla mieszkańców Sandomierza w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Pomoc w postaci

gorącego posiłku prowadzona była w 2012 roku w 23 punktach żywieniowych, w tym 10 stołówkach szkolnych oraz 9 stołówkach przedszkolnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy również pomoc o charakterze niepieniężnym, do której zaliczyć można pracę socjalną, opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, sprawienie pogrzebu, zapewnienie schronienia, odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej, dożywianie dzieci, gorący posiłek. Pomoc w formie rzeczowej udzielono w 2012 roku 611 osobom z 396 rodzin. Wszystkie osoby korzystające ze świadczeń pieniężnych objęte były pomocą w formie pracy socjalnej.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje ponadto zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej, udzielając pomocy w formie świadczeń rodzinnych (zasitek pielęgnacyjnych, zasitek rodzinny wraz z dodatkami, jednorazowy zasitek z tytułu urodzenia dziecka, świadczenia pielęgnacyjne), a także przyznaje świadczenia alimentacyjne i podejmuje działania wobec dłużników alimentacyjnych.

Warto pokreślić, że pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej współpracują z Powiatowym Urzędem Pracy, przekazując osobom bezrobotnym informacje dotyczące możliwości skorzystania z poradnictwa zawodowego oraz szkoleń organizowanych w PUP. Od 2008 roku Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje projekt systemowy „Będę pracownikiem”, współfinansowany ze środków w ramach Programu Kapitał Ludzki.

Bezdomność

Osoby bezdomne z terenu gminy mogą liczyć na wsparcie instytucji oraz zakwaterowanie w schronisku dla bezdomnych. Działania podejmowane na terenie gminy zaspokajają zapotrzebowanie istniejącego problemu bezdomności.

*Bezdomność określa się jako względną trwałą sytuację człowieka nieposiadającego miejsca spełniającego warunki mieszkalne, w którym mógłby stale i bez ograniczeń przebywać, ani aktualnej możliwości lub chęci uzyskania takiego miejsca.*¹¹ Kategoria bezdomnych jest efektem niewłaściwej realizacji mieszkalnictwa, będącego funkcją socjalną państwa. Bezdomność może być również efektem dobrowolnie podjętej decyzji o wyborze takiego stylu życia, występowania patologii w rodzinie, jak również może być wynikiem eksmisji, stanowiącej jedną z częstszych przyczyn bezdomności.

Skala bezdomności w Polsce jest trudna do oszacowania, co wynika z dużej mobilności takich osób oraz braku meldunku. W przybliżeniu liczbę bezdomnych szacuje się w przedziale między 30 i 300 tysiącami osób, z czego 30-40% stanowi bezdomność „uliczną”, około 60% bezdomnych przebywa w placówkach, i ledwie 2-4% przebywa w mieszkaniach wspieranych.¹² Wśród bezdomnych przeważają osoby starsze, matki z nieletnimi dziećmi, pełne rodziny nieposiadające środków finansowych na opłacenie czynszu, jak również osoby opuszczające zakłady karne. Większość bezdomnych żyje w ubóstwie. Ze zjawiskiem bezdomności wiążą się również

¹¹ Piekut-Brodzka D. (2000). *O bezdomnych i bezdomności*, Warszawa, s. 42. Za: Głąbicka K. (2004) *Polityka społeczna państwa polskiego u progu członkostwa w Unii Europejskiej*. Radom: Instytut Technologii Eksploatacji., s. 178.

¹² Informacja o działaniach w zakresie niesienia pomocy bezdomnym oraz osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym w okresie zimy 2007/2008, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Pomocy i Integracji Społecznej, Warszawa 2008.

niekorzystne zjawiska, jak przestępczość wśród bezdomnych, ich zły stan zdrowia, uzależnienia.

W Sandomierzu realizowany jest Gminny Program Wychodzenia z Bezdomności, dzięki współpracy wielu instytucji osoby bezdomne przebywające na terenie gminy mogą uzyskać kompleksową pomoc i wsparcie. Bezdomne osoby, będące klientami Ośrodka Pomocy Społecznej kierowane są do schronisk dla bezdomnych, a ich pobyt w schronisku finansuje Ośrodek Pomocy Społecznej. W Sandomierzu funkcjonuje schronisko dla bezdomnych mężczyzn. Kobiety bezdomne z terenu Sandomierza kierowane są do Schroniska dla Bezdomnych Kobiet w Rudniku nad Sanem. Osoby bezdomne mogą być objęte indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności. W 2011 roku, 19 osób bezdomnych z terenu gminy Sandomierz zostało skierowanych do schronisk.

Instytucje współpracujące w realizacji Gminnego Programu Wychodzenia z Bezdomności:

Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu

Straż Miejska w Sandomierzu

Urząd Miejski w Sandomierzu

Szpital Specjalistyczny Ducha Świętego

Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sandomierzu

Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Sandomierzu

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sandomierzu

Polski Czerwony Krzyż

Problemy osób niepełnosprawnych i starszych

Liczba mieszkańców z orzeczeniem o niepełnosprawności stanowi 10,8% wszystkich mieszkańców gminy. Wśród niepełnosprawnych mieszkańców, najwięcej osób posiada orzeczenie z powodu chorób układów oddechowego i krążenia oraz upośledzeń narządu ruchu. Osoby niepełnosprawne charakteryzują się niewielką aktywnością zawodową. Należy podkreślić, że wraz z wiekiem wzrasta liczba osób z orzeczoną niepełnosprawnością, co w kontekście niekorzystnych zmian demograficznych, może nasilić problemy osób niepełnosprawnych w przyszłości.

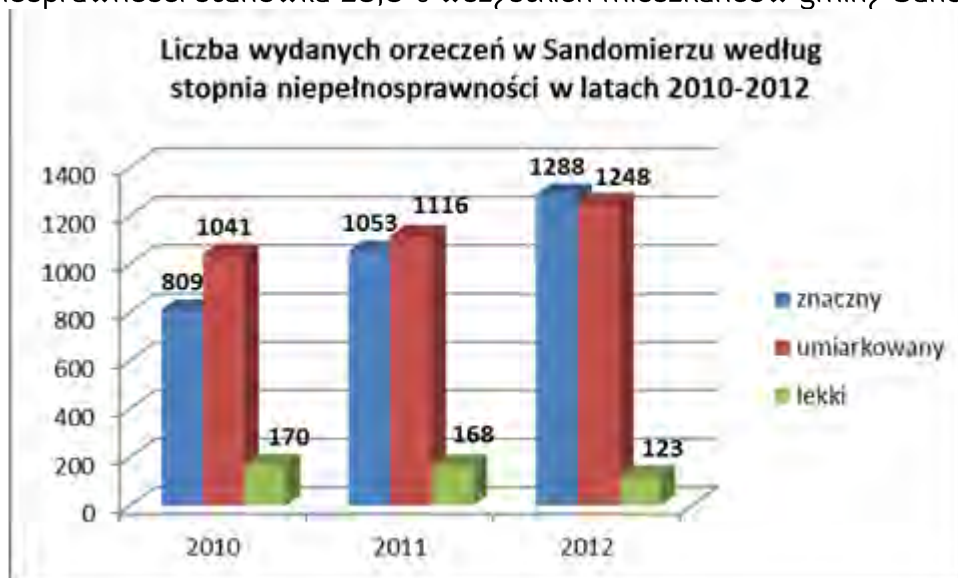
Karta Praw Osób Niepełnosprawnych uchwalona 1 sierpnia 1997 r. niepełnosprawnego jako osobę, *której obniżona sprawność funkcjonalna (sensoryczna, fizyczna i/lub psychiczna) trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról właściwych dla płci i wieku, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi.*¹³

W Polsce liczba niepełnosprawnych wzrasta, co może wiązać się między innymi ze starzeniem się społeczeństwa. Natężenie zjawiska niepełnosprawności nasila się z wiekiem. Starzenie się społeczeństwa jest związane ze zmniejszaniem się odsetka nowonarodzonych oraz wydłużaniem przeciętnego trwania życia. Wśród osób starszych, obok inwalidztwa, problemem jest również samotność, choroba, życie w ubóstwie, poczucie braku przydatności. Do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności można zaliczyć choroby, wypadki, zatrucia i urazy. Często

¹³ Karta Praw Osób Niepełnosprawnych uchwalona z dnia 1 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 50, poz. 415).

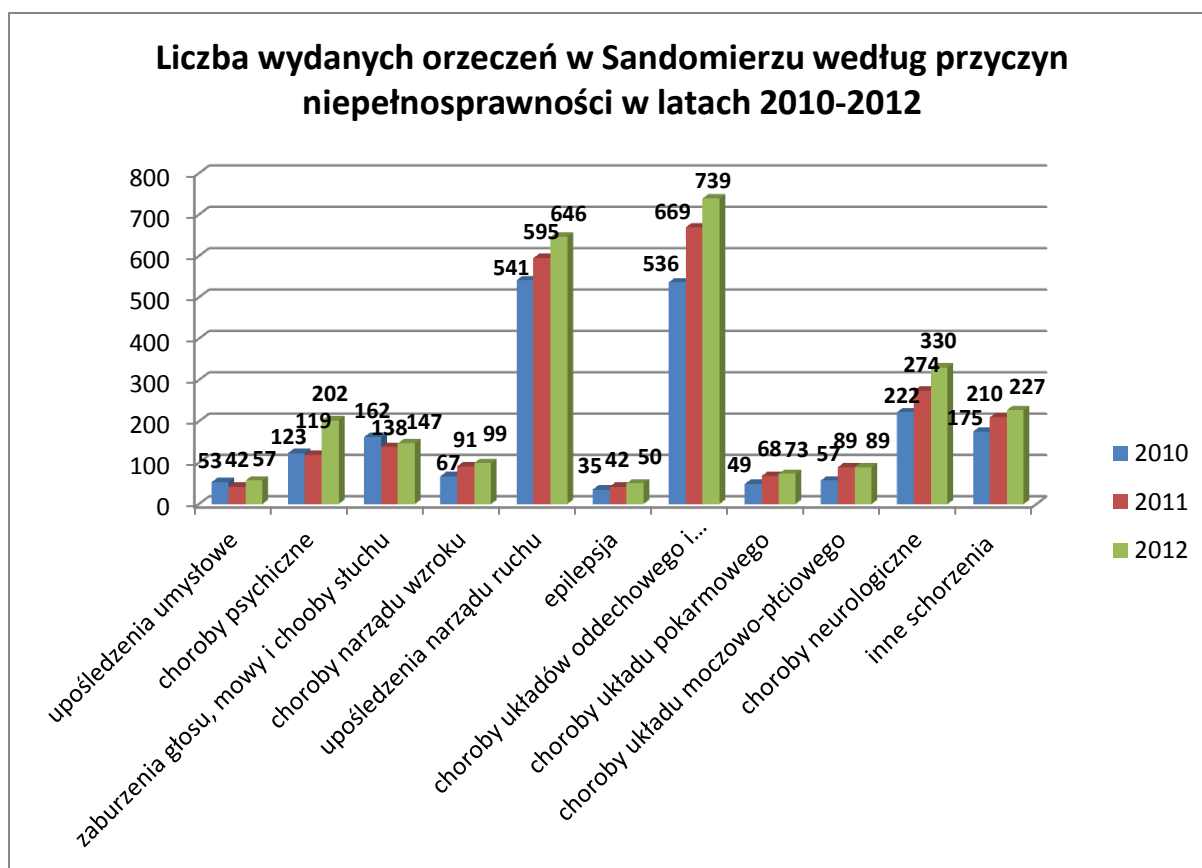
niepełnosprawność jest wynikiem przewlekłej choroby. Należy zaznaczyć, że częstość występowania chorób przewlekłych wzrasta wraz z wiekiem.

Według danych udostępnionych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sandomierzu, w 2012 roku na terenie gminy Sandomierz wydano osobom po 16 roku życia 2659 orzeczeń o niepełnosprawności, w tym 1361 orzeczeń po raz pierwszy. Liczba mieszkańców z orzeczeniem o niepełnosprawności stanowiła 10,8% wszystkich mieszkańców gminy Sandomierz.

Wykres 6. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w Sandomierzu według stopnia niepełnosprawności w latach 2010–2012. Opracowanie własne a podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sandomierzu.

Liczba orzeczeń wydanych kobietom stanowiła 56,6% wszystkich wydanych orzeczeń w gminie Sandomierz. Wśród wydanych orzeczeń dominowały orzeczenia o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności. W ciągu ostatnich trzech lat można zaobserwować wzrost liczby wydawanych orzeczeń. Wśród najczęstszych przyczyn niepełnosprawności w gminie Sandomierz dominowały dwie przyczyny: upośledzenia narządu ruchu oraz choroby układu oddechowego i krążenia. W 2012 roku Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sandomierzu wydał 646 orzeczeń z powodu upośledzenia ruchu oraz 739 orzeczeń z powodu choroby układu oddechowego i krążenia. Poniższy wykres przedstawia podział wydanych orzeczeń według przyczyn niepełnosprawności.

Wykres 7. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w Sandomierzu według przyczyn niepełnosprawności w latach 2010–2012. Opracowanie własne a podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sandomierzu.

Wraz z wiekiem wzrasta liczba osób, które z powodu problemów ze zdrowiem, otrzymują orzeczenia o niepełnosprawności. W porównaniu do 2010 roku, znacznie wzrosła liczba orzeczeń wydawanych osobom w wieku po 60 roku życia. Drugą najbardziej liczną kategorią są osoby w wieku 41–60 lat. Ludność gminy, jak to zostało wcześniej podkreślone, starzeje się. Niekorzystne zmiany demograficzne będą w przyszłości wpływać na wiele dziedzin życia, m.in. na: gospodarkę, popyt na usługi, charakter infrastruktury, służbę zdrowia, politykę mieszkaniową oraz zatrudnienie. Starsze osoby są mniej aktywne i skłonne do angażowania się w życie społeczne, dlatego tak ważne są działania skierowane na aktywizację tej grupy wiekowej mieszkańców.

Wykształcenie osób, które otrzymały w 2012 roku w Sandomierzu orzeczenia o niepełnosprawności jest przeważającej mierze podstawowe (44,2% wszystkich orzeczeń), stosunkowo dużą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym (23,2%) i zawodowym (25,9%), zaś 6% osób, którym przyznano orzeczenie o niepełnosprawności legitymowało się wyższym wykształceniem. W porównaniu do 2010 roku największy wzrost w liczbie orzeczeń o niepełnosprawności dotyczył osób z wykształceniem podstawowym.

Najwięcej orzeczeń o niepełnosprawność w 2012 roku wydanych zostało w celu uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego, nieco mniej w celu korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji (korzystanie z usług socjalnych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych), odpowiedniego zatrudnienia oraz konieczności

zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze; najmniej zaś orzeczeń zostało przyznanych w celu szkolenia lub udziału w warsztatach terapii zajęciowej.

Należy zaznaczyć, że osoby niepełnosprawne nie są aktywne na rynku pracy. Wśród mieszkańców gminy Sandomierz, którym wydano orzeczenie o niepełnosprawności pracowało zaledwie 13 osób (0,5% wszystkich osób w gminie Sandomierz z orzeczeniem o niepełnosprawności).

W 2012 roku Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydał 484 orzeczenia mieszkańcom gminy Sandomierz poniżej 16 roku życia. Wśród młodych mieszkańców, którym wydano orzeczenie, 39,5% stanowiły dziewczynki. Jeśli chodzi o zróżnicowanie wieku, wśród osób z orzeczeniem o niepełnosprawności, 17,8% dzieci było w wieku od 0-3 lat, 25% dzieci – w wieku od 4-7 lat, zaś 57,2% dzieci – w wieku od 8-16 lat. Wśród przyczyn wydawania orzeczeń stosunkowo najwięcej występowało chorób układu oddechowego i krążenia, chorób neurologicznych oraz chorób narządu wzroku. Celem zdecydowanej większości wniosków było otrzymanie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego (474 przyjęte wnioski).

W Sandomierzu realizowany jest Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Sandomierza na lata 2011-2015, którego zadaniem jest między innymi rozszerzenie działań sprzyjających utrzymaniu zdrowia psychicznego, przełamanie w środowisku lokalnym stereotypów dotyczących osób z zaburzeniami psychicznymi oraz integracja tych osób.

Instytucje działające na terenie gminy, świadczące pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi:

Poradnia Zdrowia Psychicznego w Szpitalu Specjalistycznym Ducha Świętego
Oddział Psychiatrii i Detoksykacji w Szpitalu Specjalistycznym Ducha Świętego
Oddział Dzienny Psychiatryczny w Szpitalu Specjalistycznym Ducha Świętego
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sandomierzu

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sandomierzu

Środowiskowy Dom Samopomocy w Sandomierzu

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sandomierzu

Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu

Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Sandomierzu

Na terenie Sandomierza istnieją ponadto organizacje pozarządowe, działające w zakresie pomocy osobom z chorobami i zaburzeniami psychicznymi:

Sandomierskie Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Zdrowia Psychicznego „Nadzieja”

Stowarzyszenie Na Rzecz Zdrowia Psychicznego

Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „TRATWA”

Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Zatrudnieniu, Rehabilitacji i Rewalidacji oraz Bezrobotnym i Poszukującym Pracy w Uaktywnieniu Zawodowym „INTEGRACJA”

Stowarzyszenie „Dobrze, że jesteś”

W Sandomierzu działają również inne organizacje działające w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa, jak Polski Czerwony Krzyż, Fundacja „Światło-Życie”, Polski Związek Niewidomych Koło w Sandomierzu, Polski Związek Głuchych, Caritas Diecezji Sandomierskiej, Świętokrzyski Klub „Amazonki” Filia w Sandomierzu.

Zagrożenia współczesnej rodziny

W Sandomierzu istnieją rodziny z problemami wychowawczymi oraz takie, w których występuje przemoc w rodzinie. W gminie realizowane są programy, których celem jest przeciwdziałanie tym zjawiskom, zaś instytucje współpracują ze sobą w tym zakresie. Zgodnie z art.16 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka rodzina jest naturalną podstawową komórką społeczną¹⁴, spełniającą wiele funkcji w społeczeństwie. Obecnie zagrożeniem dla stabilizacji życia rodzinnego w Polsce są trudności na rynku pracy i problemy finansowe. Bezrobocie głównych żywicieli rodziny, trwałe ubóstwo mogą przyczynić się do wystąpienia szeregu niekorzystnych zjawisk, jak przemoc w rodzinie, przestępczość, alkoholizm, niedożywienie dzieci, brak należytej opieki i działań wychowawczych, choroby somatyczne i psychiczne.

Wśród osób korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej dużą grupę klientów stanowią rodziny przejawiające bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Choć od 2009 roku liczba wszystkich osób korzystających z pomocy Ośrodka nieznacznie maleje, to jednak liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wzrasta. W Sandomierzu realizowany jest Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2013–2015, którego celem jest wsparcie rodzin z problemami finansowymi, wzmocnienie funkcji społeczno-wychowawczej rodzin dysfunkcyjnych, zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych różnorodnych form pomocy, jak również zapewnienie dostępności poradnictwa specjalistycznego.

Instytucje współpracujące w realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2013–2015 w gminie Sandomierz:

Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu

Zespół Interdyscyplinarny

Urząd Miejski w Sandomierzu

Świetlice Socjoterapeutyczne

Środowiskowy Dom Samopomocy

Punkt Interwencji Kryzysowej

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sandomierzu

Placówki oświatowe

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu

Miejski Ośrodek Rozwoju Osobistego

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sandomierzu realizowane w 2012 roku były programy skierowane do rodzin mieszkających w Sandomierzu: „Nas troje i więcej” oraz Kampania „Postaw na rodzinę”. Ponadto Ośrodek włączył się w działania w ramach kampanii „Stop przemocy” oraz „Prawda o alkoholu”. W 2012 roku Ośrodek zatrudnił 2 asystentów rodziny, którzy pracowali z 23 rodzinami przeżywającymi trudności wychowawcze zagrożonymi umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej, a także rodzinami, których dzieci są objęte systemem pieczy zastępczej.

¹⁴ Powszechna Deklaracja Praw Człowieka

W Sandomierzu zdarzają się przypadki przemocy domowej, jednak problem nie jest nasilony i wykazuje tendencję spadkową. W gminie realizowany jest Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015, określający formy współpracy wielu instytucji w zakresie monitorowania oraz rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie, zaś za jego realizacją odpowiada Zespół Interdyscyplinarny. W gminie funkcjonuje również Punkt Interwencji Kryzysowej, w którym dyżury pełnią psycholodzy, radca prawny i terapeuta uzależnień, pracownik socjalny. W 2012 roku w Punkcie udzielono 210 porad, w tym 42 porady osobom uzależnionym od alkoholu i współuzależnionym, zaś 12 porad udzielono ofiarom przemocy.

W Sandomierzu funkcjonują dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze – Świetlica „Przystań” oraz „Bajka”. Świetlice socjoterapeutyczne zapewniają dzieciom w wieku od 6-16 lat, opiekę wychowawczą, pomoc w nauce, rozwijanie zainteresowań dzieci, organizację wolnego czasu, eliminowanie zaburzeń zachowania oraz łagodzenie niedostatków wychowawczych. W świetlicy „Przystań” realizowano programy: „Kocha, lubi, szanuje”, program terapeutyczno-rozwojowy „Mam prawo do uczuć”, program rozwojowo-edukacyjny „W świecie ciszy” oraz program integracyjno-edukacyjny „Współpraca”, zaś w świetlicy „Bajka” zrealizowano programy: program „Rozwijanie samoświadomości w zakresie uczuć i emocji. Radzenie sobie z trudnymi emocjami”, program profilaktyczny „Rodzina Parpusiaków”, program profilaktyczny „Rozwijanie umiejętności społecznych”.

Uzależnienia od substancji psychoaktywnych

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych występuje wśród mieszkańców Sandomierza, na terenie gminy prowadzonych jest jednak wiele działań, których celem jest przeciwdziałanie temu zjawisku.

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiążą się nie tylko konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, ale również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Niepokojące jest zjawisko stałego obniżania się granicy wieku inicjacji alkoholowej młodzieży.¹⁵ Do ujemnych społecznych skutków alkoholizmu można zaliczyć spadek wydajności pracy, występowanie chorób związanych z nadużywaniem alkoholu, jak nadciśnienie, udar mózgu, nowotwory, marskość wątroby, zespół uzależnienia psychicznego. Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy oraz wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez kogoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich.

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych z przeznaczeniem do spożycia poza miejscem sprzedaży w latach 2009-2012 stopniowo zmniejszała się. W 2012 roku na terenie gminy istniały 122 punkty sprzedaży napojów alkoholowych. Zakres badania w ramach Diagnozy Lokalnych Problemów Społecznych z 2012 roku obejmował szereg problemów, w tym spożywania alkoholu i narkotyków przez dorosłych mieszkańców, a także doświadczeń młodych mieszkańców

¹⁵ Minkiewicz A. (2001) Patologia społeczna. W: Kurzynowski A. (red.), *Polityka społeczna*. Warszawa: Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH, s. 291-292.

z substancjami psychoaktywnymi. Co dziesiąty badany mieszkaniec deklaruje, że nie spożywa napojów alkoholowych w ogóle, blisko połowa badanych (43,7%) spożywała alkohol okazjonalnie, zaś 6,8% badanych wskazało na częste spożywanie alkoholu (przynajmniej raz w tygodniu lub prawie codziennie). 11,8% badanych dorosłych mieszkańców Sandomierza przyznało, że przynajmniej raz w życiu zażyło narkotyki. Poniższa tabela przedstawia statystyki dotyczące doświadczeń uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z substancjami psychoaktywnymi.

Tab. 6. Nasilenie określonych problemów społecznych w poszczególnych grupach wiekowych. Źródło: Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Sandomierzu w 2012 roku. Studio Diagnozy i Profilaktyki.

Problem społeczny	Szkoly Podstawowe		Gimnazjum		Szkoly Ponadgimnazjalne	
	N	%	N	%	N	%
Picie alkoholu	38	25,5	260	61,5	346	82,2
Palenie papierosów	23	15,4	181	42,8	242	57,5
Używanie narkotyków	6	4	68	16,1	92	21,9
Używanie dopalaczy	5	3,4	32	7,6	50	11,9

N – ilość osób, które przyznają się do używania środków psychoaktywnych oraz papierosów

Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek osób sięgających po wybrane rodzaje substancji psychoaktywnych. Najbardziej rozpowszechnione jest wśród uczniów spożywanie napojów alkoholowych oraz palenie wyrobów tytoniowych. Dość nasilone jest również używanie narkotyków, szczególnie w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

W badaniu wiele dorosłych mieszkańców wskazało na przypadki awanturującej się młodzieży po spożyciu alkoholu. Dane Powiatowej Komendy Policji wskazują, że dochodzi do naruszenia prawa i porządku publicznego związanego z nadużywaniem alkoholu. W 2012 na drogach miało miejsce 25 wypadków i kolizji drogowych spowodowanych przez kierowców prowadzących po spożyciu alkoholu. Ponadto zostało zatrzymanych w pomieszczeniach policyjnych do wytrzeźwienia 137 osób nietrzeźwych, zaś 48 nieletnich zostało odebranych z Komendy przez rodziców lub opiekunów. Zostało również w 2012 roku założonych 106 Niebieskich Kart, a także miały miejsce 102 interwencje spowodowane przemocą domową wywołaną nadużywaniem alkoholu.

Policjanci zatrzymali w 2012 roku również osoby w związku z posiadaniem narkotyku lub handlu nim, w tym 8 nieletnich pomiędzy 13-17 rokiem życia oraz 33 pozostałe osoby. W stosunku do roku 2011, w 2012 roku można zauważyć wzrost wszystkich analizowanych wydarzeń związanych z udziałem alkoholu oraz niewielki spadek zdarzeń związanych z posiadaniem lub handlem narkotykami.

W Sandomierzu istnieje wiele instytucji i organizacji, które prowadzą działalność profilaktyczną i naprawczą w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii:

Urząd Miejski w Sandomierzu

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Zespół Interdyscyplinarny
 Ośrodek Pomocy Społecznej
 Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
 Sandomierskie Centrum Kultury
 Poradnia Terapii Uzależnień podlegająca Szpitalowi Specjalistycznemu Ducha Świętego w Sandomierzu
 Świetlice Socjoterapeutyczne „Bajka” i „Przystań”
 Grupy samopomocowe AA i Al.-Anon
 Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu
 Straż Miejska w Sandomierzu
 Sąd Rejonowy w Sandomierzu – III Wydział Rodzinny i Nieletnich
 Prokuratura Rejonowa w Sandomierzu
 Szkoły, placówki oświatowe
 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
 Organizacje pozarządowe
 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej i Samodzielne Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej
 Ośrodki naukowe, niezależni eksperci
 Media lokalne

W badaniu dorosłych mieszkańców prowadzonym w ramach Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych w Sandomierzu zaledwie 14,7% badanych mieszkańców przyznało, że posiada wiedzę na temat prowadzonych lokalnie działań, które mają na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu od alkoholu i narkotyków. Taki wynik zaskakuje, biorąc pod uwagę bogatą, zróżnicowaną ofertę działań prowadzonych w Sandomierzu, których celem jest wsparcie osobom uzależnionym. Wskazuje to na potrzebę szerszej promocji oferty wśród mieszkańców.

Analiza SWOT

Analiza SWOT jest użyteczną i coraz powszechniej stosowaną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych w pracach nad strategią. Metoda ta łączy analizę wnętrza, jak i otoczenia organizacji oraz badanie szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizie SWOT poddawane są nie tylko przedsiębiorstwa, ale również powiaty, gminy, czy miasta. Wnikliwe i rzetelne opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Przedstawione poniżej czynniki obejmują mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia. W analizie odnoszono się do kwestii społecznych w Sandomierzu.

Mocne Strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> • Sprawny system pomocy społecznej • Dobre rozpoznanie przez władze lokalne i instytucje istniejących problemów społecznych w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> • Emigracja młodych i wykształconych osób z miasta • Brak zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie problemów społecznych

- Dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna na wszystkich poziomach kształcenia
- Uniwersytet Trzeciego Wieku
- Wzrost wykrywalności uciążliwych społecznie przestępstw
- Bezpieczeństwo
- Atrakcyjność turystyczna miasta
- Bogata oferta działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży
- Bogata oferta wydarzeń kulturalnych
- Rozwinięta infrastruktura sportowa
- Wybudowanie mieszkań socjalnych dla osób w trudnej sytuacji życiowej
- Profesjonalne przygotowanie kadry pomocy społecznej do pracy środowiskowej
- Rozwinięta interdyscyplinarna pomoc na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie

- Postawy roszczeniowe mieszkańców
- Brak integracji działań wszystkich instytucji
- Bezrobocie i związane z tym ubóstwo
- Brak ofert opieki dla starszych osób niepełnosprawnych
- Niewystarczające zabezpieczenie potrzeb osób z niepełnosprawnością w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej
- Słaba współpraca środowisk naukowych i instytucji szkolnictwa wyższego z przedsiębiorcami oraz samorządem

Szanse

- Wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych
- Dalszy rozwój oferty edukacyjnej
- Rosnąca rola Sandomierza jako ośrodka kulturalnego, oświatowego i gospodarczego w regionie
- Dostępność środków unijnych
- Wykorzystanie możliwości związanych z rozwojem społeczeństwa informacyjnego
- Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miasta
- Rozwój trzeciego sektora, działającego na terenie miasta
- Rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną

Zagrożenia

- Wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień
- Utrwalanie się braku szans i perspektyw dla młodego pokolenia
- Starzenie się społeczeństwa, przy jednoczesnym braku kompleksowych usług i świadczeń skierowanych do osób starszych
- Wzrost ilości świadczeń zdrowotnych
- Zagrożenia związane z tworzeniem się subkultur i aktami wandalizmu
- Peryferyjne położenie w województwie
- Zmniejszenie się środków na realizowanie działań pomocy społecznej

wspólnotą	<ul style="list-style-type: none"> • Brak środków publicznych na rozwój edukacji, kultury oraz systemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży
-----------	---

Założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie miejskiej Sandomierz na lata 2014–2020

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w Sandomierzu przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w gminie. Priorytetowymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie gminy powinny być: przeciwdziałanie skutkom bezrobocia, wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji społecznych, wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży, stworzenie systemu wsparcia dla osób starszych, tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych oraz rozwijanie kapitału społecznego mieszkańców.

Cel główny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie miejskiej Sandomierz na lata 2014–2020 brzmi:

Zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu i jakości życia, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa oraz równego dostępu do kultury i edukacji.

Powyższy cel jest wyrazem potrzeby wypracowania wspólnej wizji wszystkich instytucji działających na terenie miasta. Cele szczegółowe oraz wynikające z nich kierunki działań stanowią uszczegółowienie celu głównego oraz mają przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych istniejących w gminie.

W Strategii zostały również określone cele strategiczne oraz wynikające z nich kierunki działań. Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych realizowane będzie w oparciu o ustalany, co roku Harmonogram Realizacji Strategii, w którym do każdego celu strategicznego przypisane zostaną kierunki działań wraz z planowanymi działaniami oraz czasem ich realizacji.

Poniższy schemat przedstawia cel główny oraz cele strategiczne wyznaczające kierunki działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie miejskiej Sandomierz na lata 2014–2020.

CEL GŁÓWNY

Zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu i jakości życia, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa oraz równego dostępu do kultury i edukacji.

I CEL STRATEGICZNY

Zintegrowana polityka społeczna

II CEL STRATEGICZNY

Poprawa jakości życia mieszkańców

III CEL STRATEGICZNY
Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego

IV CEL STRATEGICZNY
Integracja społeczna i zawodowa

Realizacja głównego celu opierać się będzie na realizacji czterech celów strategicznych. Poniżej przedstawiono cele szczegółowe przypisane wyróżnionym czterem celom strategicznym.

I CEL STRATEGICZNY
Zintegrowana polityka społeczna

Jednym z kluczowych zadań polityki społecznej w Sandomierzu jest dalsza integracja współpracy wszystkich instytucji działających w tym obszarze. Do tej pory podjęto wiele działań zmierzających do poprawy komunikacji między różnymi instytucjami i placówkami. Wywierały one pozytywny wpływ na rozpoznanie istniejących problemów oraz podejmowanie bardziej skutecznych działań zmierzających do rozwiązywania tych problemów.

I CEL SZCZEGÓŁOWY
Zwiększenie wykorzystania środków i zasobów na cele społeczne

Cel ten realizowany będzie, między innymi, poprzez kształcenie kadry instytucji i placówek, działania zmierzające do poprawy istniejącej infrastruktury, usprawnianie komunikacji między instytucjami, a także zwiększenie wykorzystania środków unijnych na cele społeczne.

II CEL SZCZEGÓŁOWY
Opracowanie harmonogramu i programów

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie miejskiej Sandomierz realizowana będzie w oparciu o roczne harmonogramy ustalane podczas spotkania Zespołu ds. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz istniejące i przygotowywane w przyszłości programy.

III CEL SZCZEGÓŁOWY
Zwiększenie wiedzy o sytuacji społeczno-ekonomicznej

Konsultacje społeczne pokazały, że wiele zgłaszanych przez uczestników działań, które powinny być realizowane w Sandomierzu, jest już realizowana od jakiegoś czasu, co wskazuje, że lokalne władze i instytucje mają dobre rozpoznanie istniejących problemów, a także wskazuje na potrzebę dalszego prowadzenia tych działań. Skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, wymaga monitorowania sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz ewaluacji realizowanych programów.

II CEL STRATEGICZNY

Poprawa jakości życia mieszkańców

Poprawa jakości życia mieszkańców jest jednym z ważniejszych zadań, zaś działania zmierzające do tego opierać się będą na realizacji 4 celów szczegółowych: poprawie zdrowia mieszkańców, rozwiązywaniu problemu alkoholizmu i narkomanii, doskonaleniu systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz poprawie bezpieczeństwa.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Poprawa zdrowia mieszkańców

Cel ten realizowany będzie, między innymi, poprzez poprawę dostępu do usług zdrowotnych, w szczególności do rehabilitacji oraz prowadzenie programów profilaktyki zdrowotnej wśród mieszkańców.

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Rozwiązywanie problemu alkoholizmu i narkomanii

Cel ten realizowany będzie, między innymi, za pomocą ustalanego co roku Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, gminnym i ogólnopolskim programom oraz kampaniom, szkolnym programom profilaktycznym.

III CEL SZCZEGÓŁOWY

Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem

Cel ten realizowany będzie, między innymi, za pomocą Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2013-2015 w Gminie Sandomierz oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015, gminnym i ogólnopolskim programom i kampaniom skierowanym na rodzinę i dziecko.

IV CEL SZCZEGÓŁOWY

Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

Cel ten realizowany będzie, między innymi, za pomocą Lokalnej Strategii Bezpieczeństwa wspólnie opracowanej przez Komendę Powiatową Policji w Sandomierzu oraz samorząd lokalny w gminie miejskiej Sandomierz.

III CEL STRATEGICZNY

Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego

Jednym z bardziej istotnych wyzwań dla samorządu lokalnego jest pobudzenie aktywności mieszkańców i zwiększanie ich zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Wyrównywanie różnic między regionami w dużej mierze jest uzależnione od kapitału ludzkiego i społecznego ich mieszkańców. Ambicja gminy miejskiej Sandomierz, by odgrywać wiodącą rolę ośrodka kulturalnego i oświatowego w regionie, wymaga skierowania działań przede wszystkim w kierunku pobudzania i rozwijania potencjału mieszkańców. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego opierać się będzie przede wszystkim na działaniach zmierzających do poprawy oferty edukacyjnej, aktywizacji osób starszych, organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz budowania szerokiego partnerstwa społecznego.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Wysoki poziom kształcenia i bogata oferta edukacyjna

Cel ten może być realizowany poprzez wspieranie rozwoju oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach kształcenia, rozwijanie oferty związanej z kształceniem ustawicznym, współpracę placówek oświatowych z instytucjami oraz przedsiębiorcami w celu dopasowania oferty do potrzeb rynku pracy.

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Aktywizacja osób starszych

Cel ten może być realizowany poprzez wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych, monitorowanie potrzeb starszych osób, organizowanie przedsięwzięć, rozwijanie oferty edukacyjnej i kulturalnej skierowanej do starszych mieszkańców.

III CEL SZCZEGÓŁOWY

Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży

Cel ten może być realizowany poprzez wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i młodzieży, organizowanie różnych przedsięwzięć, rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej w gminie, a także rozwój wolontariatu.

IV CEL SZCZEGÓŁOWY

Budowanie szerokiego partnerstwa społecznego

Rozwój kapitału społecznego wymaga podejmowania działań mających na celu budowanie dialogu z mieszkańcami oraz organizacjami pożytku publicznego. Cel ten może być realizowany w oparciu o Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, informowaniu mieszkańców na temat planowanych oraz prowadzonych działań poprzez umieszczanie treści dokumentów na stronie internetowej, prowadzenie konsultacji społecznych, podejmowanie współpracy ze środowiskiem naukowym i przedsiębiorcami.

IV CEL STRATEGICZNY

Integracja społeczna i zawodowa

Istotnym zadaniem jest integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, pobudzanie i wspieranie aktywności osób niepełnosprawnych, bezrobotnych i bezdomnych, a także zapewnianie tym grupom dostępu do aktywnego uczestnictwa społecznego i kulturalnego w życiu społeczeństwa.

I CEL SZCZEGÓŁOWY

Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

Cel ten realizowany może być, między innymi, za pomocą Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Sandomierza na lata 2011-2015, poprzez likwidowanie barier architektonicznych, wspieranie organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym, wdrażanie modelu środowiskowej i zintegrowanej opieki.

II CEL SZCZEGÓŁOWY

Integracja zawodowa osób bezrobotnych, łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy

Cel ten może być realizowany, między innymi za pomocą Projektu systemowego „Będę pracownikiem”, upowszechnianiu informacji na temat form aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, monitorowaniu sytuacji osób bezrobotnych, udzielaniu wsparcia pieniężnego i rzeczowego, realizowaniu projektów, współpracy z przedsiębiorcami, tworzeniu sprzyjających warunków do powstawania nowych miejsc pracy.

III CEL SZCZEGÓŁOWY

Przeciwdziałanie bezdomności

Cel ten realizowany będzie, między innymi, w oparciu o Gminny Program Wychodzenia z Bezdomności.

Gmina KOPRZYWNICA

Sfera społeczna

Nie ulega wątpliwości, że demografia jest bardzo istotnym czynnikiem warunkującym potencjalny rozwój gminy. Miasto i Gminę Koprzywnica zamieszkuje obecnie ponad 7000 osób (dane na dzień 31.12.2013 r.). Liczba ludności zwiększyła się w 2013 r. o 107 osób w porównaniu do stanu liczby ludności na koniec 2012r.

Tabela 1: Struktura ludności na terenie Gminy Koprzywnica w latach 2011-2013

STRUKTURA LUDNOŚCI	31.12.2011 r.	31.12.2012r	31.12.2013 r.
Stan ludności ogółem, w tym:	6796	6947	7054
Kobiety	3457	3532	3596
Mężczyźni	3339	3415	3458
W tym:			
0-6 lat	K- 199 M- 239	K- 197 M- 241	K- 207 M- 240
7-15 lat	K- 336 M- 343	K- 334 M- 338	K- 321 M- 331
16-19 lat	K- 205 M- 192	K- 191 M- 198	K- 185 M- 193
Kobiety 20-60 lat Mężczyźni 20-65 lat	K- 1958 M- 2219	K- 1998 M- 2268	K- 2010 M- 2279
Kobiety powyżej 60 lat Mężczyźni powyżej 65 lat	K- 760 M- 346	K- 814 M- 370	K- 873 M- 416

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Koprzywnicy

Najważniejszym czynnikiem wpływającym na dynamikę i strukturę rozwoju ludności są urodzenia. Przyrost naturalny w okresie sprawozdawczym od 1.01.2011 do 31.12.2013 roku przyjmuje wartość ujemną, co wynika z większej liczby zgonów niż urodzeń. Analizując strukturę płci zauważa się porównywalny procentowy udział kobiet (50,98% na koniec 2013 roku) i mężczyzn (49,02% na koniec 2013 roku) w ogólnej liczbie mieszkańców.

Tabela 2: Liczba mieszkańców w poszczególnych jednostkach administracyjnych – stan na dzień 31.12.2013

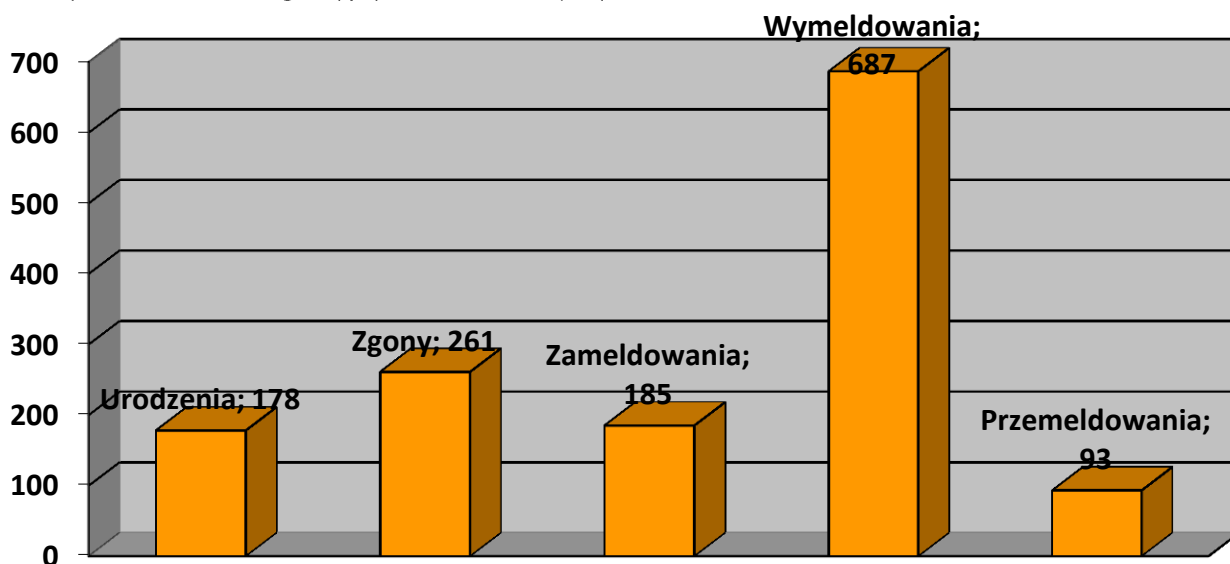
Sołectwo	Przedział wieku		Ludność ogółem
	poniżej 18 lat	dorośli	
KOPRZYWNICA	463	2124	2587
ZARZECZE	27	138	165
DMOSICE	47	195	357
ZBIGNIEWICE WIEŚ	16	106	122
ZBIGNIEWICE	53	228	281

KOLONIA			
POSTRONNA	42	200	242
BESZYCE	55	202	257
NIEDŹWICE	49	260	309
TRZYKOSY	47	212	259
GNIESZOWICE	81	427	508
KRZCIN	78	437	515
ŁUKOWIEC	65	260	325
CISZYCA	78	279	357
BŁONIE	87	270	357
SOŚNICZANY	72	340	412
KAMIENIEC	17	95	112
ŚWIĘŻYCE	32	138	169
Ogółem	1281	5773	7054

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Koprzywnicy

Porównując dane dotyczące liczby mieszkańców w latach 2011-2013 zauważyć można sukcesywny wzrost całkowitej liczby mieszkańców Gminy. Co jest pozytywnym zjawiskiem. Jednak aby ta tendencja się utrzymała trzeba zadbać o dalszy rozwój Miasta i Gminy a także o poprawę jakości życia mieszkańców. W przeciwnym razie sytuacja może ulec zmianie poprzez zmniejszenie przyrostu naturalnego, migrację mieszkańców Gminy (głównie zarobkową) lub brak chętnych do osiedlenia się w tych stronach. Poniższy wykres przedstawia dane dotyczące ogólnego ruchu migracyjnego w Mieście i Gminie, zaś tabela 14 zawiera szczegółowe statystyki migracyjne według sołectw.

Wykres 1: Ruch migracyjny w Gminie Koprzywnica w okresie od 01.01.2011r. do 31.12.2013r.

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Koprzywnicy

Tabela 3: Statystyka migracyjna w okresie od 01.01.2011r. do 31.12.2013r.

Miejscowość	Urodzenia	Zgony	Zameldowania	Wymeldowania	Przemeldowani a
KOPRZYWNICA w tym: Cegielnia i Zarzecze	71	98	67	265	30
D MOSICE	7	6	6	14	2
ZBIGNIEWICE WIEŚ	2	5	3	27	1
ZBIGNIEWICE KOLONIA	9	11	8	30	4
POSTRONNA	4	12	4	44	0
BESZYCE	3	8	17	19	3
NIEDŹWICE	2	10	5	19	4
TRZYKOSY	6	14	10	10	8
GNIESZOWICE	17	18	13	57	6
KRZCIN	10	30	10	69	8
ŁUKOWIEC	8	8	12	27	4
CISZYCA	9	10	7	29	10
BŁONIE	7	10	8	24	5
SOŚNICZANY	12	13	6	40	6
KAMIENIEC	4	5	4	8	0
ŚWIĘZYCE	7	3	5	5	2
Ogółem	178	261	185	687	93

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Koprzywnicy

Na podstawie danych z powyższej tabeli wynika, że tylko w dwóch miejscowościach od 1 stycznia 2011 do 31 grudnia 2013 roku przyrost naturalny utrzymał wartość dodatnią. Te miejscowości to Dmosice i Święzyce.

Tabela 4: Liczba urodzeń dzieci wg płci w latach 2011-2013

lata	2011		2012		2013	
płeć	dziewczynki	chłopcy	dziewczynki	chłopcy	dziewczynki	chłopcy
liczba	32	28	25	37	30	26
razem	60		62		56	

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Koprzywnicy

W roku 2011 i 2012 liczba urodzeń nie spadła poniżej 60 urodzeń. Natomiast już w roku 2013 liczba ta wyniosła zaledwie 56 urodzeń. Biorąc pod uwagę dane z ostatnich lat można też zaobserwować, że łącznie więcej na świat przyszło chłopców niż dziewczynek. Mianowicie liczba urodzeń chłopców wynosi 91 a dziewczynek 87.

Bezrobocie

Wśród ważniejszych przyczyn bezrobocia na terenie Gminy Koprzywnica wymienić można:

- zbyt małą przedsiębiorczość mieszkańców (jedynie 12 osób założyło firmę w 2013 roku)
- małe chęci do zakładania własnych firm co spowodowane jest m.in. brakiem własnych środków finansowych na uruchomienie działalności,
- światowy kryzys, którego skutki dotyczą także Polskę, Powiat Sandomierski oraz Gminę Koprzywnica (24 firmy wyrejestrowane w 2011 roku)
- nieoptymalność produkcji rolnej (minimalna optymalność małych gospodarstw rolnych nie nastawionych na specjalizacje np. mleko, brak rynków zbytu),
- małą motywację do pracy – przeświadczenie o jej nieoptymalności, zbyt rozbudowany system świadczeń socjalnych.

Tabela 5: Liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia OPS z tytułu bezrobocia w latach 2011 - 2013.

Wyszczególnienie	2011		2012		2013	
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
Bezrobocie	89	327	92	328	71	219

Źródło: OPS w Koprzywnicy

Bezrobotni w liczbie 219 (w 2013 roku) osób stanowią 27,31% ogółu osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W gminie jest tym samym 71 rodzin borykających się z problemem braku pracy, co stanowi 26,89% wszystkich rodzin korzystających z usług Ośrodka Pomocy Społecznej. W 2013 roku można zaobserwować wyraźny spadek liczby osób/rodzin korzystających ze wsparcia OPS z tytułu bezrobocia.

Tabela 6: Bezrobotni z terenu Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w latach 2011-2013.

	2011	2012	2013
Liczba osób bezrobotnych ogółem	426	450	466
Kobiety	232	246	248
Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	3	9	19
Z prawem do zasiłku	24	17	22
W wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata)	360	374	366
Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	184	190	208

Źródło: PUP w Sandomierzu

Z tabeli 19 wynika, że liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotni w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sandomierzu nieznacznie wzrosła od 2011 do 2013

roku. Wzrosła także liczba osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Bezrobotne kobiety z terenu Gminy Koprzywnica stanowiły w 2013 roku 18,66 % ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w Sandomierskim Urzędzie Pracy. Procentowy udział osób bezrobotnych z prawem do zasiłku w strukturze bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2011 – 2013 ulegał wahaniom spadkowo-wzrostowym i wyniósł kolejno 1,96% w 2011 roku, 1,32% w 2012 roku i 1,66% w 2013 roku. Od trzech lat procent bezrobotnych w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu bezrobotnych utrzymuje się na podobnym poziomie i mieści się w przedziale od 29,29% do 27,5%. Spory odsetek bezrobotnych na terenie Gminy stanowią osoby pozostające bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. W kolejnych latach 2011 – 2013 odsetek ten wynosił 14,97%, 14,79%, i 15,65%. Biorąc pod uwagę dane w poniższej tabeli udało się wyliczyć jaki procent bezrobotnych z całego powiatu sandomierskiego stanowią bezrobotni z terenu gminy Koprzywnica. Procent ten wynosi 9,26 %.

Tabela 7: Struktura bezrobocia
z terenu powiatu sandomierskiego w latach 2011-2013

Wyszczególnienie	2011	2012	2013
Ogółem	4704	4759	5030
W tym:			
Kobiety	2383	2424	2556
Poprzednio pracujące	Brak danych	3014	3214
Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	35	93	217
Dotychczas niepracujące	Brak danych	1745	1816

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu

Z powyższych danych wynika, że liczba bezrobotnych z roku na rok rośnie. Liczba kobiet pozostających bez pracy jest bardzo zbliżona do liczby mężczyzn. W kolejnych latach współczynnik ten wynosił: 50,65%, 50,94% i 50,82%. Niepokojący jest fakt, że w ciągu ostatnich trzech lat gwałtownie wzrosła liczba osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy. W 2011 roku było to 35 osób zaś w 2013 aż 217 osób.

Pomoc społeczna

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koprzywnicy jest gminną jednostką organizacyjną utworzoną do realizowania zadań własnych i zadań zleconych gminy z zakresu pomocy społecznej. Swoim obszarem działania obejmuje miasto i 15 sołectw, w których zamieszkuje 7054 osoby. Ośrodek Pomocy Społecznej w Koprzywnicy został powołany na mocy Uchwały Nr XX/23/90 Gminnej Rady Narodowej w Koprzywnicy z dnia 01 kwietnia 1990 roku w sprawie powołania jednostki budżetowej - Terenowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koprzywnicy, a utworzony na mocy Zarządzenia Nr 2/90 Naczelnika Gminy z dnia 5 kwietnia 1990 roku w sprawie utworzenia Terenowego Ośrodka Pomocy

Spotecznej.

W Ośrodku zatrudnionych jest 9 pracowników: kierownik, sześciu pracowników socjalnych, główny księgowy, oraz specjalistyczna opiekunka. Do obowiązków pracowników socjalnych należy: przyjmowanie zgłoszeń klientów o udzielenie pomocy społecznej, rozpoznanie i diagnoza potrzeb socjalnych mieszkańców, przeprowadzanie wywiadów środowiskowych i kompletowanie niezbędnej dokumentacji do przyznawania świadczeń, wnioskowanie o udzielenie pomocy, prowadzenie akt osobowych klientów.

Tabela 8: Wykaz rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej w roku 2013

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	62	200
Niepełnosprawność	55	120
Długotrwała lub ciężka choroba	37	103
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym:	38	158
- Rodziny niepełne	20	54
- Rodziny wielodzietne	15	92
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	2
Alkoholizm	0	0
Sytuacje kryzysowe	0	0
Zdarzenie losowe	0	0
Przemoc w rodzinie	0	0

Źródło: OPS w Koprzywnicy

Poza ubóstwem, które jest główną przyczyną przyznawania zasiłków, także ludzie niepełnosprawni oraz bezradni w sprawach opiekuńczo-wychowawczych stanowią dużą grupę potrzebującą wsparcia z zakresu pomocy społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Koprzywnicy mocno angażuje się w projekty mające na celu pomoc bezrobotnym. Od 2008 roku realizuje projekt systemowy pn. „Do pracy by się szło” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. W roku 2013 w projekcie wzięły udział 32 osoby bezrobotne, pozostające bez pracy i korzystające z pomocy społecznej. Wszyscy w/w wzięli udział w treningu pracy oraz treningu kompetencji społecznych. Ukończyli także kursy zawodowe, tj. sprzedawca z obsługą kasy fiskalnej, kucharz, obsługa wózków widłowych, rękodzieło artystyczne z elementami florystyki. 3 osoby odbyły staż zawodowy. Od początku realizacji projektu do 2013 roku w projekcie

wzięło udział łącznie 115 osób. Dodatkowo Ośrodek Pomocy Społecznej intensywnie wspiera niepełnosprawnych. Od 01 października 2012 roku funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Krzcinie dla osób przewlekle psychicznie chorych i dla osób upośledzonych umysłowo prowadzony przez Fundację La Zebra. W roku 2013 w zajęciach ŚDS uczestniczyło 32 osoby. Są to osoby nie tylko z terenu Miasta i Gminy Koprzywnica, ale również z gminy Łoniów.

Bezpieczeństwo

Miasto i Gmina Koprzywnica obsługiwana jest przez Komisariat Policji w Koprzywnicy.

Tabela 9: Przeszłość stwierdzona w latach 2011-2013.

	2011	2012	2013
Zabójstwo	-	-	-
Rozboje i wymuszenia	-	-	-
Bójki i pobicia	1	2	1
Kradzieże rzeczy	4	6	3
Kradzieże z włamaniem	1	1	0
Pijani kierowcy	28	31	25
Pożary	-	-	-
Przemoc w rodzinie/znęcanie	8	6	5
Inne	23	18	28

Źródło: Komisariat Policji w Koprzywnicy

Najwięcej przestępstw w ciągu ostatnich trzech lat popełnili pijani kierowcy. Na tle pozostałych kategorii przestępstw liczba ta jest bardzo wysoka. W 2011 roku Policja zatrzymała 28 pijanych kierowców, rok później 31, a w 2013 roku 25 „piratów drogowych”. Świadczy to o tym, że częste i wzmożone kontrole na drogach są uzasadnione i powinny się odbywać regularnie.

Ochrona zdrowia

Na terenie Miasta i Gminy funkcjonują dwa Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w Koprzywnicy:

- Centrum Medyczne „Rokitek”,
- Zakład Opieki Zdrowotnej „Medyk”.

Ten pierwszy zapewnia opiekę lekarską, pielęgniarską i położniczą dla całej rodziny. W Centrum przyjmuje 3 lekarzy: medycyny rodzinnej, pediatra oraz chorób wewnętrznych. Ponadto pomocy udzielają położna i 3 pielęgniarki. W gabinetach znajduje się wyposażenie zgodnie z wymogami NFZ – aparat EKG, lampa bakteriobójcza, zestaw do udzielania pierwszej pomocy lekarskiej.

W Koprzywnicy funkcjonuje także Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medyk” który zapewnia opiekę lekarską, pielęgniarską i fizjoterapeutyczną. W przychodni

pracują lekarze następujących specjalności: lekarz medycyny rodzinnej, ogólnej i okulista. W gabinetach znajduje się wyposażenie zgodnie z wymogami NFZ – aparat EKG, aparat do pomiaru ciśnienia, zestaw do udzielania pierwszej pomocy lekarskiej. Poniższa tabela prezentuje dane o liczbie pacjentów korzystających z opieki zdrowotnej w obu ośrodkach.

Tabela 10: Liczba osób zapisanych do ośrodka zdrowia

Liczba osób zapisanych do ośrodka zdrowia				
Grupy wiekowe	Ośrodek Zdrowia		Ośrodek Zdrowia	
	NZOZ „MEDYK”		NZOZ Centrum Medyczne „Rokitek” w Sandomierzu Filia w Koprzywnicy	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
0 - 6	92	68	Brak danych	Brak danych
7 - 15	151	125	Brak danych	Brak danych
16 - 19	58	67	Brak danych	Brak danych
20 – 65	980	881	Brak danych	Brak danych
Powyżej 65	286	404	Brak danych	Brak danych
Razem	1567	1545	3123	

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Koprzywnicy

Zarządzanie i planowanie strategiczne

Na zarządzanie jednostką samorządu terytorialnego składa się wiele różnych działań, w tym zarządzanie urzędem i kadrami, finansami i budżetem, a także planowanie strategiczne. Wszystkie te elementy są niezwykle istotne w procesie rozwoju lokalnego i pośrednio wpływają na jakość życia mieszkańców.

Organizacje pozarządowe i kapitał społeczny

Obecnie na terenie Miasta i Gminy Koprzywnica działa formalnie 18 zarejestrowanych organizacji: stowarzyszenia, związki sportowe, zespoły ludowe, koła gospodyń oraz ochotnicze straże pożarne. W poniższych tabelach zamieszczono krótkie informacje dotyczące aktywności poszczególnych organizacji pozarządowych. Inicjatywy podejmowane przez mieszkańców zorganizowanych w stowarzyszeniach świadczą o dużym potencjale kapitału ludzkiego.

Tabela 11: Wykaz stowarzyszeń działających na terenie Gminy – stan na 21.08.2014

L.p.	Nazwa organizacji	Adres siedziby	Data rejestracji
1.	Stowarzyszenie dla rozwoju Sośniczan	Sośniczany 102 27-660 Koprzywnica	04.01.2012
2.	Stowarzyszenie „ Nasze Dmosice”	Dmosice 65 27-660 Koprzywnica	18.11.2010
3.	Stowarzyszenie „Sami swoi”	Gnieszowice 109 27-660 Koprzywnica	18.02.2014
Koła Gospodyń Wiejskich			
4.	Koło Gospodyń Wiejskich	Błonie	09.04.2010

5.	Koło Gospodyń Wiejskich	Sośniczany	03.03.2011
6.	Koło Gospodyń Wiejskich	Dmosice	03.03.2011
7.	Koło Gospodyń Wiejskich	Beszyce	04.03.2011
8.	Koło Gospodyń Wiejskich	Zbigniewice	05.12.2011
Zespoły Ludowe			
9.	Zespół Ludowy „Podwiślanie” działający w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu	Rynek 39 27-660 Koprzywnica	2003
Ochotnicze Straże Pożarne			
10.	OSP Koprzywnica	Koprzywnica ul. Rynek 39 27-660 Koprzywnica	8.05.1911
11.	OSP Ciszyca	Ciszyca 27-660 Koprzywnica	1934
12.	OSP Zbigniewice	Zbigniewice 27-660 Koprzywnica	1932
13.	OSP Gnieszowice	Gnieszowice 40 27-660 Koprzywnica	15.06.1931
14.	OSP Krzcin	Krzcin 176 27-660 Koprzywnica	1929
15.	OSP Postronna	Postronna 63 27-660 Koprzywnica	7.02.1961
16.	OSP Niedźwice	Niedźwice 66 27-660 Koprzywnica	9.11.1963
17.	OSP Dmosice	Dmosice 65 27-660 Koprzywnica	5.10.1963
18.	OSP Trzykosy	Trzykosy 70 27-660 Koprzywnica	11.12.1964

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Koprzywnicy

Pierwsze z wymienionych w tabeli stowarzyszeń „**Stowarzyszenie dla rozwoju Sośniczan**” jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem mającym na celu¹⁶:

1. aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego;
2. wspieranie zrównoważonego rozwoju wsi Sośniczany - polegającego na integracji ładu środowiskowego, gospodarczego, społecznego i przestrzennego;
3. promowanie Sośniczan, Gminy Koprzywnica oraz regionu sandomierskiego i jego mieszkańców;
4. wspieranie rozwoju kulturalno - sportowego i oświatowego;
5. organizację wypoczynku dzieci i młodzieży;
6. inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych;
7. podejmowanie działań służących rozwojowi przedsiębiorczości;
8. wspieranie rozwoju infrastruktury rolniczej, pozarolniczej i wiejskiej;

¹⁶ <http://mojepanstwo.pl/>

9. ochronę dziedzictwa kulturowego; pozyskiwanie środków na działalność z dostępnych funduszy pomocowych krajowych i zagranicznych.

„Nasze Dmosice” to stowarzyszenie działające przede wszystkim na rzecz rozwoju i poprawy warunków życia mieszkańców wsi Dmosice. Stowarzyszenie realizuje swoje cele m.in. poprzez¹⁷:

1. Organizowanie przedsięwzięć kulturalnych, sportowych i turystycznych wspieranie zespołów, twórców ludowych i grup artystycznych.
2. Promowanie produktów wiejskich w tym produktów regionalnych, w oparciu o szkolenia, pokazy, konkursy, prezentacje, festyny i inne.
3. Organizowanie działalności edukacyjnej, w tym konferencji, kursów, szkoleń, poradnictwa, i innych działań mających na celu podniesienie poziomu wykształcenia oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
4. Inicjowanie i organizowanie działań na rzecz rozwoju infrastruktury oświatowej, drogowej, sportowej i rolniczej wsi i okolic.
5. Wspieranie działalności Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych.
6. Prowadzenie programów stypendialnych, staży, konkursów dla dzieci i młodzieży, organizowanie pomocy w nauce, różnego rodzaju kótek zainteresowań.
7. Prowadzenie działalności wydawniczej i popularyzatorskiej.
8. Promocję zdrowego trybu życia poprzez m.in. organizowanie programów profilaktycznych.
9. Organizowanie obozów, wycieczek, kolonii, rajdów turystycznych i krajoznawczych.
10. Organizacje i prowadzenie galerii, prac artystycznych, wystaw i plenerów.
11. Organizowanie i prowadzenie skansenu.
12. Prowadzenie działalności charytatywnej, a w szczególności organizowanie ośrodków pomocy społecznej, bibliotek publicznych, usług opiekuńczych, dożywiania, różnorodnych form wypoczynku, imprez dla osób ubogich i samotnych.

Jeśli zaś mowa o Stowarzyszeniu „Sami swoi” to do głównych celów jego działalności zaliczyć można:

1. wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju: społecznego, kulturalnego i gospodarczego wsi Gnieszowice,
2. edukację i rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży,
3. kultywowanie polskich tradycji, promocja regionu i wsi,
4. wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym,
5. prowadzenie działalności oświatowej, kulturalnej, w zakresie wspierania inicjatyw społecznych, edukacji, ochrony zdrowia, ochrony środowiska naturalnego i ekologii, pomocy społecznej.

¹⁷ <http://www.irp-fundacja.pl/>

Edukacja i organizacja czasu wolnego

Edukacja szkolna

W obszarze oświaty na terenie Miasta i Gminy Koprzywnica funkcjonuje kilka placówek oświatowych zaprezentowanych w poniższej tabeli.

Tabela 12: Wykaz szkół oraz liczba uczniów w poszczególnych szkołach na terenie Miasta i Gminy Koprzywnica – według stanu na dzień 20.08.2014

Lp.	Szkoła	Adres	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Liczba etatów
1.	ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZAŁCĄCYCH IM. PAPIEŻA JANA PAWŁA II W KOPRZYWNICY	ul. Szkolna 9 27-660 Koprzywnica	236	29	27
2.	PUBLICZNA SZKOŁA PODSTAWOWA IM. WŁADYSŁAWA JASIŃSKIEGO W KOPRZYWNICY	ul. Szkolna 9 27-660 Koprzywnica	282	37	29
3.	SZKOŁA PODSTAWOWA W GNIESZOWICACH	Gnieszowice 27-660 Koprzywnica	39	Brak danych	5
4.	SZKOŁA PODSTAWOWA IM. STEFANA ŻEROMSKIEGO W NIEDŹWICACH	Niedźwice 27-660 Koprzywnica	68	13	9
5.	SZKOŁA PODSTAWOWA W POSTRONNEJ	Postronna 27-660 Koprzywnica	Brak danych	Brak danych	Brak danych

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Koprzywnicy oraz ankiety wypełnione przez szkoły

Szkoła Podstawowa w Niedźwicach od 2007 roku pozyskuje wraz z Uczniowskim Klubem Sportowym „Junior” dofinansowanie z Ministerstwa Sportu ze środków Funduszu Zajęć Sportowych dla uczniów na Powszechny Program Pływania „Już Pływam”. Na ten cel pozyskano dotychczas aż 98 tys. zł. Zajęcia odbywają się na basenie w Sandomierzu.

Ponadto w Szkole Podstawowej w Niedźwicach pod koniec 2012 roku dokonano montażu drugiej pracowni językowej składającej się m.in. z pulpitu nauczyciela wbudowanego w blat biurka z oprogramowaniem, 11 podwójnych uczniowskich stanowisk przyłączeniowych, słuchawek z mikrofonem dynamicznym itp.

Reasumując, szkoła posiada 8 sal lekcyjnych w tym: sala komputerowa, pracownia językowa i sala zabaw. Sala komputerowa wyposażona jest w 1 serwer, 10 komputerów, 3 laptopy, 3 rzutniki z ekranem, 3 drukarki, kserokoparkę oraz zestaw tablic, a sala zabaw w zabawki do różnych rodzajów gier i zabaw. W budynku szkoły znajduje się również stołówka, biblioteka oraz sala gimnastyczna. Zajęcia z wychowania fizycznego są realizowane dzięki: piłkom do zajęć sportowych,

zestawowi do badmintonu, materacom, sprzętowi do gimnastyki korekcyjnej i do skoku wzwyż, równoważni, skrzyni, a także stołowi do tenisa. Do ćwiczeń zamontowane są także drabinki i ławki gimnastyczne. Na zewnątrz szkoła posiada świetnej jakości boisko wielofunkcyjne.

W Koprzywnicy funkcjonuje Szkoła Podstawowa im. Władysława Jasińskiego, która liczy 18 sal lekcyjnych. Podobnie jak w szkole w Niedźwicach jest w pełni wyposażona. Jest tam sala komputerowa, pracownia językowa oraz sala zabaw. Działa także sala gimnastyczna, stołówka i biblioteka. Szkoła bardzo aktywnie uczestniczy w projektach unijnych. W latach 2007–2014 wzięła udział aż w 9 projektach.

Tabela 13: Projekty realizowane w szkole w latach 2007–2014

L.p.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość projektów	Osiągnięte rezultaty
1	Europejski Fundusz Społeczny „Komputery w szkole”	2007	37000	Wyposażenie w komputery
2	Ogólnopolska Fundacja Edukacji Komputerowej – „Pracownie komputerowe dla szkół”	2008	40.774	Komputery z oprzyrządowaniem
3	Środki unijne „Pierwsze uczniowskie doświadczenia drogą do wiedzy”	2009	12.398,13	Pomoce dydaktyczne + rozwijanie kompetencji uczniowskich
4	Urząd Marszałkowski „Świętokrzyski Program Wspierania Rozwoju Edukacji”	2010	17.743,00	Wyposażenie klasopracowni językowej
5	Środki unijne „Radosna szkoła”	2011	12.000,00	Pomoce dydaktyczne
6	Środki unijne- „Moda na czytanie”	2011	2.000,00	Wyposażenie do biblioteki szkolnej, zakup książek i nagród dla uczniów biorących udział w konkursach czytelniczych
7	Środki unijne- „Bezpieczna droga do szkoły”	2011-2012	5.280,00	3 rowery i znaki drogowe, zajęcia dydaktyczne dla uczniów na temat bezpieczeństwa w ruchu drogowym
8	Środki unijne- „Dążymy ku rozwojowi z indywidualizacją”	2012-2015	45.693,40	Pomoce dydaktyczne, zajęcia dydaktyczne dla uczniów zdolnych i dla uczniów mających

				trudności w nauce
9	Środki unijne „Program Nauczania Interdyscyplinarnego”	2013	44.005,40	Pomoce dydaktyczne, szkolenia nauczycieli, zajęcia dydaktyczne dla uczniów rozwijające kompetencje uczniów z przedmiotów: przyroda, matematyka, informatyka
RAZEM			216.893,93	

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Koprzywnicy

W Koprzywnicy zlokalizowany jest także Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Papieża Jana Pawła II w Koprzywnicy, w którym kształcą się gimnazjaliści i licealiści. Dysponuje on 16 salami lekcyjnymi w tym: dwiema pracowniami komputerowymi, pracownią językową. Znajduje się tu także biblioteka i hala sportowa. Na zewnątrz Szkoła posiada także boisko. Między 2007 a 2014 rokiem Zespół brał udział w 3 projektach unijnych.

Tabela 14: Projekty realizowane przez Zespół Placówek Ogólnokształcących w latach 2007-2014

L.p.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość projektów	Osiągnięte rezultaty
1	„Pracownie komputerowe dla szkół” – edycja 2006	2006	69 942,96	Wyposażenie w komputery
2	„Pracownie komputerowe dla szkół” – edycja 2007	2007	40.774,00	Wyposażenie w komputery
3	Projekt „FENIX”	2008-2012	1 800,00	Pomoce dydaktyczne
Razem			112.516,96	

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Koprzywnicy

Na terenie Miasta i Gminy funkcjonują również szkoły prowadzone przez stowarzyszenia. Do takich placówek należą: Szkoła Podstawowa w Gnieszowicach oraz Szkoła Podstawowa w Postronnej. Zarówno szkoły w Gnieszowicach jak i Postronnej mają dla mieszkańców tych miejscowości duże znaczenie.

Edukacja przedszkolna

Edukację przedszkolną na terenie Gminy Koprzywnica realizują 2 przedszkola. Informacje o nich zawiera tabela 26.

Tabela 15: Wykaz przedszkoli z terenu Gminy Koprzywnica

Lp.	Przedszkola	Adres
1	Przedszkole Publiczne w Koprzywnicy	ul. Szkolna 27-660 Koprzywnica
2	Niepubliczne Przedszkole w Postronnej	Postronna 27-660 Koprzywnica

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Koprzywnicy

Historia koprzywnickiego przedszkola sięga początku XX wieku. Istniało ono wtedy pod nazwą tak zwanej „Ochronki”¹⁸. Aktualnie siedziba główna przedszkola znajduje się w Koprzywnicy, a filia w Niedźwicach. Z przedszkola korzysta 100 dzieci. W ramach działalności przedszkola prowadzone są liczne zajęcia takie jak: język angielski, religia, rytmika, taniec, wychowanie przedszkolne i zajęcia logopedyczne. W przedszkolu pracuje 8 nauczycieli wychowania przedszkolnego oraz jeden w punkcie przedszkolnym w Niedźwicach.

Infrastruktura sportowa

W skład infrastruktury sportowej zlokalizowanej na terenie Miasta i Gminy Koprzywnica wchodzi dwa boiska sportowe. Dane na temat lokalizacji boisk zawiera tabela 27.

Tabela 16: Wykaz boisk z terenu Gminy Koprzywnica

L.p.	Lokalizacja boisk sportowych
1.	Boisko sportowe w Koprzywnicy
2.	Boisko sportowe w Niedźwicach

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Koprzywnica

Boisko sportowe w Koprzywnicy , ul. Sportowa 9, 27-660 Koprzywnica

- o wymiarach 44 x 22
- boisko szkolne z przeznaczeniem dla uczniów na zajęcia szkolne i poza szkolne
- o nawierzchni sztucznej
- zarządcą obiektu jest Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Papieża Jana Pawła II

Boisko sportowe w miejscowości Niedźwice 63 , 27-660 Koprzywnica

- o wymiarach 44 x 22
- boisko szkolne z przeznaczeniem dla uczniów na zajęcia szkolne i poza szkolne
- o nawierzchni - sztuczna trawa
- zarządcą obiektu jest Szkoła Podstawowa im. St. Żeromskiego w Niedźwicach

Biblioteka Publiczna

¹⁸ <http://ppodsosnami.edupage.org/>

Na terenie Miasta i Gminy Koprzywnica funkcjonuje Miejsko - Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana w Koprzywnicy, która czynna jest czynna: poniedziałek w godz. 8-17, wtorek w godz.8-16, środa w godz.8-17, czwartek w godz. 8-17, piątek w godz.8-16. Biblioteka posiada jedną Filię biblioteczną w Niedźwiczach, która jest czynna: wtorek w godz.8-16, piątek w godz.8-16. Biblioteka jest samorządową instytucją kultury wpisaną do Rejestru instytucji kultury prowadzonego przez organizatora pod Nr 1 z dnia 17 listopada 2000 r.

W poniższej tabeli zamieszczono dane ze sprawozdania sporządzonego przez bibliotekę.

Tabela 17: Sprawozdanie Miejsko-Gminnej Biblioteki w Koprzywnicy za rok 2013

	Ogółem		na wsi	
		2013		2013
I. SIEĆ BIBLIOTEK PUBLICZNYCH				
Liczba bibliotek (łącznie z filiami)		2		1
- w tym filie biblioteczne		1		1
- liczba oddz. dla dzieci		-		-
- liczba punkt. bibliotecznych		-		-
Biblioteki publ. - szkolne		-		-
Biblioteki połączone z GOK		-		-
II. ZBIORY BIBLIOTECZNE				
Zbiory ogółem j. inw		21908		6593
w tym:		21908		6593
- książki wol.				
- zbiory specjalne j. inw		-		-
Przybyło ogółem		261		74
ZAKUP OGÓŁEM j. inw.		261		74
Wydatkowana kwota ogółem		5852		1629
Zakup:		130		34
- ze środków własnych (j. inw)				
wydatkowana kwota (zł)		3352		910
- ze środków MKiDN (j. inw.)		131		40
wydatkowana kwota (zł)		2500		718

Zakup do lat 15		90		20
Zakup na 100 mieszkańców		3,8		1,1
Ubyło w roku wol.		-		66
Prenumerata czasopism (liczba tyt.)		6		-
- w tym dla dzieci	2	2	-	-
III. CZYTELNICTWO				
Czytelnicy ogółem	612	583	202	203
		Ogółem	na wsi	
		2012	2013	2012
				2013
- w tym czytelnicy do lat 15	208	175	92	78
Czytelnicy na 100 mieszk.	8,8	8,4	2,9	2,9
WYPOŻYCZENIA				
Wypożyczenia ogółem: (książki, czasopisma, zbiory specjalne)	11608	11237	3254	3742
- w tym:	11381	11006	3254	3742
książki (wol.)				
zbiory specjalne	-	-	-	-
Wypożyczenia do lat 15	4255	4254	1205	1523
Wypożyczenia na 100 mieszk.	166,9	162,7	46,8	54,2
ODWIEDZINY				
Odwiedziny (ogółem)	4750	4473	1535	1623
w tym:	4323	4098	1409	1525
wypożyczalnia				
czytelnia ogólna	238	202	95	69
czytelnia internetowa	81	74	-	-
liczba osób na imprezach bibliot.	108	99	31	29
IV. CZYTELNIĄ				
Udostępnianie na miejscu (ogółem: książki, czasopisma, zbiory specjalne)	297	252	104	72
- w tym książki	253	216	104	72
	312	256	95	69

Liczba udzielonych informacji				
V. KADRA				
Liczba pracowników ogółem	3	3	1	1
- w tym na stanowisk. bibliotekarskich	2	2	1	1

Źródło: Miejsko – Gminna Biblioteka w Koprzywnicy

Porównując rok 2012 i 2013 zaobserwować można, że zarówno liczba wypożyczonych książek jak i odwiedzin stopniowo maleje.

Tabela 18: Czytelnicy Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej w Koprzywnicy według wieku i rodzaju wykonywanego zajęcia

L.p.	Przedział wieku	Liczebność	Rodzaj wykonywanego zajęcia	Liczebność
1.	1 – 5 lat	1	Dzieci	1
2.	6 – 12 lat	83	Uczniowie	255
3.	13 – 15 lat	92	Studenci	36
4.	16 – 19 lat	79	Pracownicy umysłowi	34
5.	20 – 24 lata	45	Robotnicy	79
6.	25 – 44 lata	144	Rolnicy	33
7.	45 – 60 lat	81	Inni zatrudnieni	11
8.	60 lat i więcej	58	Emeryci, renciści	54
9.	-	-	Pozostali, niezatrudnieni	80

Źródło: Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna w Koprzywnicy

Biblioteka aktywnie uczestniczy w życiu najmłodszych. W 2013 roku z okazji Tygodnia Bibliotek 6 maja biblioteka zaprosiła dzieci z „Przedszkola pod Sosnami” na spektakl Teatru Edukacji i Profilaktyki „Maska” pt. „Magiczna księga czarodziejki Arielki”. Spektakl obejrzała grupa 70 dzieci. W ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom” odbyło się głośne czytanie baśni wybranych przez dzieci z grupy 6-latków oraz przez bibliotekarki. W akcji wzięło udział 24 dzieci. 21 października także 2013 roku w budynku domu kultury odbył się gminny konkurs recytatorski poezji Juliana Tuwima dla najmłodszych pt. „W barwnym świecie wierszy Juliana Tuwima”. W filii bibliotecznej 2 lutego 2013 roku odbyła się lekcja biblioteczna dla uczniów kl. V szkoły w Niedźwicach, dzieci zapoznali się z księgozbiorem biblioteki oraz nabyli umiejętność wyszukiwania potrzebnych informacji. Natomiast 17 grudnia 2013 roku na wycieczkę do biblioteki zostały zaproszone dzieci z „Wesołego Przedszkolaka” dla których przygotowano książeczki o tematyce Świąt Bożego Narodzenia, choince, św. Mikołaju, a na zakończenie wycieczki dzieci zaśpiewały kolędy. W spotkaniu uczestniczyło 13 dzieci. Biblioteka współpracuje z domem kultury oraz ze szkołami

z terenu gminy jak również przedszkolem zapraszając dzieci na wycieczki do biblioteki oraz organizując lekcje biblioteczne, których scenariusze dostosowywane są do wymagań programów edukacyjnych lub oczekiwań nauczycieli.

Świetlice, domy ludowe i place zabaw

Dobrym przykładem miejsca, które skupia osoby aktywnie uczestniczące w życiu miejscowości jest świetlica wiejska – spełniająca rolę centrum aktywności społecznej, miejsca otwartego na każdego bez względu na status społeczny, wykształcenie, sytuację socjalno – bytową. Świetlica jest bowiem budynkiem lub pomieszczeniem przeznaczonym do spędzania czasu wolnego, rekreacji, rozwijania zainteresowań, a także integracji lokalnych społeczności. Na terenie Miasta i Gminy Koprzywnica działają świetlice w: **Dmosicach, Beszycach, Niedźwicach i Ciszyca**.

Głównymi zadaniami świetlic jest:

- troska o wychowanie dzieci,
- zapewnienie dzieciom i młodzieży miejsca do spędzania wolnego czasu,
- pomoc rodzinom w prawidłowym wychowaniu dzieci,
- tworzenie optymalnych warunków rozwoju dziecka,
- zaspokajanie potrzeb biologicznych, psychicznych i społecznych,
- wzbogacanie potrzeb poprzez rozwijanie zainteresowań dzieci,
- propagowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego,
- zapewnienie dzieciom możliwości rozwoju społeczno-moralnego,
- pomoc w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych,
- pomoc w odrabianiu prac domowych,
- rozwijanie umiejętności pracy indywidualnej oraz współdziałania w grupie.

Zidentyfikowane problemy

Problemy (deficyty rozwojowe) Miasta i Gminy Koprzywnica zostały wskazane przez mieszkańców (metoda oddolna) w trakcie warsztatów i konsultacji społecznych. Wśród problemów ujawnionych przez mieszkańców najczęściej wymieniano:

- zły stan dróg,
- brak chodników,
- brak kanalizacji,
- brak placów zabaw
- małą przedsiębiorczość i małą liczbę miejsc pracy.

Poszczególne deficyty rozwojowe zidentyfikowane podczas spotkań warsztatowych z mieszkańcami Miasta i Gminy Koprzywnica zaprezentowano w poniższych zestawieniach tabelarycznych. Uwzględniono problemy wymienione podczas spotkań z sołtysami i radnymi oraz z mieszkańcami wszystkich sołectw. Wskazano również na problemy rozwojowe dostrzeżone przez młodzież i dyrektorów szkół oraz przedszkoli.

W ramach cyklu spotkań warsztatowych z mieszkańcami Miasta i Gminy Koprzywnica mających na celu identyfikację dostrzeganych przez nich problemów w różnych obszarach funkcjonowania Gminy zaproszono również do dyskusji dyrektorów szkół i przedszkoli oraz młodzież. Problemy, które zostały zidentyfikowane podczas spotkania z młodzieżą zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 19: Podsumowanie odpowiedzi udzielonych przez młodzież

L.p.	Pytanie	Odpowiedzi młodzieży
1.	Dlaczego młodzież się nie angażuje?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nie czuje potrzeby, nie chce jej się – a jeśli już się angażują to pod przymusem. 2. Mentalność młodych ludzi jest inna niż kiedyś. Nie ma poczucia obowiązku. 3. Nie dostrzega niczego „fajnego” w istniejących organizacjach/grupach. 4. Nie interesuje się swoją przyszłością i swojego otoczenia. 5. Z lenistwa. 6. Z braku czasu. 7. Mają zbyt dużo nauki by zająć się czymś innym. 8. Mają „swój” świat wolą zajmować się internetem i innymi gadżetami.
2.	Czego nie ma w Mieście i Gminie Koprzywnica, a przydałoby się młodzieży?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Basen 2. Boisko do piłki siatkowej 3. Galeria 4. Pizzeria 5. Zbyt mało sklepów odzieżowych 6. Tzw. „dobrych miejsc” np. miejsca przeznaczone na organizację ognisk 7. Dyskoteka 8. Kino 9. Restauracja typu McDonald’s 10. Siłownia 11. Dobrze wyposażony stadion 12. Kafajka internetowa.
3.	Wymień w trzech punktach, co musiałoby się w Gminie stać, aby młodzi ludzie chcieli tu zostać?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powinny zostać zapewnione miejsca pracy. 2. Powinno być więcej domów mieszkalnych. 3. Powinno być organizowanych więcej imprez kulturalnych i rozrywkowych. 4. Powinno się zapewnić możliwość kształcenia wyższego – studia. 5. Oferowana praca powinna być ciekawa i za większe zarobki.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez uczniów

Z punktu widzenia przedstawicieli młodzieży najważniejszym problemem w Gminie jest mała ilość miejsc pracy, a ta, która jest oferowana nie pozwala uzyskać satysfakcjonujących dochodów. Ponadto najistotniejsze potrzeby wymienione przez uczestników spotkania, których zaspokojenie sprzytałoby poprawie funkcjonowania

młodzieży w Mieście i Gminie Koprzywnica to: organizacja większej liczby spotkań kulturalno- rozrywkowych, budowa basenu, boiska do piłki siatkowej, siłowni oraz stadionu z „prawdziwego zdarzenia” a także miejsca spotkań zarówno na świeżym powietrzu przeznaczonego do organizacji np. grilla/ogniska jak i te pod zadaszeniem typu kawiarnia, pizzeria, galeria handlowa.

Podczas spotkania z dyrektorami szkół i przedszkoli okazało się, że głównym problemem, z którym borykają się placówki jest zły stan infrastruktury technicznej i wyposażenia, którym dysponują. Wszystko to utrudnia prowadzenie zajęć na wysokim poziomie w związku z czym realizacja chociażby części tych potrzeb jest uzasadniona.

Mocne strony Gminy i czynniki sprzyjające rozwojowi

Nazwa SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

- strenghts – silne strony – w postaci przewagi zjawisk i procesów pozytywnych dla rozwoju Miasta i Gminy Koprzywnica, które powinny być kontynuowane i wzmacniane,
- weaknesses - słabe strony – w postaci procesów i barier, wad, ograniczających możliwości rozwojowe, które powinny być zmniejszone bądź niwelowane,
- opportunities - szanse/możliwości – w postaci czynników obiektywnych, zewnętrznych, na które nie ma bezpośredniego wpływu sprawczego oraz wyjątkowej sytuacji jaką daje możliwość wykorzystania znacznych środków pomocowych UE,
- threats – zagrożenia – wynikające przede wszystkim z czynników zewnętrznych stwarzających niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnie.

Przedstawiona poniżej analiza stanowi syntezę poszczególnych obszarów życia społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Koprzywnica.

Tabela 20: Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<p>Mocne strony - obszar społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozytywne nastawienie władz samorządowych co do działań prorozwojowych podejmowanych przez mieszkańców • Dobrze działający samorząd • Dobry dostęp do edukacji dzięki publicznym szkołom podstawowym oraz Zespołowi Szkół • Duża ilość zarejestrowanych Stowarzyszeń • Działalność Miejsko - Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu • Działalność Biblioteki Publicznej • Funkcjonujący Dom Pomocy Społecznej dla osób chorych • Fundusz Sołecki, który stanowi 	<p>Słabe strony - obszar społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczna baza do rozwoju kultury fizycznej (boiska sportowe) i rekreacji dla mieszkańców • Mała ilość obiektów pełniących funkcje kulturalne i społeczne • Mała ilość świetlic wiejskich, a te które istnieją często nie spełniają potrzeb mieszkańców • Niewystarczająca oferta opieki zdrowotnej

<p>instrument aktywizacji mieszkańców i ich partycypacji w wydatkowaniu wspólnych środków</p>	
<p>Mocne strony – obszar gospodarczy</p> <ul style="list-style-type: none"> • tradycje rolnicze i sadownicze • malownicze tereny, • rzeka Wisła i Koprzywianka, • warunki sprzyjające rozwojowi agroturystyki, • bliska odległość do miasta powiatowego – Sandomierz i Tarnobrzeg. 	<p>Słabe strony – obszar gospodarczy</p> <ul style="list-style-type: none"> • bezrobocie, • zupełny brak gospodarstw agroturystycznych jako źródła na dodatkowe dochody rolników, • niewystarczająca rozwinięta baza turystyczno- gastronomiczna, • niewystarczająca promocja Miasta i Gminy pod względem walorów przyrodniczo-turystycznych, • niedostateczny poziom zagospodarowania obiektów turystycznych, • niewystarczające połączenia komunikacyjne, • brak dużych inwestorów zewnętrznych,
<p>Mocne strony – infrastruktura techniczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobra telefonizacja, • dobry stan dróg na terenie Gminy na większości głównych odcinków, • dostęp do kanalizacji w Mieście Koprzywnica i prace nad jej powstaniem w pozostałych sołectwach • zabytki kultury i architektury, • własna oczyszczalnia ścieków, • wystarczające zasoby wód podziemnych, • wystarczająca wydajność istniejących stacji na ujęciach wody, • objęcie mieszkańców zorganizowanym odbiorem odpadów komunalnych 	<p>Słabe strony – infrastruktura techniczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzeba modernizacji i budowy niektórych fragmentów dróg • potrzeba budowy chodników i poboczy przy głównych drogach, tam, gdzie ruch samochodowy jest największy • brakuje w niektórych miejscowościach oświetlenia ulicznego • słaby transport komunikacyjny, zwłaszcza w małych miejscowościach, gdzie przewoźnikom prywatnym „nie opłaca” się jeździć, • niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych • niewystarczający dostęp do Internetu • brak skanalizowania wielu miejscowości
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<p>Szanse w obszarze społecznym</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa/adaptacja obiektów 	<p>Zagrożenia w obszarze społecznym</p> <ul style="list-style-type: none"> • migracja młodych osób,

<p>mających na celu poprawienie rozwoju kulturalno–rekreacyjnego mieszkańców np. świetlic wiejskich,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępność środków zewnętrznych – UE, grantodawcy, dzięki czemu istnieje możliwość finansowania pomysłów na działalność np. stowarzyszeń, • nawiązanie stałej współpracy pomiędzy Stowarzyszeniami z terenu Miasta i Gminy (sieciowanie). 	<ul style="list-style-type: none"> • starzenie się społeczeństwa, • zubożenie społeczeństwa, o czym świadczą dane OPS • wzrost patologii społecznych zwłaszcza wśród młodych, spowodowany słabą ofertą możliwości spędzania wolnego czasu, • małe środki finansowe na wsparcie inicjatyw lokalnych
<p>Szanse w obszarze gospodarczym</p> <ul style="list-style-type: none"> • promocja innowacyjnych pomysłów na rozwój gospodarczy Miasta i Gminy, • dostępność zewnętrznych środków finansowania inwestycji np. z UE, • korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego, • racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczo-turystycznych gminy, • pobudzenie przedsiębiorczości wśród mieszkańców, • uproszczenie przepisów oraz większy dostęp informacji o środkach UE, • renowacja zabytków, • korzystne warunki dla rozwoju gospodarstw agroturystycznych, • moda na wypoczynek na wsi, • wzrost popularyzacji ekologicznych stylów życia – w zgodzie z naturą, • przekształcanie się gospodarstw rolnych w małe przedsiębiorstwa – właściwie jedyna szansa na zachowanie opłacalności produkcji rolnej 	<p>Zagrożenia w obszarze gospodarczym</p> <ul style="list-style-type: none"> • mała ilość inwestorów zewnętrznych, • klęski żywiołowe • postępująca degradacja zabytków spowodowana niewystarczającymi funduszami na ich odnowę, • postępująca dewastacja niezagospodarowanych obiektów i terenów przemysłowych, • małe możliwości zatrudniania dla osób młodych, • obniżenie się standardów życia mieszkańców gminy, • powiększenie się ilości osób emigrujących poza granice Miasta i Gminy, regionu i kraju, • niejasne i niestabilne przepisy prawa, • słaby przepływ informacji o możliwościach rozwoju, wspomaganym przez dofinansowanie inwestycji ze środków unijnych, • mała opłacalność produkcji rolnej • rozdrobnione gospodarstwa rolne • brak rozbudowy wodociągów, kanalizacji i gazociągów na terenie poszczególnych miejscowości
<p>Szanse w obszarze infrastruktura techniczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości stanu dróg 	<p>Zagrożenia w obszarze infrastruktura techniczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • największym zagrożeniem jest

<p>poprzez ich modernizację,</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa chodników oraz poboczy (poprawa bezpieczeństwa osób poruszających się po terenie Miasta i Gminy), • opracowanie koncepcji kanalizowania gminy np. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków/szczelnych szamb. 	<p>niewykorzystanie szansy rozwojowej realizacji projektów infrastrukturalnych ze środków zewnętrznych spowodowane np. brakiem wkład własnego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczony dostęp do środków UE i trudne procedury aplikacyjne, • coraz większe problemy samorządów z zapewnieniem wkładu własnego do projektów UE, • wzrastające natężenie ruchu samochodowego, • niewystarczające oświetlenie ulic i dróg, • przeinwestowanie samorządu w drogi tzn. podejmowanie racjonalnych decyzji zgodnych z potrzebami mieszkańców odnośnie szerokości drogi i nie koniecznie budowanie ich ze środków UE, które wymagają, aby droga miała określone parametry,
---	---

Źródło: Opracowanie własne

Cele strategiczne (obszary priorytetowe)

W dążeniu do urzeczywistnienia wizji rozwoju Miasta i Gminy Koprzywnica kluczową rolę odgrywa sformułowanie celów strategicznych, nakreślających kierunki zrównoważonego rozwoju pozostającego w harmonii z polityką regionu i państwa.

Schemat: Cele strategiczne

Cele strategiczne:

1. Rozwój infrastruktury technicznej sprzyjającej poprawie jakości życia mieszkańców.
2. Wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych i dochodów rolników.

3. Stworzenie optymalnych warunków do rozwoju turystyki.
4. Rozwój życia kulturalnego wśród mieszkańców gminy.
5. Pobudzenie rozwoju gospodarczego gminy poprzez tworzenie klimatu przyjaznego przedsiębiorczości.

Gmina OBRAZÓW

Sytuacja społeczna w Gminie Obrazów
Edukacja i wychowanie

a) Szkoły

Na terenie gminy funkcjonują 4 szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa w Obrazowie wchodząca w skład Zespołu Szkół – organ prowadzący: gmina Obrazów,
- Szkoła Podstawowa w Kleczanowie – organ prowadzący: gmina Obrazów,
- Szkoła Podstawowa w Bilczy – organ prowadzący: gmina Obrazów,
- Szkoła Podstawowa w Głazowie – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Nasz Region”.

W 2014 roku szkoły liczyły 25 oddziałów i uczęszczało do nich 350 uczniów w wieku od 7-12 lat oraz 81 sześciolatków.

Na obszarze gminy znajduje się jedna szkoła gimnazjalna wchodząca w skład Zespołu Szkół w Obrazowie. Składa się ona z 8 oddziałów i w 2014 roku uczęszczało do niej 169 dzieci.

Nie funkcjonuje tu żadna szkoła ponadgimnazjalna. Uczniowie w celu dalszej edukacji muszą dojeżdżać między innymi do pobliskiego Sandomierza.

Liczba uczniów w Szkołach Podstawowych w Obrazowie oraz Gimnazjum w Obrazowie według grup wieku w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Liczba uczniów w wieku 6 lat	56	59	58
Liczba mieszkańców w wieku 6 lat	53	68	78
Liczba uczniów w wieku 7-12 lat	346	314	350
Liczba mieszkańców w wieku 7-12 lat	379	355	353
Liczba uczniów w wieku 13-15 lat	184	185	169
Liczba mieszkańców w wieku 13-15 lat	224	223	211
Liczba uczniów w wieku 16-19 lat	256	261	245
Liczba mieszkańców w wieku 16-19 lat	380	366	354

Źródło: Urząd Gminy w Obrazowie

W roku 2014 współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych w gminie był wysoki. W 2014 r. wynosił 94,66 %. Dla szkół gimnazjalnych osiągnął poziom 80%. Współczynnik skolaryzacji netto jest miarą obrazującą stosunek liczby uczniów na początku roku szkolnego na danym poziomie nauczania (w określonej grupie wiekowej) do liczby mieszkańców w grupie wiekowej, jaka odpowiada temu poziomowi nauczania; miernik ten odzwierciedla odsetek uczniów pobierających naukę w szkołach zlokalizowanych na obszarze poszczególnych jednostek terytorialnych; wartość współczynnika skolaryzacji netto powyżej 100% oznacza, iż w placówkach edukacyjnych położonych na terenie określonej gminy naukę pobiera więcej uczniów niż wynikałoby to z ewidencji ludności.

Z uzyskanych informacji wynika, że żadna ze szkół nie zatrudnia pielęgniarki, logopedy, psychologa, a tylko 1 szkoła zatrudnia pedagoga szkolnego na 5 godz. tygodniowo. W szkołach funkcjonują stołówki lub punkty żywieniowe w których dożywiane są dzieci. W żadnej ze szkół nie ma jeszcze zorganizowanych klas integracyjnych.

Działalność kulturalna w gminie Obrazów prowadzona jest w szkołach podstawowych i gimnazjalnych oraz świetlicach wiejskich na terenie gminy (Bilcza, Chwałki, Dębiany, Głazów, Jugoszków, Kleczanów, Komorna, Lenarczyce, Obrazów, Piekary, Rożki, Świątniki, Węgrce Panieńskie, Zdanów, Żurawica). Jest to wynikiem braku wyspecjalizowanej placówki kultury.

Dla młodzieży dostępne są boiska szkolne i piłkarskie na terenie miejscowości Głazów (boisko wielofunkcyjne), Obrazów (Orlik), Świącica (stadion), Wierzbiny, Komorna, Chwałki, Rożki, Zdanów i Węgrce Panieńskie. Funkcjonuje też Młodzieżowy Klub Sportowy z siedzibą w Kleczanowie oraz Szkolne Kluby Sportowe.

b) Dostępność usług wychowania przedszkolnego

Na terenie gminy Obrazów działają 4 punkty przedszkolne, które w pełni zaspakajają potrzeby mieszkańców.

- Punkt Przedszkolny w Obrazowie – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Nasz Region”;
- Punkt Przedszkolny w Bilczy – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Przyjaciół Szkoły w Bilczy k. Sandomierza”;
- Punkt Przedszkolny w Głazowie – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Nasz Region”;
- Punkt Przedszkolny w Kleczanowie – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Rozwój i Integracja”.

Kultura

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Obrazowie oraz jej filie w Kleczanowie i Świątnikach. Na jedną placówkę przypada 2197 osób, a zgromadzony księgozbiór liczy 33,5 tysiące woluminów. Dzieci i młodzież mogą korzystać z biblioteki szkolnej. W 2014 roku 8,22 % ogółu ludności korzystało z usług bibliotek. Od 2012 r. spada liczba czytelników bibliotek.

- 2012 - 617
- 2013 – 513
- 2014 – 545
- I połowa 2015 – 435

Większość dzieci edukację rozpoczyna na wczesnym etapie, w placówkach przedszkolnych funkcjonujących na terenie Gminy.

Poza zajęciami szkolnymi szkoły organizują zajęcia pozalekcyjne np. dodatkowe języki, naukę tańca, koła zainteresowań itp. z których głównie korzystają dzieci z miejscowości położonych blisko szkoły. Dzieci dojeżdżające do szkół ze względu na odległość, brak transportu rezygnują z tego typu zajęć. W świetlicach szkolnych dzieci

i młodzież mogą spędzać swój wolny czas. Sposób zagospodarowywania czasu wolnego dzieci i młodzieży przedstawia poniższa tabela.

Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży

Nazwa działania	Opis	Organizator	Liczba uczęszczających dzieci
Kółka zainteresowań	Kółko przyrodnicze (ekologiczne)	Sz P Kleczanów SzP Obrazów Gimnazj. Obrazów	71 19 106
	Kółko polonistyczne	SzP Bilcza SzP Obrazów	23 53
	Kółko matematyczne	SzP Kleczanów Gimnazj. Obrazów	44 65
	Kółko artystyczne	SzP Bilcza SzP Obrazów	5 15
	Kółko historyczne	SzP Bilcza	14
	Kółko plastyczne	SzP Bilcza SzP Obrazów	15 15
Zajęcia pozalekcyjne	Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	SzP Kleczanów SzP Obrazów SzP Głazów	68 60 38
	Zajęcia sportowe	SzP Kleczanów	68
	Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	SzP Bilcza SzP Obrazów SzP Głazów	11 60 38
	Zajęcia językowe	SzP Bilcza SzP Obrazów Gimnazj. Obrazów SzP Głazów	14 72 227 34
Inne zajęcia rozwijające zainteresowania	Zajęcia edukacyjne dla dzieci w wieku przedszkolnym	SzP Kleczanów	24
	Kształtowanie zainteresowań, uzdolnień, rozwijanie talentów i twórczego pokolenia	SzP Kleczanów	50

Inne zajęcia rozwijające zainteresowania	Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	SzP Kleczanów	45
Zajęcia w ramach realizacji programów	Koło Edukacja Europejska	SzP Bilcza	14
		SzP Głazów	10
	Koło informatyczne	SzP Bilcza SzP Kleczanów	15 71
	Zajęcia wokalne	SzP Głazów	30
Zajęcia w ramach realizacji programów	Zajęcia taneczne	SzP Bilcza	15
	Zajęcia teatralne	SzP Bilcza	24
		SzP Głazów	30
	Nauka gry na instrumentach	SzP Głazów	20
Kółka zajęciowe	Koło informatyczne	SzP Bilcza	12
	Koło recytatorskie	SzP Bilcza	12
	Koło dziewiarskie	SzP Bilcza	14
RAZEM:			1 453

Zdrowie

Opiekę zdrowotną nad mieszkańcami gminy sprawują dwa ośrodki zdrowia: Gminny Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Obrazowie z siedzibą w Świątnikach oraz jego filia w Kleczanowie. Ośrodki oferują po trzy gabinety oraz zatrudniają łącznie 12 osób. Ośrodek w Świątnikach zatrudnia dwóch lekarzy (jeden lekarz rodzinny na etacie, lekarz pediatra na umowę zlecenie), stomatologa (pół etatu), dwie pielęgniarki w ośrodku oraz jedna pielęgniarka higieny szkolnej. Ośrodek w Kleczanowie zatrudnia dwóch lekarzy (rodzinny – etat, pediatra – umowa zlecenie) stomatologa (niep. etat) oraz trzy pielęgniarki.

W ramach podpisanych umów ze Świętokrzyskim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach Zakład udziela opiekę zdrowotną w zakresie:

- podstawowej opieki zdrowotnej
- nocnej i świątecznej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej
- nocnej i świątecznej wyjazdowej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej
- profilaktycznego programu chorób układu krążenia.

Niepełnosprawność

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych, czyli czynnego udziału w życiu społeczeństwa, z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu danej osoby, powodującej przede wszystkim niezdolność do pracy.

W Polsce obowiązują dwa rodzaje orzecznictwa, regulowane odrębnymi ustawami i prowadzone przez różne instytucje:

* do celów rentowych – prowadzone przez lekarzy orzeczników ZUS, komisje lekarskie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego lub komisje lekarskie podległe Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji, na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych,

* do celów poza rentowych – prowadzone przez zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności osób do 16 roku życia lub o stopniu niepełnosprawności pozostałych osób, na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Niepełnosprawność potwierdzona orzeczeniem to tzw. niepełnosprawność prawna. Orzeczenie ustalające niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności stanowi podstawę do ubiegania się o pomoc przewidzianą w ustawie rehabilitacyjnej oraz do przyznania ulg i uprawnień na podstawie innych przepisów, np. zniżek komunikacyjnych, odliczeń podatkowych. Natomiast niepełnosprawność biologiczna to subiektywne odczuwanie przez konkretną osobę ograniczenia wykonywania podstawowych dla danego wieku czynności przy braku orzeczenia Osoby, które nie ukończyły 16 lat, są zaliczane do niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

W stosunku do osób, które ukończyły 16 lat, orzeka się o jednym z trzech (znaczny, umiarkowany i lekki) stopni niepełnosprawności.

Do stopnia znacznego zalicza się osobę niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Stopień umiarkowany orzeka się wobec osoby niezdolnej do pracy albo zdolnej do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej albo wymagającej czasowej lub częściowej pomocy w celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę, u której nastąpiło istotne obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu ze zdolnością, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, albo występują u niej ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować dzięki wyposażeniu w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności danej osoby nie wyklucza możliwości zatrudnienia jej przez pracodawcę, który nie zapewnia warunków pracy chronionej, ale Państwowa Inspekcja Pracy zezwoliła na przystosowanie przez niego stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej. O niepełnosprawności lub zakwalifikowaniu do jednego z trzech stopni niepełnosprawności orzekają powiatowe i wojewódzkie (odwoławcze) zespoły orzekające o niepełnosprawności.

Sytuacja osób niepełnosprawnych jest trudna. Niepełnosprawni fizycznie mają olbrzymie trudności m.in.: ze swobodnym poruszaniem się, samoobsługą, dostępnością do fachowej opieki medycznej i rehabilitacji, niemożnością edukacji na

miarę swoich możliwości i predyspozycji (bariery architektoniczne w mieszkaniach i budynkach użyteczności publicznej, brak środków komunikacji).

Bariery te nie tylko utrudniają, ale wręcz uniemożliwiają osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w normalnym życiu. Największym jednak problemem dla ludzi niepełnosprawnych są czynniki psychologiczne i społeczne – trudność w akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz brak zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

Obecność osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym jest wyzwaniem do podjęcia wszelkich działań, które mogłyby doprowadzić do poprawy ich sytuacji zdrowotnej, społecznej i zawodowej, wyzwaniem do podjęcia przedsięwzięć, które przyczyniłyby się do zapewnienia im jak najlepszego i jak najpełniejszego uczestnictwa we wszystkich sferach życia indywidualnego i społecznego. Należy zwrócić szczególną uwagę na działania na rzecz osób niepełnosprawnych w sferze społecznej – poprzez podjęcie szerokiej akcji uświadamiającej niepełnosprawnym ich uprawnienia, likwidację wszelkich barier utrudniających im funkcjonowanie w środowisku; zawodowej – poprzez zwrócenie uwagi na zatrudnienie osób niepełnosprawnych; zdrowotnej – poprzez działania służby zdrowia, również w zakresie kultury, sportu i rekreacji osób niepełnosprawnych; promocji – poprzez promowanie osiągnięć naukowych, kulturalnych, społecznych itp. tej grupy osób.

W przedsięwzięciach tego typu niezbędna jest współpraca samorządów z organizacjami pozarządowymi, jak również z samym środowiskiem osób niepełnosprawnych. Duże korzyści może przynieść szczególnie współpraca z Sandomierskim Stowarzyszeniem Pomocy Osobom z Upośledzeniem Umysłowym, które należy do najaktywniej działających stowarzyszeń na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie gminy Obrazów i powiatu sandomierskiego.

Szczególny nacisk należy położyć na likwidację barier architektonicznych, bo to pozwala osobom niepełnosprawnym pełniej uczestniczyć w życiu społecznym, zapewnia osobom o ograniczonej zdolności poruszania się oraz osobom korzystającym z wózków inwalidzkich na samodzielne i swobodne przemieszczanie się w obiektach użyteczności publicznej. W połączeniu z działaniami przeciwdziałającymi powstawaniu nowych barier w obiektach dopiero powstających jest to jedyny środek służący redukcji występowania barier na terenie gminy.

Na terenie gminy Obrazów od 2002 r. funkcjonuje **Środowiskowy Dom Samopomocy w Kleczanowie** prowadzony przez Sandomierskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Upośledzeniem Umysłowym. Jest to ŚDS dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i pełni niezwykle istotną funkcję w tym zakresie. Założenia, profil działalności i podejmowane inicjatywy przez placówkę są ukierunkowane na sprostanie rzeczywistym potrzebom i oczekiwaniom społeczności osób niepełnosprawnych.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Kleczanowie jest zlokalizowany w budynku wielofunkcyjnym w Kleczanowie. Jest placówką oparcia społecznego dla osób przewlekłe chorych psychicznie i głębiej niepełnosprawnych intelektualnie, a także dla osób z lekką niepełnosprawnością, tylko wówczas gdy oprócz niepełnosprawności intelektualnej występują inne sprzężone zaburzenia i w momencie, kiedy ani oni sami, ani ich rodziny nie mogą zapewnić właściwej opieki, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Ośrodek ten ma za zadanie wspierać te osoby w przewyżnianiu ich trudności życiowych, pomagać w zaspokajaniu ich niezbędnych potrzeb oraz organizować zajęcia rehabilitacyjne

mające na celu rozwijanie umiejętności uczestników niezbędnych do możliwie samodzielnego życia w środowisku lokalnym oraz poprawę jakości ich życia. Służy on wsparciem oraz możliwością rozwoju umiejętności uczestników poprzez organizowanie różnorodnych zajęć z zakresu rehabilitacji fizycznej, psychicznej i społecznej. Zajęcia z uczestnikami odbywają się w 6-7 osobowych grupach. Każda z grup będących grupami tematycznymi podzielonymi na poszczególne pracownie jest pod opieką terapeuty prowadzącego z możliwością rotacji – przejścia co miesiąc na inną pracownię dla umożliwienia uczestnikom zdobywania nowych umiejętności. Wszelkie zajęcia prowadzone są na podstawie indywidualnego programu terapeutycznego opracowanego przez zespół terapeutyczny i psychologa uwzględniając możliwość wyboru i kształtowania zajęć przez uczestnika. Wśród zajęć tematycznych prowadzonych w ŚDS są:

- zajęcia plastyczne, arteterapia,
- zajęcia techniczno – stolarskie (w tym: drobne naprawy)
- zajęcia tkacko – krawieckie,
- zajęcia kulinarne oraz z zakresu gospodarstwa domowego (pranie, sprzątanie prasowanie itp.)
- zajęcia komputerowe,
- muzykoterapia,
- biblioterapia,
- terapia psychologiczna indywidualna i grupowa,
- zabawo-terapia,
- rehabilitacja ruchowa w postaci kinezyterapii i fizykoterapii.

Uzależnienia

Nadużywanie alkoholu i pijaństwo to jeden z największych problemów społecznych w Polsce. Jest on tym poważniejszy, że sporo osób nadużywających alkoholu nie leczy się, a wielu z nich nie zdaje sobie sprawy ze swojej choroby alkoholowej. Paradoks ten wynika z ogólnej tendencji do zaprzeczania, jaka występuje wśród osób nadmiernie pijących. Nadużywanie alkoholu prowadzi nie tylko do poważnych problemów zdrowotnych pijącego, ale jego konsekwencją jest również pojawienie się zachowań powodujących szkodliwe następstwa natury emocjonalnej i finansowej na poziomie rodziny i społeczeństwa. Rodziny z problemem alkoholowym to rodziny, w których choć jedna osoba zażywa alkohol w sposób, który przynosi szkodę pozostałym jej członkom. Osoba taka dostarcza swoim bliskim niepotrzebnych problemów życiowych, finansowych i emocjonalnych. W chwili obecnej najbardziej niepokojące są zjawiska związane z wzrastaniem liczby osób uzależnionych od alkoholu oraz stale postępującego obniżania się wieku pierwszego z nim kontaktu. Problem nadużywania alkoholu jest problemem widocznym w gminie. Dotyczy on znacznej liczby rodzin.

W niektórych domach jest to problem codzienny (często zdarzają się objawy przemocy domowej) w innych nadużywanie alkoholu ma charakter sporadyczny, okazyjny. W gminie istnieje społeczne przyzwolenie na nadużywanie alkoholu, zwłaszcza wśród mężczyzn. Problem alkoholizmu w gminie Obrazów monitoruje Gminna Komisja Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych, której zadaniem jest pomoc osobom uzależnionym i rodzinom dotkniętym tym problemem.

Narkomania

To nałóg stałego używania narkotyków, z czasem całkowite uzależnienie się od nich. Pojęcie narkomanii ma szerokie znaczenie i obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale posługiwanie się wszelkimi środkami wywołującymi euforię. Nałóg ten prowadzi do zaburzeń osobowości, zaniku uczuć wyższych i zmian w narządach – zwłaszcza w układzie nerwowym.

Najczęstszymi przyczynami sięgania po narkotyki, zwłaszcza przez dzieci i młodzież są: trudne sytuacje życiowe, poszukiwanie ucieczki od problemów życia codziennego, bezradność życiowa, wpływ grupy rówieśniczej, ciekawość, ukształtowanie w toku wychowania pewnych szczególnych cech osobowości, określonych jako skłonność do nałogów. Niebagatelną rolę w zwalczaniu narkomanii odgrywa edukacja, która uświadamia zagrożenie, a przede wszystkim kształtuje właściwe postawy. Celem programu jest ograniczenie rozmiarów szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem narkotyków. W programie wyznaczono następujące zadania:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych,
- współpraca z placówkami udzielającymi pomocy osobom z problemem narkomanii
- monitorowanie problemów narkomanii,
- udzielanie rodzinom, w których występuje ten problem (zagrożonych narkomanią, eksperymentujących), pomocy psychospołecznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowych,
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych,

Wielu klientów Ośrodka Pomocy Społecznej ubiegających się o świadczenia pieniężne, to osoby żyjące z alkoholikami lub uzależnione od alkoholu. Alkoholicy zgłaszają się o pomoc materialną do Ośrodka gdyż nie dostrzegają, lub nie chcą dostrzec tego, że ich głównym problemem jest uzależnienie. Pomoc materialna, którą otrzymują niewiele zmienia w ich życiu, bo uzależnienie nadal postępuje i niszczy. Nadużywanie alkoholu często prowadzi do rozpadu małżeństw, krzywdzenia dzieci oraz do pogarszania się sytuacji materialnej rodziny. W ich przypadku nie mniej ważne jest jednak wsparcie w odzyskaniu zdolności do samodzielnego funkcjonowania.

Ustawa z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi **zobowiązuje organy gminy i administracji państwowej** do podejmowania działań ukierunkowanych na ograniczenie spożycia napojów alkoholowych, zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów a także wspieranie w tym zakresie działalności instytucji i organizacji społecznych. Zadania te powinny być realizowane w szczególności poprzez:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokojenie motywuje do powstrzymania się od spożywania alkoholu,
- działalność wychowawczą i informacyjną,
- ustalenie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych,
- leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od alkoholu,
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie.

Szczegółowe roczne plany działań w tym zakresie corocznie określone są w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który należy traktować jako załącznik do niniejszej strategii.

Ważną rolę w rozwiązywaniu problemu alkoholizmu pełni Punkt Konsultacyjny dla osób i rodzin z Problemem Alkoholowym. Celem jego działalności jest krzewienie trzeźwości i abstynencji jako niezbędnego warunku moralnego i materialnego dobra narodu. Jest to realizowane poprzez: oddziaływanie na osoby nadużywające alkoholu (działania informacyjne, rozmowy, prelekcje itp.), udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom w których występują problemy alkoholowe, prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży, organizację imprez dla rodzin ubogich i z problemem alkoholowym, współpracę z Kościołem oraz z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych, organizowanie różnych imprez dla dzieci z tych rodzin i sympatyków, zajmowanie stanowiska i wypowiedanie się w sprawach związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

Niezbędna jest realizacja na terenie gminy Obrazów programów zmierzających do ograniczenia spożycia alkoholu, przeciwdziałania powstawaniu i usuwanie następstw nadużywania alkoholu, a także wspieranie w tej działalności organizacji społecznych. Należy również pamiętać o pomocy rodzinom alkoholików, które często nie radzą sobie z tym problemem i nie są w stanie prawidłowo funkcjonować. Dlatego aktywnie działając na rzecz osób dotkniętych problemem alkoholowym nie należy zapominać o osobach współuzależnionych. Niezbędne jest prowadzenie psychoterapii współuzależnionych w sesjach indywidualnych i grupowych, w tym organizacja programów terapeutycznych dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym. Wyjątkowo niepokojące jest przy tym stałe obniżanie się przeciętnego wieku pierwszej inicjacji alkoholowej. Z tego powodu inicjatywy profilaktyczne powinny być kierowane szczególnie w stronę środowiska dzieci i młodzieży oraz osób i rodzin z tzw. problemem alkoholowym. W tym zakresie niezbędna jest współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i Klubami AA itp.

Za niezbędne należy uznać tu podjęcie działań zapobiegających alkoholizmowi, przestępczości i zjawisku przemocy w rodzinie. Wszystkie trzy wymienione tu problemy są zjawiskiem trudnym do właściwego rozpoznania, a nawet ukrytym. Wszelkie istniejące dane i statystyki nie odzwierciedlają rzeczywistego zasięgu tych problemów i dlatego powstrzymujemy się od podania choćby szacunkowych danych liczbowych obejmujących liczbę rodzin na terenie gminy, które są dotknięte alkoholizmem, przemocą, czy nawet zasięgu zjawiska przestępczości. Przemoc występująca w rodzinach na ogół występuje w połączeniu z alkoholizmem, a najczęściej jest ona konsekwencją jego nadużywania. W tego typu rodzinach najczęściej stosowana jest zarówno przemoc fizyczna jak i psychiczna. Jej ofiarami są zarówno dzieci jak i osoby dorosłe. Równie powszechnie występujące w tych rodzinach zjawiska patologiczne to nadużywanie alkoholu, przemoc fizyczna i psychiczna (szczególnie wobec kobiet i dzieci), łamanie norm i zasad życia społecznego. Z drugiej strony stwierdza się w ostatnich latach znaczny wzrost liczby dokonanych przestępstw, w tym wzrost stopnia zorganizowania „profesjonalnej” działalności przestępczej. Niepokojącym problemem jest zaobserwowane systematyczne obniżanie się wieku dzieci wciąganych do współpracy i kontaktów

z przestępczością. Gdy dodamy do tego rozkwit i wzrost agresywności różnych subkultur młodzieżowych oraz radykalizację form przemocy wśród dzieci i młodzieży to otrzymamy obraz szczególnie niepokojącego zjawiska patologii społecznej, w dodatku bardzo trudnego do wyeliminowania. Należy również pamiętać o dynamicznym narastaniu i rozszerzaniu się problemu uzależnień wśród dzieci i młodzieży, w tym kontakcie ze środkami odurzającymi.

Za niezwykle istotną należy uznać wczesną diagnozę rodzin i rzetelną analizę problemów, które je dotyczą. Ma to na celu objęcie pomocą rodziny na jak najwcześniejszym etapie występujących w niej trudności.

Wobec wzrostu liczby palących dzieci i młodzieży za niezbędną należy uznać również realizację szerokiego programu profilaktyki **antynikotynowej**. Powinno to się odbywać na zasadzie szerokiej współpracy z wszystkimi szkołami funkcjonującymi na terenie gminy Obrazów. Działania prewencyjne w tym zakresie powinny polegać na organizowaniu w szkołach wykładów i pogawędek na temat patologii zagrożeń, przeprowadzanie rozmów profilaktycznych z rodzicami i nieletnimi zagrożonymi demoralizacją. Poprzez oddziaływanie na przyczyny potencjalnych problemów społecznych ograniczamy możliwość zaistnienia ich w przyszłości.

Realizując program profilaktyki w szkołach na terenie gminy należy rozpowszechniać również informacje o substancjach uzależniających. Należy przy tym dążyć do kształtowania umiejętności osobowych i społecznych, które chronią młodych ludzi przed sięganiem po **narkotyki**. Za wskazane należy uznać również wszechstronne szkolenie personelu pedagogicznego zatrudnionego w tych szkołach w zakresie wczesnego rozpoznawania problemów spowodowanych przyjmowaniem substancji psychoaktywnych i umiejętności postępowania z osobami, u których te problemy występują oraz w zakresie udzielania wszechstronnej, profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym. Zapobieganie wystąpieniu narkomanii, oraz wyeliminowanie jej w środowiskach, w których już zaistniała jest procesem trudnym i wymaga zaangażowania wielu instytucji: poradni uzależnień, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, Komendy Powiatowej Policji, szkół. Niezbędne jest przeprowadzenie szczegółowego rozeznania pod kątem zagrożenia narkomanią w szkołach na terenie gminy.

Należy **wspomagać działania instytucji**, stowarzyszeń i osób fizycznych działających na rzecz ograniczania wszelkich uzależnień. Chodzi tu również o zabezpieczanie odpowiednich środków finansowych dla tych instytucji, w tym dotowanie konkretnych programów edukacyjno-profilaktycznych. Współpraca z Policją powinna mieć na celu również doprowadzenie do bezwzględnego respektowania i skutecznego egzekwowania przepisów prawa uniemożliwiających spożywanie zwłaszcza przez dzieci alkoholu, nikotyny, narkotyków. Ograniczony dostęp do tych specyfików może bowiem w istotny sposób wpłynąć na strukturę ich spożycia.

Działania mające na celu walkę z uzależnieniami, m. in. z alkoholizmem koncentrują się najczęściej na osobach i rodzinach wymagających leczenia. Tymczasem mniej uwagi poświęca się młodemu pokoleniu – potencjalnym przyszłym osobom uzależnionym. Najlepszym środkiem walki z problemem alkoholizmu i innych uzależnień jest odpowiednio wcześniejsze podjęcie działań **profilaktycznych**, zapobiegających ich zaistnieniu, kształtowanie silnej osobowości u dzieci i młodzieży (w tym szczególnie z rodzin dysfunkcyjnych). Szczególnie jest to aktualne

teraz, w sytuacji zaobserwowanego wzrostu liczby dzieci i młodzieży spożywających alkohol i inne używki. Działania profilaktyczne mają ogromny wpływ na kształtowanie postaw życiowych młodych ludzi, w tym stosunku do środków uzależniających. Należy przy tym pamiętać, że działania profilaktyczne nie wymagają tak dużych nakładów finansowych jak późniejsze koszty leczenia. Z tego względu należy przyjąć założenie, że najlepszą metodą na wyeliminowanie, a przynajmniej ograniczenie wystąpienia uzależnień jest podjęcie działań profilaktycznych na jak najwcześniejszym etapie, tj. na poziomie szkoły podstawowej i kształtowanie w ten sposób odpowiednich postaw życiowych młodego pokolenia do środków uzależniających.

Wszelkie realizowane programy profilaktyczne niezależnie od informowania o szkodliwości i zagrożeniach używania środków uzależniających powinny być nastawione również na rozwijanie umiejętności radzenia sobie z różnymi trudnymi sytuacjami i problemami, które mogą sprzyjać sięganiu po alkohol, nikotynę, narkotyki, ale również wywołać agresję i inne zachowania patologiczne. Celem tych działań prewencyjnych jest przeciwdziałanie zjawiskom patologii wśród dzieci i młodzieży, w tym zwłaszcza ograniczenie stopnia spożycia wspomnianych substancji niezwykle szkodliwych dla zdrowia.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Przemoc domowa

Przemoc domowa jest wyodrębnioną przez ustawę o pomocy społecznej, kategorią problemów, jest też bolesnym zjawiskiem występującym w naszym społeczeństwie.

W ostatnich latach do pomocy społecznej w Polsce weszło pojęcie interwencji kryzysowej, ściśle związane również z zjawiskiem przemocy. Interwencja kryzysowa oznacza świadczenie

Specjalistycznych usług, zwłaszcza psychologicznych, prawnych, które są dostępne całą dobę

—osobom, rodzinom i społecznościom, będącym ofiarami przemocy lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej, w celu zapobieżenia powstawaniu lub pogłębianiu się dysfunkcji tych osób, rodzin lub społeczności.

Interwencja kryzysowa jest związana również z udzielaniem pomocy psychologicznej i socjalnej ofiarom katastrof i innych zdarzeń losowych, dlatego nie można traktować jej jako wyłącznej formy wsparcia dla ofiar przemocy. W dziedzinie pomocy społecznej o zjawisku przemocy mówi się w ograniczonym zakresie, nie obejmuje ono całego zakresu przestępczości związanego z przemocą, i rejestrowanego przez organa ścigania.

Obszarem interesującym pomoc społeczną jest przemoc domowa wobec członków rodziny.

Do przemocy domowej zaliczane są następujące zachowania:

- przemoc fizyczna w formie bicia i maltretowania,

- przemoc słowna, polegająca na poniżaniu, wyzywaniu, krzyku,
- przemoc seksualna w formie molestowania wykorzystywania seksualnego jak i zmuszania do czynów lubieżnych oraz podejmowanie zachowań seksualnych w obecności dzieci.

- zaniedbywanie dzieci i osób wymagających opieki i wsparcia, pozostawianie ich bez zaspokojenia podstawowych potrzeb ludzkich.

Przemoc występująca w rodzinie jest jedną z najpoważniejszych dysfunkcji. Art. 207§1 Kodeksu Karnego definiuje, iż: „przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody”.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- jest intencjonalna, jest zamierzona działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,

- siły są nierównomierne – w relacji jedna ze stron ma przewagę na drugą, ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy,

- narusza prawa i dobra osobiste –sprawca wykorzystując przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),

- powoduje cierpienie i ból –sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. „o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” w art 6. § 2 określa zadania gminy tym zakresie. Należą do nich:

- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

- prowadzenie poradnictwa i interwencji,

- opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie,

- prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

Doświadczenie przemocy domowej jest złożonym problemem i często do wyjścia z przemocy potrzebna jest pomoc innych osób, a nawet wsparcie wielu służb. W sytuacji gdy osoba doświadcza jakiegokolwiek formy przemocy wskazana jest pomoc, która pomoże podjąć działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy. Pomoc ta może przyjść ze strony różnych służb zobligowanych do współpracy w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego.

Na terenie Gminy Obrazów uchwałą Rady Gminy został powołany Gminny Zespół Interdyscyplinarny, który skupia przedstawicieli różnych instytucji, którzy poprzez współpracę i skoordynowane działania mają nieść pomoc osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałać zjawisku przemocy w Gminie Obrazów.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele poszczególnych instytucji:

- Ośrodka Pomocy Społecznej w Obrazowie
- Komendy Powiatowej Policji w Sandomierzu
- Sądu Rejonowego w Sandomierzu
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Obrazowie
- Służby Zdrowia
- Oświaty

W ujawnionych przypadkach przemocy w rodzinie wdrażana jest procedura Niebieskiej Karty, która obejmuje ogół czynności podejmowanych przez przedstawicieli

wymienionych instytucji. Działania te koordynuje Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego.

Jedną z poważniejszych kwestii społecznych, będących powodem wielu problemów osobistych i rodzinnych są uzależnienia: od narkotyków, leków, nikotyny i alkoholu. O ile jednak problem narkomanii na terenie gminy Obrazów aktualnie nie ma jeszcze szerokiego zasięgu, o tyle powszechnie występujący problem alkoholizmu jest powodem nieszczęść wielu rodzin i czynnikiem, który w decydujący sposób przyczynia się do ich ubóstwa, bierności, a nawet do wystąpienia poważnych patologii społecznych.

Ubóstwo

Z problemem ubóstwa w istotny sposób wiąże się wyjątkowo aktualny w powiecie sandomierskim i gminie Obrazów, w warunkach dominującego typowo rolniczego charakteru produkcji, problem braku opłacalności produkcji rolniczej. Mimo to, większość mieszkańców gminy swoją egzystencję nadal opiera na produkcji żywności. Ten fakt niejednokrotnie jest głównym źródłem ubóstwa wielu rodzin. Głównym wyzwaniem stojącym przed polskim rolnictwem jest restrukturyzacja, sprowadzająca się w znacznym stopniu do ograniczenia liczby ludności utrzymującej się z pracy w rolnictwie. Będzie się to odbywać poprzez zmniejszenie liczby gospodarstw rolnych na rzecz zwiększenia ich arealów. W takiej sytuacji wiele małych, słabych ekonomicznie gospodarstw rolnych może nie dotrzymać kroku silnej konkurencji. Może to oznaczać upadłość wielu gospodarstw rolnych, co w konsekwencji wiąże się z utratą często jedyne źródła utrzymania dla wielu osób. Wobec powyższych prognoz sytuacja osób z terenów wiejskich wydaje się wyjątkowo trudna i już dziś sytuację w rolnictwie należy uznać za poważny problem społeczny, który pilnie domaga się wypracowania metod jego rozwiązania.

Obecna sytuacja na rynku pracy nie gwarantuje tym osobom poprawy warunków życia nawet po ewentualnym przekwalifikowaniu się z produkcji rolniczej na działalność pozarolniczą. Bezrobocie na terenach wiejskich jest zjawiskiem bardziej trwałym niż bezrobocie w mieście i znacznie trudniejszym do ograniczenia. Jest to uwarunkowane niewielką liczbą podmiotów gospodarczych tworzących wiejski rynek pracy, ubożeniem wsi ograniczającym zakres działalności gospodarczej i handlowej oraz niskim z reguły poziomem wykształcenia i kwalifikacji zawodowych ludności wiejskiej.

W takiej sytuacji konieczne jest kształtowanie wśród mieszkańców terenów wiejskich świadomości zachodzących zmian, wskazywanie dróg wyjścia z tej niekorzystnej sytuacji oraz inicjowanie działań aktywizujących mieszkańców wsi. Konieczne jest promowanie i wspieranie inicjatyw rolników, którzy wobec nieopłacalności produkcji rolniczej zdecydowali się na podjęcie pozarolniczej działalności gospodarczej jako źródła utrzymania siebie i swoich najbliższych, a także wspieranie tworzenia na terenach wiejskich nowych miejsc pracy poza rolnictwem.

Zachodzi również pilna potrzeba podjęcia kompleksowych działań mających na celu ożywienie gospodarcze i społeczne terenów dotkniętych procesami degradacji społecznej i ekonomicznej. Obecnie charakteryzuje je duży poziom bezrobocia, niskie dochody ludności, w których znaczny udział stanowi pomoc socjalna, niski poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz szeroki zasięg patologii społecznych.

W kontekście nieuchronnych przekształceń strukturalnych szczególnie niepokoją słabe perspektywy rozwoju działalności pozarolniczej i ograniczone szanse dla młodzieży. W szczególności występuje konieczność zwiększenia poziomu przedsiębiorczości (zwłaszcza tworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem), ograniczenia zjawisk patologii społecznych, podniesienie poziomu życia ludności. Obszarem o szczególnym nasileniu problemów społecznych na terenie gminy Obrazów są tereny popegeerowskie.

Rodzinom, które znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i własnym staraniem nie są w stanie jej sprostać musi być zagwarantowana pomoc państwa poprzez system świadczeń społecznych. Jednocześnie pomoc ta oznacza tworzenie sprzyjających warunków dla rodziny na wypełnianie jej funkcji opiekuńczych, wychowawczych itp. Brak wsparcia w odpowiedniej chwili może prowadzić do dalszych powikłań w życiu rodziny, w konsekwencji do bezradności, a nawet do konsolidacji postaw patologicznych. Wszelkie świadczenia wypłacane przez Ośrodki Pomocy Społecznej z tytułu ubóstwa są z pewnością ratunkiem na przeżycie dla wielu rodzin, ale nie mogą one być podstawą dla pasywności i roszczeniowej postawy tych rodzin. Należy pamiętać, że nie zawsze świadczenie finansowe jest rozwiązaniem efektywnym na dłuższy okres czasu. Bardzo często ukazanie osobie przeżywającej kryzys sposobu wyjścia z niego, wspieranie radą może się okazać bardziej przydatne i trwałe. Pomoc w zwalczaniu ubóstwa powinna zapobiegać marginalizacji rodzin ubogich. Udzielone wsparcie powinno mieć charakter doraźny, mający na celu umożliwienie przetrwania trudnego okresu. Poza jednostkowymi przypadkami powinno być podstawą do życiowego usamodzielnienia się tych osób. W tym kierunku zmierzają wszelkie zmiany w ustawie o pomocy społecznej. W przypadku wejścia ich w życie, celowe będzie uzupełnienie zapisów niniejszej strategii w formie aneksu.

Zgodnie z art. 33a Ustawy o pomocy społecznej, rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań udziela się pomocy w formie poradnictwa rodzinnego, terapii rodzinnej, pracy socjalnej. W przypadku kryzysów w rodzinie, niezwykle potrzebne są odpowiednie działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań. Ważną funkcję w tym zakresie pełnią poradnie świadczące pomoc dla osób potrzebujących poradnictwa z terenu całego powiatu sandomierskiego.

Poradnictwo polega na udzielaniu:

- a) informacji prawnych, tj. dostarczaniu zgłaszającym się podmiotom informacji o regulacjach prawnych odnoszących się do ich sytuacji;
- b) porad prawnych, tj. opracowaniu i przekazaniu zgłaszającym się podmiotom rzetelnych, skonkretyzowanych i zindywidualizowanych zestawów informacji odnoszących się do przedstawionego przez nie problemu prawnego oraz, w razie potrzeby, pomocy w jego rozwiązaniu;
- c) porad obywatelskich, tj. opracowaniu i przekazaniu zgłaszającym się podmiotom rzetelnych, skonkretyzowanych i zindywidualizowanych zestawów informacji o różnych możliwościach rozwiązania problemu i o związanych z nimi konsekwencjach, wspieraniu ich – z poszanowaniem samodzielności w podejmowaniu decyzji – w dokonaniu wyboru sposobu postępowania oraz, w razie potrzeby, sporządzeniu wspólnie z nimi planu działania i pomocy w jego realizowaniu; porad obywatelskich udziela osoba z odpowiednimi kwalifikacjami,

w oparciu o posiadane zasoby informacyjne dotyczące przepisów prawa i ich stosowania.

Wysoki wskaźnik procentowy osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy w połączeniu z dużym zapotrzebowaniem na specjalistyczne **usługi opiekuńcze** uzasadniają potrzebę rozwoju różnych form pomocy środowiskowej w formie opieki nad osobami niepełnosprawnymi, starymi i przewlekle chorymi. Niezbędne jest pełne zabezpieczenie potrzeb mieszkańców w usługi opiekuńcze oraz zwiększenie liczby świadczeniobiorców korzystających z takich usług, podniesienie jakości i efektywności tych usług. Docelowo należy rozważyć możliwość utworzenia na terenie gminy Ośrodka Wsparcia i zatrudnienia wykwalifikowanych pracowników, którego działalność przyczyniłaby się do ograniczenia zasięgu problemów i zabezpieczenia potrzeb środowiska tych osób. Zadania ośrodka wsparcia obejmowałyby w szczególności: zapewnienie specjalistycznej opieki – usługi pielęgnacyjne, rehabilitacyjne, terapii zajęciowej, psychoterapii, usług socjalnych; podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do aktywnego i samodzielnego życia; udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów rodzinnych.

W razie niemożności zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania przez rodzinę i gminę, osoby wymagające całodobowej opieki są kierowane do domu pomocy społecznej. Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje w tym zakresie z Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, w Opatowie i innymi.

W ostatnich latach obserwuje się znaczący wzrost liczby dokonanych przestępstw i przypadków przemocy w rodzinie. Ofiarami tej przemocy (fizycznej i psychicznej) oraz złego traktowania w rodzinie najczęściej są kobiety i dzieci. Bardzo często zjawisko to występuje w koegzystencji z innym istotnym problemem społecznym powiatu, jakim jest alkoholizm. Wszelkie podjęte działania powinny mieć na względzie dwa cele:

1. przeciwdziałanie występowaniu przemocy i przestępstw,
2. wsparcie osób i rodzin w rozwiązywaniu problemów wynikających ze stosowania przemocy i z dokonanych przestępstw.

Za niezbędne należy uznać podjęcie **działań prewencyjnych**, m. in. poprzez doradztwo specjalistyczne (prawne – w tym informowanie o prawnych środkach rozwiązania problemu, psychologiczne, pedagogiczne, socjalne, medyczne) mające na celu ograniczenie skutków tych problemów. W wielu przypadkach niezbędne może okazać się udzielanie pomocy materialnej ofiarom przemocy, a także zabezpieczenie miejsca noclegowego. Przystępczość nieletnich staje się aktualnie poważnym problemem. Wszelkie statystyki jednoznacznie wskazują, że wciąż obniża się średnia wieku młodocianych, którzy wchodzą w kontakt z prawem. Dorastająca młodzież, w okresie buntu związanego z dojrzewaniem, często odrzuca autorytet grup socjalizacji pierwotnej ulegając wpływowi i oddziaływaniu rówieśników. Dlatego w celu ograniczenia wpływu grup nieformalnych należy wspierać i promować stowarzyszenia wychowawcze, organizacje młodzieżowe i religijne. Ważną rolę mają tu do spełnienia szkoły i Kościoły.

Należy dążyć do rozwijania i doskonalenia bazy specjalistycznego poradnictwa rodzinnego adresowanego do rodzin dotkniętych przemocą, mających trudności wychowawcze i inne problemy. Podjęcie na szeroką skalę działań profilaktycznych w szkołach nastawionych na zapobieżenie wystąpienia tego problemu w przyszłości, oraz doskonalenie stanu wiedzy na temat występujących zagrożeń i sposobów walki

z nimi. Działania te są i nadal powinny być ukierunkowane na możliwość rozwoju w sferze intelektualnej, moralnej i emocjonalnej. Narastające zjawisko patologii (przemoc, alkoholizm, narkomania) stanowią współcześnie poważne zagrożenie dla rozwoju dzieci i młodzieży. Powinny to być działania ukierunkowane przede wszystkim na rodziny rozbite, dysfunkcyjne, niewydolne wychowawczo oraz na dzieci i młodzież sprawiających problemy wychowawcze, zagrożone demoralizacją, przestępczością i uzależnieniami. Rozpowszechnianie wiedzy o niebezpieczeństwach i sposobach przeciwdziałania im może się przyczynić do ukształtowania odpowiednich, właściwych postaw młodego pokolenia wobec występujących zagrożeń.

Niezbędna jest ścisła współpraca z policją i Sądem mająca na celu zwłaszcza podejmowanie działań interwencyjnych, gdy członkowie rodziny są maltretowani fizycznie bądź psychicznie, zaniebawani socjalnie lub wychowawczo, molestowani albo wykorzystywani seksualnie. Wskazana jest ścisła współpraca pracowników socjalnych Ośrodków Pomocy Społecznej i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z pedagogami szkolnymi i kuratorami sądowymi rodzin dysfunkcyjnych oraz współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinie i osobom, które stały się ofiarami przestępstw lub przemocy.

Ważnym elementem opieki społecznej, a zarazem wychowania i edukacji są świetlice dla dzieci i młodzieży, pochodzących z rodzin wielodzietnych, ubogich i patologicznych (alkoholizm, przestępczość, przemoc). Celem ich funkcjonowania jest pomoc wychowankom w rozwiązywaniu trudności życiowych i rodzinnych, wdrażanie ich do przestrzegania zasad życia społecznego, kształtowanie właściwego stosunku do nauki i pracy, podnoszenie poziomu kultury osobistej oraz eliminowanie zaburzeń zachowania. Dzieci mają możliwość nauki, rozwijania swoich zainteresowań i umiejętności. Istotne jest prowadzenie warsztatów terapeutycznych oraz zajęć z profilaktyki uzależnień. Dzięki funkcjonowaniu takich miejsc znaczna część dzieci i młodzieży (w tym z rodzin patologicznych i ubogich) może mieć zapewnioną wszechstronną, niezbędną pomoc w postaci wyżywienia, wsparcia w wypełnianiu obowiązków szkolnych, doradztwa i pomocy w rozwiązywaniu trudnych problemów życiowych itp. W ten sposób placówki aktywnie wyrównują szanse edukacyjne wszystkich dzieci i młodzieży oraz umożliwiają uczęszczającym do nich wychowankom realizację ich własnych pomysłów i uczenie się samodzielności oraz zasad współżycia społecznego. Za ich tworzeniem przemawia przede wszystkim duża liczba rodzin niepełnych, dysfunkcyjnych i problemowych na terenie gminy, które nie są w stanie w zadowalający sposób realizować swych funkcji opiekuńczo-wychowawczych względem dzieci i młodzieży.

Świetlice są nierozzerwalnie związana z pracą szkół, przez co spełniają również jej zadania wychowawczo-opiekuńcze, zapewniają opiekę uczniom, których rodzice nie mogą zagwarantować nadzoru w czasie wolnym od zajęć szkolnych, wychowujących się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju itp. Partnerami szkoły są tutaj Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrazowie, samorząd gminny, Parafie: pod Wezwaniem Św. Apostołów Piotra i Pawła w Obrazowie, pod Wezwaniem Św. Stanisława w Kleczanowie i Św. Jadwigi i Barbary w Świątnikach oraz nauczyciele i rodzice wychowanków w ramach wolontariatu. Celem zainicjowanych działań jest zapewnienie wychowankom świetlicy ciekawych i twórczych form spędzania wolnego czasu, nauczenie ich funkcjonowania w grupie, pomoc dzieciom w rozwijaniu

ich osobowości oraz kreowaniu pozytywnych cech ich osobowości, doraźna pomoc w rozwiązywaniu ich problemów, profilaktyka uzależnień.

Na szczególną troskę zasługują **dzieci osierocone lub opuszczone**. Najlepszą formą pomocy dla nich jest umożliwienie wczesnego ich przysposobienia poprzez rodziny zastępcze lub inne formy rodzinnej opieki zastępczej. W tym zakresie Ośrodek Pomocy Społecznej ściśle współpracuje z Sądem, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Ośrodkiem Adopcyjno-Opiekuńczym. Współpraca z tymi instytucjami powinna prowadzić również do pełnego wykorzystania rozwiązań prawnych dotyczących ingerencji w funkcjonowanie tych rodzin, w których władza rodzicielska jest nienależycie wykonywana.

Bardzo ważne jest podjęcie niezbędnych działań na rzecz ochrony dzieci przed wszelkimi formami nadużyć fizycznych i psychicznych ze strony osób dorosłych oraz troska o stworzenie odpowiednich mechanizmów prawnych, społecznych i instytucjonalnych zabezpieczających taką ochronę.

W realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych konieczna jest również ścisła współpraca administracji samorządowej ze stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi i instytucjami działającymi na rzecz dzieci niepełnosprawnych i pozbawionych opieki ze strony najbliższej rodziny. Na terenie miasta Kielce funkcjonuje **Stowarzyszenie Chrześcijańskie "Miejsce dla Ciebie"**. Misją stowarzyszenia jest: Udzielanie pomocy prawnej, materialnej, finansowej, psychologicznej, opiekuńczej, medycznej, organizacyjnej oraz wszelkiej innej potrzebującym dzieciom, młodzieży i dorosłym.

Poprawienie społecznego funkcjonowania dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych patologiami, w szczególności - problemem alkoholowym. Zapobieganie zachowaniom nieakceptowanym społecznie i szkodliwym dla zdrowia (w szczególności uzależnieniom i przemocy) oraz promowanie zdrowego i moralnego stylu życia wśród dzieci i młodzieży. Niesienie i organizowanie pomocy: rodzinom patologicznym, oraz wielodzietnym, osobom biednym, pozostającym bez środków do życia, bezdomnym, chorym, częściowo lub całkowicie niezdolnym do samodzielnej egzystencji, uzależnionym (alkoholizm, narkomania, nikotynizm, inne uzależnienia). Udzielanie pomocy rodzinom w trudnej sytuacji życiowej oraz rodzinom niepełnym, a także pomocy dzieciom osieroconym, opuszczonym i zaniedbanym. Edukacja dorosłych.

Konieczne jest promowanie i wspieranie wszelkich inicjatyw, które służą dzieciom potrzebującym pomocy, w tym programów chroniących je przed rosnącymi zagrożeniami. We współpracy z organizacjami i władzami gmin należy rozszerzyć sieć świetlic środowiskowych dla dzieci z rodzin ubogich, patologicznych, niewydolnych wychowawczo. Niezbędne jest utworzenie na terenie powiatu innych placówek opiekuńczo-wychowawczych świadczących opiekę częściową dla dzieci: klubów środowiskowych, ognisk wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii.

Ważnym aspektem funkcjonowania gminy jest **współpraca z organizacjami pozarządowymi**. Wpływ III sektora jest widoczny niemal we wszystkich dziedzinach życia społeczno-gospodarczego, w tym w pomocy społecznej. Samoorganizowanie się ludzi jest istotnym, choć często niedocenianym obszarem pomocy socjalnej i rozwiązywania problemów społecznych funkcjonującym niezależnie od instytucjonalnych jej form. Działalność wielu organizacji pozarządowych jest odzwierciedleniem rzeczywistych celów pomocy społecznej przewidzianych przez ustawodawcę w ustawie o pomocy społecznej z 12 marca 2004r.- doprowadzenia do

samodzielnego funkcjonowania osób i rodzin przy wykorzystaniu ich możliwości, zapobieganiu społecznej izolacji i marginalizacji, osiągnięciu przez osoby i rodziny standardu godnego życia.

Sandomierskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Upośledzeniem Umysłowym- Koto w Sandomierzu jest jedyną z najaktywniejszych organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych dzieci i młodzieży na terenie powiatu sandomierskiego i gminy Obrazów. Głównym celem jego działalności jest wspieranie rozwoju osobowego i fizycznego, rehabilitacja społeczna oraz tworzenie warunków wyrównywania szans dzieci specjalnej troski, a także udzielanie wsparcia emocjonalnego ich rodzinom oraz integracja z dziećmi zdrowymi.

Wspieranie inicjatyw mających na celu rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny miejscowości gminy i okolic należy również do celów statutowych Towarzystwa Przyjaciół Wsi Kleczanów.

Należy inicjować organizowanie się na terenie gminy nowych grup samopomocowych. Powinny się one tworzyć dla rozwiązywania konkretnych problemów mieszkańców gminy, przez co zwiększać możliwości radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych swoich członków. Grupy te nawet niesformalizowane mogą działać bardzo aktywnie i twórczo a ich siła tkwi w sile poszczególnych członków. Jednocześnie celowe jest wspieranie rozwoju wolontariatu. Praca wolontariuszy może wnieść znaczny wkład w rozwój lokalny, a zarazem jest sposobem zdobywania nowych doświadczeń dla młodych ludzi. Włączając się w działalność społeczną przyczyniają się oni odpowiedzialnie i aktywnie do zmieniania rzeczywistości, do realizacji ważnych celów o znaczeniu lokalnym.

We współpracy ze środowiskiem pozarządowym należy dążyć do aktywizacji całej społeczności lokalnej, a szczególnie środowisk zagrożonych rozszerzaniem się zasięgu problemów społecznych. Szczególnie sektor pozarządowy powinien animować społeczeństwo do działań innowacyjnych na rzecz rozwoju społecznego i we współpracy z władzami samorządowymi wspierać ich realizację. Angażując się w działania społeczne, środowiska zagrożone nie poszerzą kręgu osób i rodzin patologicznych. Konieczne jest wspieranie wszelkich tego typu inicjatyw społecznych.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrazowie realizuje zadania własne zgodnie z wymogami określonymi przez przepisy prawa stosownie do zaleceń Wójta, a zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej na mocy przepisów prawnych.

Przy realizacji zadań OPS współdziała z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem katolickim, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

OPS realizuje swe zadania na podstawie :

- ustawy o pomocy społecznej,
- ustawy o świadczeniach rodzinnych,

- ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
- karty dużej rodziny
- przepisów dotyczących samorządu gminnego, finansów publicznych, rehabilitacji zawodowej i społecznej, zatrudnienia osób niepełnosprawnych, zamówień publicznych i systemu ubezpieczeń społecznych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrazowie prowadzi gospodarkę finansową na zasadach obowiązujących samorządowe jednostki budżetowe. Pomoc społeczna finansowana jest ze środków:

- budżetu gminy (realizacja zadań własnych),
- dotacji budżetu państwa (realizacja zadań zleconych),
- dotacji budżetu państwa przeznaczonych na dofinansowanie zadań własnych.

Fundusze mogą pochodzić również z: darowizn, spadków, zapisów osób fizycznych i prawnych oraz wpływów samo opodatkowania się mieszkańców.

W ostatnich latach przeznaczono środki na różnego rodzaju formy pomocy społecznej. Rozkład udzielonych przez Gminę Obrazów form pomocy w latach 2012-2015 przedstawiono poniżej.

Pomoc finansowa w ramach działalności OPS.

Rodzaj udzielonej pomocy	2012 r.	2013 r.	2014 r.
zasiłki stałe	30	32	37
zasiłki okresowe	68	91	103
usługi opiekuńcze	3	3	4
specjalistyczne usługi opiekuńcze	5	6	4
sprawienie pogrzebu	1	0	0
zasiłki celowe i w naturze	127	123	124
opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej	4	4	5
positek	463	559	620
praca socjalna	68	143	196

Środki przeznaczane na działania z zakresu pomocy społecznej można podzielić ze względu na konkretną kategorię problemową. Poniżej przedstawiono ogólną analizę społeczno-demograficzną świadczeń udzielonych w gminie w latach 2013-2015 z podziałem na liczbę osób oraz rodzin z terenu gminy Obrazów.

Analiza ogólna świadczeń udzielanych w gminie.

Rok 2013	Liczba osób	Liczba rodzin
----------	-------------	---------------

Powody:		
ubóstwo	312	145
sieroctwo	0	0
bezdomność	2	2
wielodzietność	196	66
bezrobocie	248	111
niepełnosprawność	109	62
dł. choroba	215	99
Przemoc w rodzinie	8	2
alkoholizm	42	14
narkomania	0	0
klęska żywiołowa	0	0

Rok 2014	Liczba osób	Liczba rodzin
Powody:		
ubóstwo	358	161
sieroctwo	4	3
bezdomność	3	3
wielodzietność	188	62
bezrobocie	260	110
niepełnosprawność	104	57
dł. choroba	210	97
Przemoc w rodzinie	1	1
alkoholizm	32	12
narkomania	0	0
klęska żywiołowa	0	0

Rok 2015	Liczba osób	Liczba rodzin
Powody:		
ubóstwo	320	173
sieroctwo	3	2
bezdomność	4	4
wielodzietność	152	57
bezrobocie	201	110
niepełnosprawność	121	66
dł. choroba	193	98
Przemoc w rodzinie	4	1
alkoholizm	32	12
narkomania	0	0

klęska żywiołowa	0	0
------------------	---	---

W ramach finansowania działań z zakresu pomocy społecznej, OPS w Obrazowie przeznacza również środki na dożywianie dzieci. Poniższa tabela przedstawia zestawienie tych kosztów w latach 2012-2014.

Zestawienie wydatków poniesionych na dożywianie dzieci

Rok	Liczba osób korzystających z dożywiania	Ilość wydanych posiłków Liczba dzieci	Koszt programu ogółem	Źródło finansowania			
				w tym dotacja Wojewody	%	w tym środki własne	%
2012	463	42 673	155 000	93 000	60,0	62 000	40,0
		260					
2013	559	37 849	175 000	105 000	60,0	70 000	40,0
		252					
2014	620	41 733	185 000	138 750	75,0	46 250	25,0
		281					

Biorąc pod uwagę lata 2012-2014 oraz sytuację przekazywania środków finansowych na działania z zakresu pomocy społecznej w obszarze świadczeń rodzinnych, które również leżą po stronie OPS, w poszczególnych latach wydatki kształtowały się na podobnym poziomie, około 2 mln złotych. Poniżej przedstawiono szczegółowe zestawienie udzielonej pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2012-2014.

Zestawienie pomocy udzielonej przez OPS w zakresie świadczeń rodzinnych w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
	Liczba świadczeń	Wydatki (tys. zł)	Liczba świadczeń	Wydatki (tys. zł)	Liczba świadczeń	Wydatki (tys. zł)
Zasiłek rodzinny	8777	780 820	7993	808 638	7838	792109
Dodatki do zasiłku rodzinnego	4355	374 360	3963	360 854	3819	356 897
Zasiłki rodzinne z dodatkami (wiersz 1 + 2)	13132	1155180	11 956	1169 492	11657	1149006
Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia się dziecka	45	45 000	55	55 000	46	46000

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
Zasitek pielęgnacyjny	2500	382 500	2618	400 554	2556	391068
Świadczenie pielęgnacyjne	1085	551 438	705	376 876	241	164787
Świadczenia opiekuńcze razem (wiersz 5 + 6)	3585	933 938	3323	777 430	2797	555 855
Ogółem (3+4+7)	16717	20891 18	15334	2 001 922	1450 0	175086 1

Dodatkowym elementem w zakresie świadczeń udzielanych przez OPS w Obrazowie są środki przeznaczone na wypłatę alimentów. Poniżej przedstawiono zestawienie wydatków poniesionych w tym celu, w latach 2012-2014.

Świadczenia alimentacyjne w latach 2012 - 2014

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
	Liczba świadczeń	Wydatki (zł)	Liczba świadczeń	Wydatki (zł)	Liczba świadczeń	Wydatki (zł)
Wypłacone świadczenia z funduszu alimentacyjnego	192	41 960	602	130 340	543	112 850

Poniższa tabela przedstawia zestawienie ogólne wydatków poniesionych na świadczenia udzielone mieszkańcom w latach 2012 – 2014. Uwzględniono w niej kwoty świadczeń za pobyt w DPS, ośrodkach wychowawczych, zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe i w naturze, posiłki.

Kwoty świadczeń z pomocy społecznej w latach 2012-2014

Lp.	Wyszczególnienie	2012	2013	2014
1.	Kwoty świadczeń	442 748,0 0	557 169,0 0	640 095,00

W latach 2008-2015 Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrazowie realizował projekt systemowy pod nazwą: „NOWE UMIEJĘTNOŚCI TO KAPITAŁ PRZYSZŁOŚCI” – program aktywnej integracji społecznej i zawodowej w gminie Obrazów współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki; Priorytet VII. Promocja Integracji Społecznej; Działanie 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji; Poddziałanie 7.1.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej.

Projekt realizowany był na podstawie umowy ramowej zawartej pomiędzy Samorządem Województwa Świętokrzyskiego/Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego, a Gminą Obrazów/Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Obrazowie

Działania podjęte w ramach w/w projektu poszerzyły ofertę pomocową tut. Ośrodka Pomocy Społecznej, poprzez zastosowanie kompleksowego wsparcia realizowanego na rzecz uczestników projektu. Łącznie przeszkolono 73 osoby z terenu gminy Obrazów, korzystających ze wsparcia tut. Ośrodka. Uczestnicy brali udział m.in. w takich kursach jak:

- Sprzedawca- kasjer kas fiskalnych
- Kucharz z organizacją przyjęć okolicznościowych
- Opiekunka społeczna- Asystent osoby niepełnosprawnej
- Fryzjer
- Obsługa komputera w środowisku Windows
- Bukieciarz – florysta
- Sprzedawca z obsługą kas fiskalnych i komputera.
- Fryzjer – wizażysta.
- Magazynier i obsługa wózków podnośnikowych z mechanicznym napędem podnoszenia.
- Spawanie blach i rur metodą TIG lub MAG.
- Stylista paznokci.
- Opiekun osoby starszej.
- ponadto osoby brały udział w warsztatach z doradcą zawodowym i psychologiem.

W realizację projektu zaangażowani byli niemalże wszyscy pracownicy Ośrodka, co z jednej strony wiązało się ze zwiększeniem codziennych obowiązków, a z drugiej strony z możliwością obserwowania zachodzących zmian w postawach uczestników.

Podczas udziału w projekcie uczestnicy mieli możliwość aktywnego uczestnictwa w warsztatach grupowych i wybranych przez siebie szkoleniach zawodowych.

Wszystkie działania podjęte w ramach realizacji projektu na przestrzeni lat przyczyniały się do osiągnięcia celu, którym był **wzrost kompetencji społecznych oraz poszerzenie kwalifikacji zawodowych wśród osób będących klientami pomocy społecznej z terenu Gminy Obrazów zwiększając szansę na znalezienie zatrudnienia i wyjście z trudnej sytuacji życiowej.**

Wyniki Badań ankietowych

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w Gminie Obrazów posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

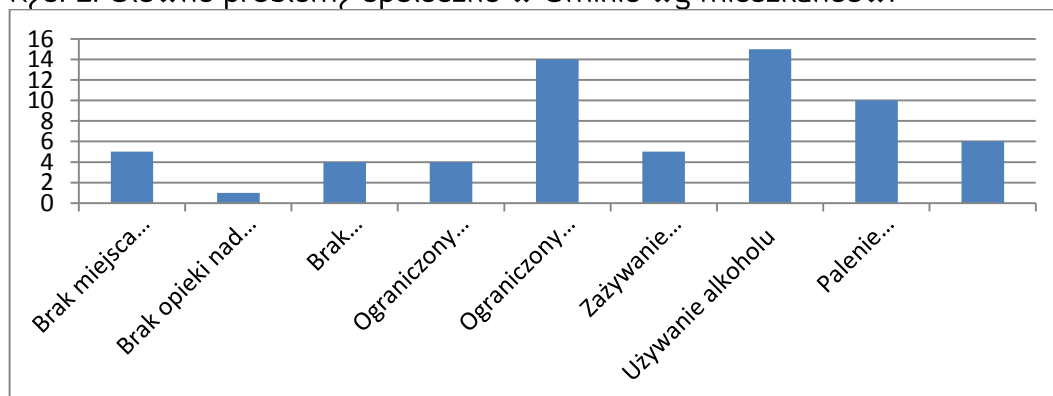
Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Radnych, pracowników Urzędu Gminy w Obrazowie, członków Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych mających siedzibę na terenie gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji i organizacji pozarządowych.

Do analizy przedłożono w sumie 55 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono ankietowanych o odpowiedź, czy są im znane zapisy Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2013. Prawie 65% respondentów odpowiedziało twierdząco.

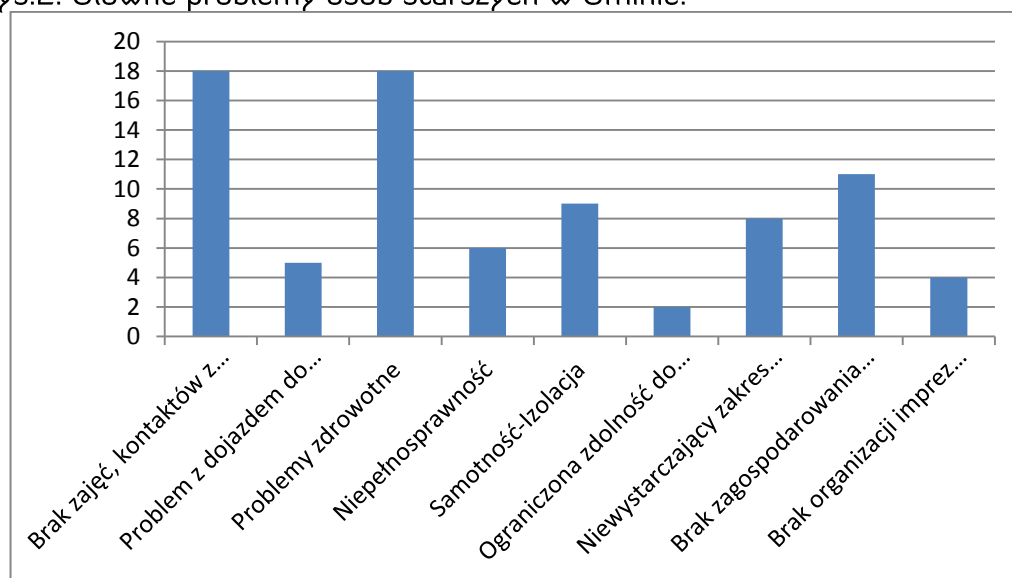
Analizując podstawowe problemy społeczne występujące na terenie gminy wśród dzieci i młodzieży, ankietowani za najważniejszy uznali używanie alkoholu (24%) oraz stosowanie innych używek (palenie papierosów), w dalszej kolejności problem związany z ograniczonym dostępem do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (20%).

Rys. 1. Główne problemy społeczne w Gminie wg mieszkańców.

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą ludzi starszych z terenu gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Rys.2. Główne problemy osób starszych w Gminie.

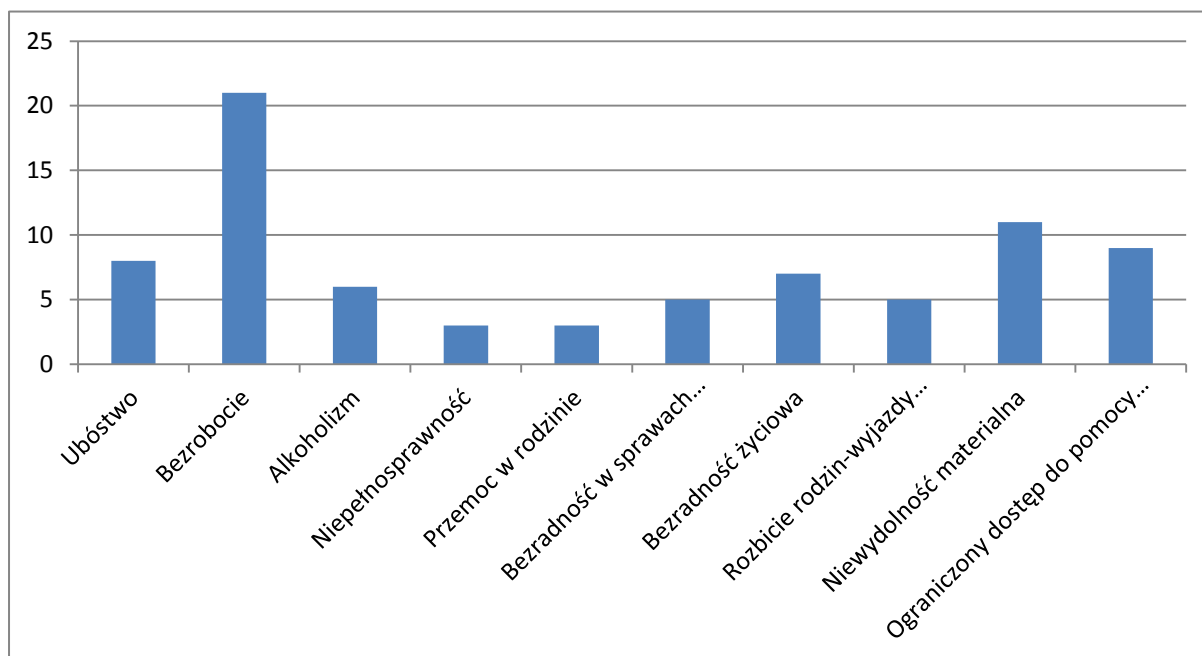
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą osoby starsze, respondenci zaliczyli brak zagospodarowania wolnego czasu dla osób w wieku poprodukcyjnym (22%) oraz brak zajęć, kontaktów z ludźmi w tym samym wieku (17%), a następnie również niewystarczający zakres usług opiekuńczych (17%). Najmniejszym wskazanym

problem jest ograniczona zdolność do samoobsługi, co pozwala stwierdzić, że większość osób starszych nie wymaga opieki.

Odpowiadając na następane pytanie, ankietowali identyfikowali problemy społeczne obecne w rodzinach. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Rys. 3. Główne problemy społeczne wśród rodzin.

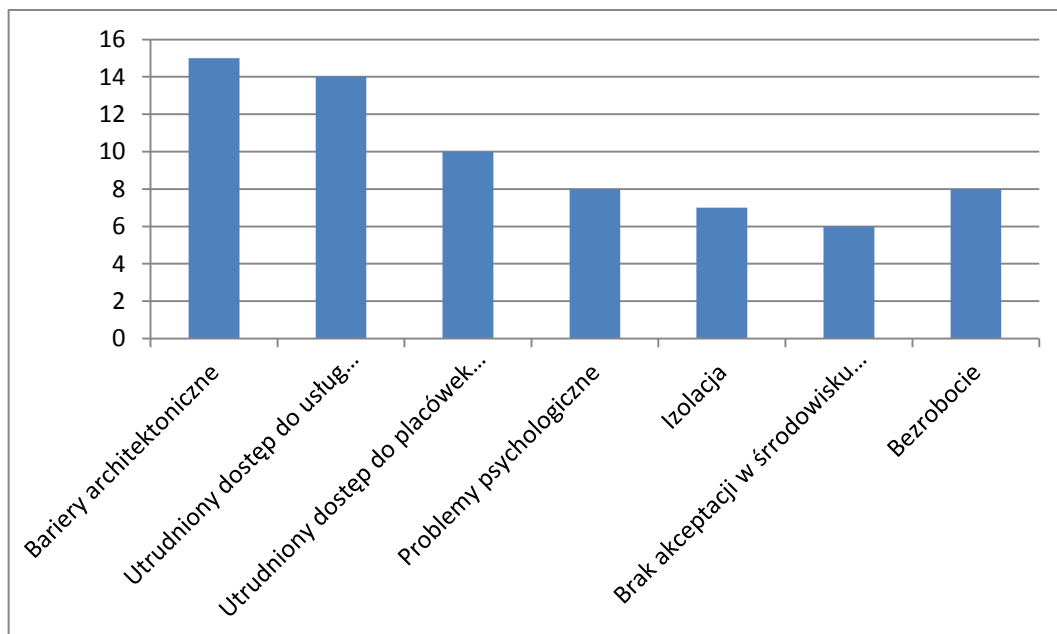
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych (18%) stwierdziło, że najważniejszym problemem jest bezrobocie oraz zjawisko alkoholizmu (16%), a również niewydolność materialna rodzin. Badanie wskazuje jednocześnie, że w rodzinach gminy Obrazów nie występuje zjawisko niepełnosprawności.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o opinię na temat tego, czy widzą potrzeby utworzenia na terenie Gminy świetlic środowiskowych. Zdecydowana większość z nich (76%) była zdania twierdzącego. Podobnie wyglądała odpowiedź na następane pytanie, tj. czy na terenie gminy jest widoczne zapotrzebowanie na świadczenie usług opiekuńczych wśród osób starszych. 95% ankietowanych uznało, że taka potrzeba jest zasadna.

W opinii większości ankietowanych (łącznie 31%) za największy problem, z jakim spotykają się osoby niepełnosprawne uznano bariery architektoniczne, w dalszej kolejności wymieniony został utrudniony dostęp do placówek opiekuńczych i rehabilitacyjnych (20%).

Rys. 4. Główne problemy osób niepełnosprawnych w Gminie.

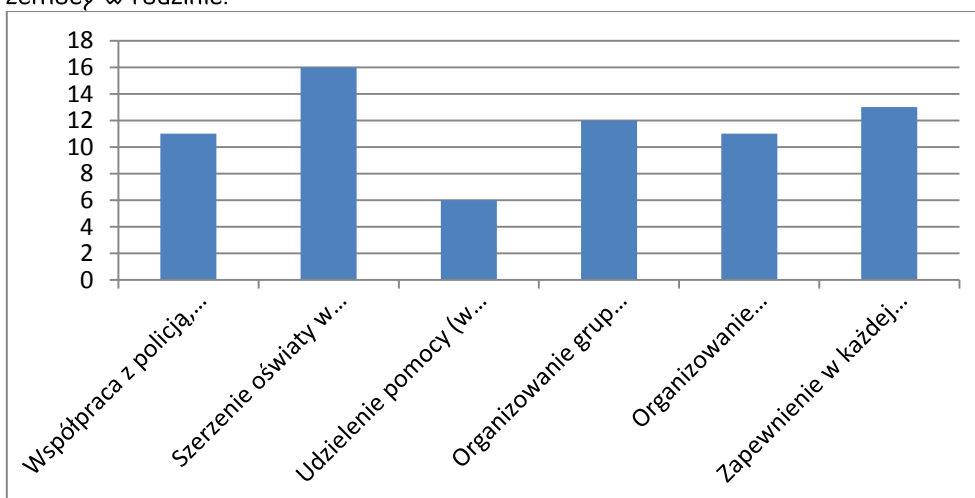

Kolejne pytanie dotyczyło zjawiska przemocy domowej. Większość osób odpowiedziała, że słyszało o takich przypadkach (50%) oraz zna osobiście ten problem (29%).

W odpowiedzi na następne pytanie ankietowani wskazali czy na terenie gminy jest wystarczająca dostępność do poradni specjalistycznych. Zdecydowana większość respondentów (82%) uznało, że taki dostęp jest bardzo ograniczony. Ankietowani, stwierdzili ponadto, że potrzebne byłyby usługi z zakresu reumatologii, okulistyki, pediatrii oraz ginekologii.

Biorąc pod uwagę rozwiązanie problemów społecznych w zakresie zjawisk alkoholizmu, narkomanii oraz przemocy w rodzinie, ankietowani wskazali przede wszystkim współpracę z policją, organizacjami i instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym (27%), szerzenie oświaty w tym zakresie (23%) oraz pomoc dzieciom w postaci organizacji czasu wolnego i zapewnieniu im wsparcia w postaci pomocy psychologa i pedagoga.

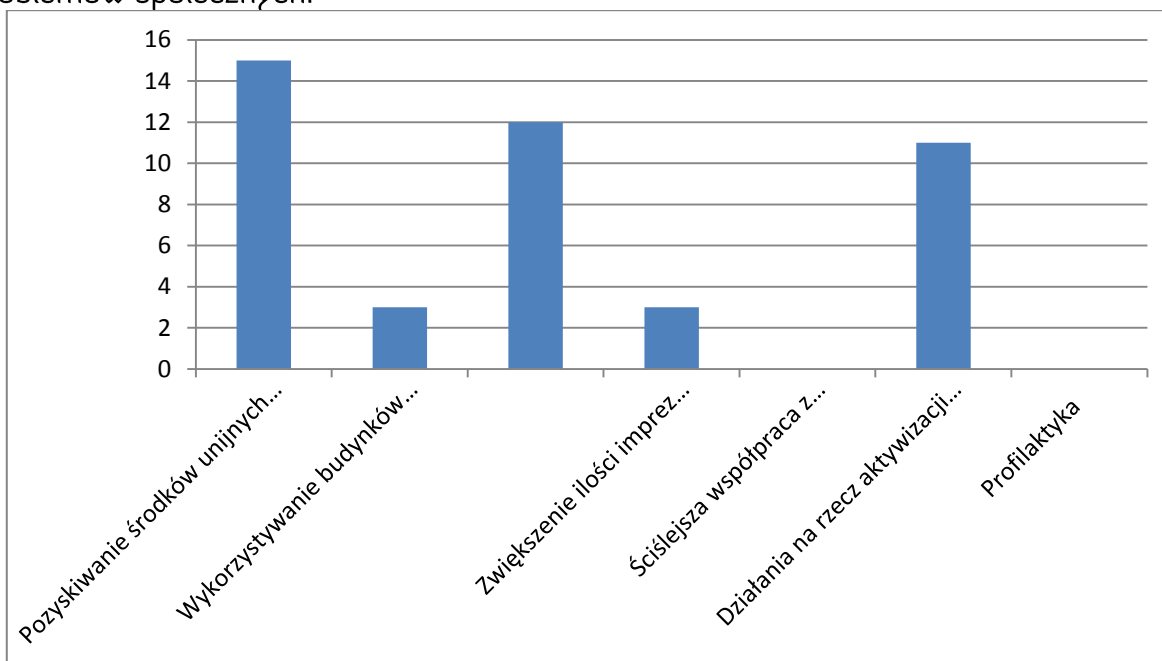
Rys. 5. Proponowane rozwiązania problemów społecznych w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie.

Jeśli chodzi o dalsze propozycje składające się na zniwelowanie problemów społecznych występujących na terenie gminy, mieszkańcy biorący udział w badaniu ankietowym, określili podejmowanie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych, bezdomnych oraz uzależnionych, jak również wzmocnienie pomocy niematerialnej, takiej jak doradztwo, pomoc psychologiczna oraz prawna.

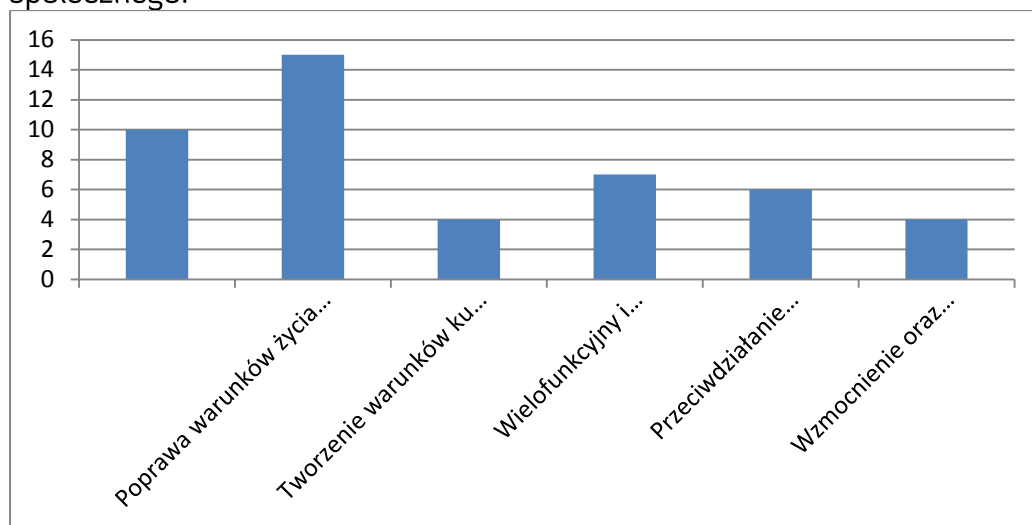
Kolejne pytanie miało na celu określenie przez ankietowanych, jakie działania gminy mogą przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych. Ponad 33% badanych, stwierdziło, że najbardziej skutecznym sposobem będzie pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne. W dalszej kolejności takim działaniem mogłyby być kursy i szkolenia dla osób poszukujących pracy.

Rys. 6. Propozycje działań gminy mogące przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych.

Ostatnie pytanie dotyczyło określenia zadań gminy w zakresie osiągnięcia ładu społecznego. Większość ankietowanych postawiła na działania mające na celu poprawę warunków życia i funkcjonowania mieszkańców, ponadto przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wzmocnienie i podniesienie sprawności działalności różnych instytucji na terenie gminy.

Rys. 7. Propozycje działań mogące przyczynić się do osiągnięcia ładu społecznego.

Analiza SWOT

Analiza SWOT jest techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza została przeprowadzona w następujących obszarach: 1. Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność, 2. Rodzina, dzieci i młodzież, 3. Uzależnienia i przemoc w rodzinie, 4. Starość i niepełnosprawność, 5. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.

Obszar: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy ▪ upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niska skuteczność działań na rzecz osób dotkniętych bezrobociem ▪ niewystarczające w stosunku do potrzeb działania zachęcające inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy (np. dotyczące przygotowywania terenów pod inwestycje, oferowania ulg podatkowych)
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktywne poszukiwanie pracy przez bezrobotnych ▪ możliwość ograniczenia bezrobocia w gminie dzięki dostępowi do europejskich rynków pracy oraz środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia ▪ niska skuteczność projektów dofinansowanych z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) ▪ ograniczony potencjał inwestorów w regionie ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież; migracja ludzi młodych za pracą ▪ postępujące zjawisko ubożenia mieszkańców gminy
---	--

Obszar: Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczający dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego ▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży w gminie ▪ niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie ▪ utrudnione warunki do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ niski poziom koordynacji działań instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież

Obszar: Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ prowadzenie wśród rodziców, nauczycieli alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ograniczony dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej ▪ nieodpowiedni dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień

<p>uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prowadzenie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<p>i przemocy w rodzinie do wsparcia psychospołecznego i prawnego</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ograniczony dostęp do poradni odwykowej ▪ brak grup wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli na temat problemów uzależnień i przemocy ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień w gminie ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ zwiększająca się liczba rodzin wymagających interwencji z powodu przemocy w rodzinie ▪ rosnąca liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych

Obszar: Starość i niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy ▪ odpowiadająca potrzebom osób starszych infrastruktura techniczna w gminie ▪ upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy ▪ zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ deficyt instytucji działających na rzecz osób starszych (klub seniora, dzienny dom pobytu) ▪ niewielka skala działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ niewielkie możliwości kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej ▪ brak kadry pracowniczej świadczącej osobom starszym i niepełnosprawnym opiekę i wsparcie, w tym w formie usług opiekuńczych
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> ▪ możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny ▪ zwiększająca się społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie, ▪ niezadowolający poziom życia osób starszych ▪ niewielki udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych ▪ istnienie zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych ▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych
---	---

Obszar: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dysponowanie odpowiednią do potrzeb liczbą pracowników socjalnych ▪ dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w OPS-ie ▪ posiadanie wiedzy na temat problemów społecznych występujących w gminie ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ▪ pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz z przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niski poziom współpracy specjalistów; brak płaszczyzny do wspólnego działania
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ istnienie w gminie organizacji pozarządowych ▪ włączanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego ▪ popadanie w rutynę oraz syndrom wypalenia zawodowego wśród pracowników pomocy społecznej ▪ niewłaściwie finansowany system

	<p>pomocy społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ niska świadomość władz gminy co do roli i potrzeb sektora pomocy społecznej ▪ niski poziom aktywności mieszkańców gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych
--	---

Podsumowanie Diagnozy

Przeprowadzona w kilku obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Obrazów, stanowiła, po nałożeniu jej wyników na kompetencje samorządu gminnego, podstawę do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2015-2020. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do podniesienia poziomu życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. **Tworzenie warunków do skutecznej aktywizacji zawodowej oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu** poprzez: wspieranie bezrobotnych i poszukujących pracy, zmniejszanie skali ubóstwa i jego skutków, udzielenie pomocy osobom, którym zagraża wykluczenie społeczne,
2. **Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju** poprzez: podnoszenie poziomu funkcjonowania rodzin oraz udzielenie wsparcia dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju,
3. **Podniesienie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego** poprzez: zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, a także przeciwdziałanie przestępczości, m.in. wśród nieletnich,
4. **Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej** poprzez: aktywizowanie seniorów oraz poprawianie dostępności i jakości świadczonych im usług, ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych,
5. **Usprawnienie lokalnego systemu pomocy społecznej oraz rozwijanie partnerstwa z sektorem obywatelskim** poprzez: podnoszenie kompetencji służb społecznych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej oraz wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu Gminy Obrazów w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2020 jest *podnoszenie poziomu życia i integracji społecznej w gminie poprzez stwarzanie jego mieszkańcom możliwości rozwoju oraz zaspakajanie potrzeb grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.*

Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Tworzenie warunków do skutecznej aktywizacji zawodowej oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy. 2. Zmniejszanie skali ubóstwa i jego skutków.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Sandomierzu w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego. 2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny. 3. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez OPS. 4. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. 5. Promowanie gminy w celu pozyskania inwestorów mogących utworzyć nowe miejsca pracy; przygotowywanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów. 6. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w gminie. 7. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. 8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi udzielającymi wsparcia osobom bezrobotnym.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie osób ubogich pracą socjalną, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych. 2. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej. 3. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. 4. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 5. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem. 6. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi

	działającymi na rzecz ubogich oraz z Kościołem.
Czas realizacji	Lata 2015–2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy Obrazów, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, organizacje pozarządowe.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, instytucje rządowe, placówki leczenia uzależnień, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy,
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej, ▪ spadek liczby bezrobotnych i wzrost liczby osób zaktywizowanych, ▪ wzrost liczby inwestorów i podmiotów gospodarczych, ▪ zwiększenie możliwości uzyskania mieszkania przez osoby o niskim statusie materialnym,

Cel strategiczny 2.	Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie poziomu funkcjonowania rodzin. 2. Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą. 2. Zatrudnianie asystentów rodziny oraz w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników OPS-u i placówek oświatowych. 4. Udzielanie przez OPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych. 5. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego i prawnego, oraz terapii rodzinnej. 6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających pogodzenie pracy z wychowaniem dzieci. 7. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii

	<p>Europejskiej.</p> <p>8. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.</p>
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich i pedagogów szkolnych oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt i materiały dydaktyczne. 2. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów socjalnych. 3. Organizowanie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych (np. w formie bezpłatnych zajęć), przyznawanie im stypendiów za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe. 4. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego i zwiększenie jej bezpłatnej dostępności, organizowanie wypoczynku.
Czas realizacji	Lata 2015–2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy Obrazów, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, w tym Świetlica Środowiskowa.
Partnerzy w realizacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, szkoły ponadgimnazjalne, placówki ochrony zdrowia, specjaliści, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ spadek liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ▪ poszerzenie wiedzy nt. właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ zwiększenie dostępności wsparcia, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, ▪ podniesienie jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ zróżnicowanie form spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających.
--	--

Cel strategiczny 3.	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. 2. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie. 3. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępności usług specjalistycznych. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków. 2. Poprawa dostępności wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie. 3. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży. 4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 5. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia. 6. Kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych. 7. Rozszerzanie i podejmowanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
Kierunki działań do celu operacyjnego 3.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; 2. Podejmowanie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

	4. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych.
Czas realizacji	Lata 2015–2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy Obrazów, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne oraz placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego,
Partnerzy w realizacji	placówki ochrony zdrowia, szkoły ponadgimnazjalne, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, grupy samopomocowe, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poszerzenie wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego trybu życia, ▪ zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych, ▪ zmniejszenie skali przemocy w rodzinie. ▪ spadek przestępczości, w tym wśród nieletnich, ▪ poszerzenie wiedzy mieszkańców w zakresie przestępczości i jej skutków, ▪ zwiększenie bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 4.	Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizowanie seniorów oraz poprawianie dostępności i jakości świadczonych im usług. 2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi. 2. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym. 3. Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. 4. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym poprzez organizowanie cyklicznych imprez, zajęć, spotkań

	<p>integracyjnych, wycieczek, np. w ramach Klubu Seniora,</p> <p>5. Zwiększenie dostępu osób starszych do informacji o możliwych formach wsparcia.</p> <p>6. Rozszerzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i Kościołem.</p>
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat niepełnosprawnych. 2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami niepełnosprawnymi. 3. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym. 4. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do informacji o prawach i uprawnieniach m.in. poprzez wykorzystanie sieci Internet. 5. Rozszerzenie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 6. Przeciwdziałanie izolacji osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez podejmowanie inicjatyw umożliwiających ich integrację z pełnosprawnymi mieszkańcami miasta. 7. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Sandomierzu w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: <ul style="list-style-type: none"> ▪ likwidacji barier, ▪ poszerzeniu oferty rehabilitacyjnej i dostępności sprzętu rehabilitacyjnego, ▪ zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia (np. zakłady aktywności zawodowej, tworzenie stanowisk pracy chronionej).
Czas realizacji	Lata 2015–2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy Obrazów, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ponadgimnazjalne, ośrodki wsparcia, domy pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, instytucje rządowe, pracodawcy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększenie udziału seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podniesienie standardu świadczonych usług, ▪ podniesienie jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ zwiększenie liczby osób usprawianych i zatrudnionych.
--	--

Cel strategiczny 5.	Usprawnienie lokalnego systemu pomocy społecznej oraz rozwijanie partnerstwa z sektorem obywatelskim
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie kompetencji służb społecznych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej. 2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Doksztalcanie kadry pomocy społecznej oraz zachęcanie do podjęcia specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej oraz w zawodzie pracownika socjalnego. 2. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych. 3. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 4. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez stronę internetową OPS-u.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Rozwijanie współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 3. Wspieranie lokalowe organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania. 4. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.
Czas realizacji	Lata 2015–2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy Obrazów, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.
Partnerzy w realizacji	Regionalne Centrum Polityki Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ profesjonalizacja kadry pomocy społecznej, ▪ zwiększenie jakości świadczonych usług,

▪ zwiększenie aktywności mieszkańców,▪ wzrost liczby inicjatyw społecznych,▪ zróżnicowanie form i zwiększenie efektywności współpracy z sektorem pozarządowym.

PROGRAMY I PROJEKTY

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów (poniżej zaprezentowano propozycje projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań).

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę i w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna, RPO Świętokrzyskiego

od 16.06.2016 do 29.07.2016

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO jako Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 pełniąca funkcję Instytucji Organizującej Konkurs: ogłasza konkurs zamknięty nr: RPSW.07.03.00-IZ.00-26-045/16 na składanie wniosków o dofinansowanie projektów ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej 7 Sprawne usługi publiczne Działanie 7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna dla projektów realizowanych w zakresie infrastruktury usług społecznych. Jest to jedyny konkurs przewidziany na inwestycje z zakresu infrastruktury usług społecznych w ramach Działania 7.3 RPOWS na lata 2014-2020.

Kto może składać wnioski?

Projekty składane w ramach konkursu muszą być zgodne z postanowieniami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 w zakresie Osi priorytetowej 7 Sprawne usługi publiczne Działania 7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna. Podmiotami uprawnionymi do złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach konkursu zamkniętego nr RPSW.07.03.00-IZ.00-26-045/16 są:

- Jednostki Samorządu Terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego,
- stowarzyszenia i fundacje,
- jednostki organizacji pomocy społecznej należące do sektora finansów publicznych

Na co można otrzymać dofinansowanie?

Dofinansowaniu będzie podlegać infrastruktura usług społecznych w tym:

- usługi o charakterze profilaktycznym, opiekuńczym (w tym opieki nad dziećmi do lat 3), opieki nad rodziną i pieczy zastępczej, usług towarzyszących procesowi usamodzielniania się, mieszkalnictwa wspomaganego m.in. treningowego oraz chronionego i socjalnego;

- inwestycje dotyczące placówek/ośrodków interwencji kryzysowej, a także diagnozowania i monitoringu problemów społecznych.

W zakresie mieszkalnictwa wsparcie uzyskują inwestycje polegające na przebudowie lub remoncie zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania wspomagane m.in. treningowe oraz chronione i socjalne. Wsparcie na budowę nowych mieszkań jest wykluczone.

Wsparciem będą objęte projekty realizowane na terenie województwa świętokrzyskiego.

7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna, RPO Świętokrzyskiego

od 13.06.2016 do 29.07.2016

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO jako Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 pełniąc funkcję Instytucji Organizującej Konkurs: ogłasza konkurs zamknięty nr: RPSW.07.03.00-IZ.00-26-043/16 na składanie wniosków o dofinansowanie projektów ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej 7 Sprawne usługi publiczne Działanie 7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna. Konkurs dedykowany dla podstawowej opieki zdrowotnej, opieki długoterminowej oraz opieki paliatywnej i hospicyjnej, zlokalizowanej w Obszarze Strategicznej Interwencji – obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych (z wyłączeniem szpitali).

Kto może składać wnioski?

Projekty składane w ramach konkursu muszą być zgodne z postanowieniami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 w zakresie Osi priorytetowej 7 Sprawne usługi publiczne Działania 7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna. Podmiotami uprawnionymi do złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach konkursu zamkniętego nr RPSW.07.03.00-IZ.00-26-043/16 są:

- w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej: podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorcy, jednostki budżetowe oraz lekarze i pielęgniarki, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej i udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w zakresie w/w świadczeń zdrowotnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko - wyłączenie to nie dotyczy szpitali ponadregionalnych posiadających w swoich strukturach oddziały geriatryczne),

Na co można otrzymać dofinansowanie?

W ramach niniejszego konkursu wsparciem objęte będą projekty dotyczące:

- wyposażenia w sprzęt medyczny niezbędny z punktu widzenia udzielania świadczeń zdrowotnych,
- przeprowadzenia robót budowlanych niezbędnych z punktu widzenia udzielania świadczeń zdrowotnych, w tym w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

Inwestycje polegające na dostosowaniu istniejącej infrastruktury do obowiązujących przepisów będą kwalifikowalne, pod warunkiem, że ich realizacja jest uzasadniona z punktu widzenia poprawy efektywności (w tym kosztowej) i dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej. Dopuszcza się jedynie jako element projektu:

- rozwiązania w zakresie ICT (oprogramowanie, sprzęt) w zakresie w jakim rozwiązania te nie są związane z realizacją działań wskazanych w Narzędziu 26 Policy Paper - upowszechnienie wymiany elektronicznej dokumentacji medycznej oraz Narzędziu 27 Policy Paper - upowszechnienie wykorzystania telemedycyny,
- zakup ambulansu do transportu sanitarnego drogowego, zgodnego z warunkami zawierania i realizacji umowy o udzielanie świadczeń gwarantowanych w zakresie Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- zakup oprogramowania umożliwiającego wdrożenie, prowadzenie i wymianę elektronicznej dokumentacji medycznej, zgodnej ze standardem HL7 CDA oraz obowiązującymi przepisami.

2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych, Wiedza Edukacja Rozwój

od 31.05.2016 do 30.06.2016

Konkurs nr POWR.02.06.00-IP.03-00-002/16 ogłaszany jest w ramach II Osi priorytetowej Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji PO WER - II Osi priorytetowej Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji PO WER - Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych (Priorytet Inwestycyjny 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie).

Kto może składać wnioski?

Wnioskodawcą (Liderem) w projekcie może być wyłącznie organizacja pozarządowa. Projekt jest realizowany w partnerstwie przez organizacje pozarządowe.

Partnerzy i Lider muszą posiadać doświadczenie w zakresie działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami przy czym co najmniej jeden partner musi posiadać co najmniej 5 letnie doświadczenie w tym zakresie.

Na co można otrzymać dofinansowanie?

Przedmiotem konkursu jest dofinansowanie projektów, mających na celu dokonanie analizy realizowanych zadań jednostek administracji rządowej i samorządowej oraz opracowanie dla wszystkich jednostek objętych przeglądem zaleceń, rekomendacji pod kątem dostosowania do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Konkurs zakłada wyłonienie 17 projektów, których celem będzie dokonanie przeglądu zadań jednostek administracji rządowej i samorządowej pod kątem dostosowania do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. 16 projektów (projektów o charakterze wojewódzkim - po 1 w każdym województwie) będzie dotyczyło monitoringu zadań jednostek administracji samorządowej i rządowej działającej w terenie, natomiast 1 projekt o charakterze centralnym będzie obejmował analizę pozostałych jednostek administracji rządowej (centralnej).

Powiat SANDOMIERSKI

POMOC SPOŁECZNA W POWIECIE

Pomoc społeczną o charakterze powiatowym realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu. Poza zadaniami z zakresu pomocy społecznej i rozwoju pieczy zastępczej jednostka ta wykonuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także sprawuje nadzór nad powiatowymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej.

Na koniec 2012 roku kadre PCPR-u stanowiło 15 osób. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w Centrum przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32. Stan zatrudnienia w PCPR-ze na koniec 2012 roku

rodzaj stanowiska	liczba osób
dyrektor	1
pracownicy socjalni	2
starszy specjalista pracy z rodziną	1
specjalista pracy z rodziną	1
główny specjalista	1
konsultant	1
aspirant pracy socjalnej	1
pozostali pracownicy	7

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu.

Na koniec 2012 roku wykształcenie wyższe kierunkowe posiadało 14 pracowników PCPR-u. Jedna osoba legitymowała się wykształceniem średnim kierunkowym, jedna osoba miała ukończoną specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, jedna osoba posiadała I stopień specjalizacji w zawodzie pracownika socjalnego, a dwie osoby posiadały II stopień specjalizacji w zawodzie pracownika socjalnego. Dodatkowo jedna osoba była w trakcie realizacji I stopnia specjalizacji.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez PCPR na realizację zadań w latach 2010-2012.

Środki finansowe wydatkowane przez PCPR na realizację zadań w latach 2010-2012

wielkość wydatków	wielkość wydatków (w zł) w latach		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.
wielkość wydatków ogółem	9 741 827	10 266 249	12 567 329
w tym wielkość środków z PFRON-u	3.227.098 zł	3.251.022 zł	3.754.240 zł

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu.

Wysokość kwot przeznaczonych przez PCPR na wykonanie zadań w latach 2010-2012 zwiększała się z roku na rok (z 9.741.827 zł w 2010 r. do 12.567.329 zł w 2012 r.). Wpływ na taki stan rzeczy miało zwiększanie kwot wydatkowanych na zadania własne powiatu (6.174.404 zł w 2010 r., 6.504.075 zł w 2011 r., 6.802.489 zł w 2012 r.). Warto przy tym podkreślić, iż z roku na rok rosta również wielkość środków otrzymanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (z 3.227.098 zł w 2010 r. do 3.754.240 zł w 2012 r.).

Dziecko pozbawione opieki rodziny i usamodzielniane

Dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej zapewnia się pieczę zastępczą w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, natomiast osobom opuszczającym, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, a także dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy i młodzieżowy ośrodek wychowawczy, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze udzielana jest pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

Rodzina zastępcza zapewnia dziecku opiekę, wychowanie i możliwości rozwoju odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju. Przyjęcie dziecka do rodziny przez małżeństwo lub osobę samotną następuje najczęściej bez zrywania więzi z rodziną biologiczną dziecka. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej ustaje natomiast z mocy prawa w momencie osiągnięcia przez dziecko pełnoletności (wychowankowie mają również możliwość pozostania w rodzinie do czasu ukończenia szkoły, którą rozpoczęli przed osiągnięciem pełnoletności). Dane szczegółowe na temat typów rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie w analizowanym okresie przedstawia poniższa tabela.

W 2012 roku na rodziny zastępcze w powiecie sandomierskim przeznaczono większe środki finansowe niż w latach 2010-2011. Dane szczegółowe przedstawia poniższa tabela:

Środki finansowe przeznaczone na rodziny zastępcze w powiecie w latach 2010-2012

wysokość środków ogółem w poszczególnych latach		
2010 r.	2011 r.	2012 r.
1.222.646 zł	1.221.757 zł	1.445.055 zł

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu.

Dane szczegółowe na temat typów rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie w analizowanym okresie przedstawia poniższa tabela.

Rodziny zastępcze w powiecie w latach 2010-2012

typ rodziny zastępczej	liczba rodzin			liczba dzieci umieszczonych w rodzinach		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
rodzina spokrewniona z dzieckiem	58	66	49	75	83	63
rodzina niespokrewniona z dzieckiem (od 2012 roku rodziny	5	6	13	9	12	19
rodziny zawodowe niespokrewnione z dzieckiem o charakterze pogotowia rodzinnego	1	—	—	6	—	—
rodziny zawodowe specjalistyczne	—	—	1	—	—	6
liczba rodzin i dzieci w rodzinach ogółem	64	72	63	90	95	88

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu.

W latach 2010-2012 liczba rodzin zastępczych w powiecie sandomierskim wahała się odpowiednio (z 64 poprzez 72 do 63). Liczba umieszczanych w nich dzieci również ulegała wahaniom (z 90 poprzez 95 do 88). Wśród rodzin zastępczych dominowały rodziny spokrewnione z dzieckiem (mają one pierwszeństwo przy doborze rodziny dla dziecka), znacznie mniej funkcjonowało natomiast rodzin, które nie były spokrewnione z dzieckiem. Warto dodać, że od 2012 roku opiekę dzieciom jej pozbawionym zapewniają rodziny niezawodowe, które zastąpiły rodziny niespokrewnione z dzieckiem.

Dziecku pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej zapewnia się również opiekę i wychowanie w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego, rodzinnego i socjalizacyjnego. Dziecko może zostać umieszczone zarówno w placówce opiekuńczo-wychowawczej właściwej dla jego miejsca zamieszkania, jak również działającej w innym powiecie. W tym drugim wypadku powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka ponosi wydatki na jego utrzymanie na podstawie porozumienia zawartego z powiatem prowadzącym placówkę. Dane szczegółowe dotyczące dzieci z powiatu sandomierskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Dzieci z powiatu umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba dzieci umieszczonych w placówkach w powiecie	37	34	43
liczba dzieci umieszczonych w placówkach poza powiatem	3	4	1
liczba dzieci ogółem	40	38	44

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu.

W latach 2010-2012 liczba dzieci z powiatu sandomierskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych była na podobnym poziomie (40 w 2010 r., 38 w 2011 r., 44 w 2012 r.). Większość dzieci umieszczana była w placówkach funkcjonujących na terenie powiatu sandomierskiego.

Jak już wspomniano, pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych udzielana jest pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem. Wsparcie to polega na: pracy socjalnej, wyznaczeniu opiekuna osoby usamodzielniającej się, opracowaniu indywidualnego programu usamodzielnienia, udzieleniu pomocy w znalezieniu zatrudnienia, przyznaniu pomocy na usamodzielnienie, na kontynuowanie nauki, na zagospodarowanie, udzieleniu pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zapewnieniu mieszkania chronionego dla pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze lub placówki opiekuńczo-wychowawcze, którzy z różnych względów nie mogą powrócić do domów rodzinnych. Dane szczegółowe dotyczące dzieci usamodzielnianych z powiatu sandomierskiego w latach 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Dzieci usamodzielniane w powiecie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba dzieci usamodzielnianych z rodzin zastępczych	3	6	11
liczba dzieci usamodzielnianych z placówek opiekuńczo- wychowawczych	5	5	3
liczba dzieci ogółem	8	11	14

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu.

W latach 2010-2012 liczba dzieci usamodzielnianych sukcesywnie zwiększała się (z 8 w 2010 r. do 14 w 2012 r.). Wysokość środków przeznaczonych na pomoc dzieciom usamodzielnianym rosła w poszczególnych latach (14.823 zł w 2010 r., 27.999 zł. w 2011 r., 47.769 zł w 2012 r.). Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe dotyczące form wsparcia udzielonego dzieciom usamodzielnianym w latach 2010-2012.

Formy wsparcia udzielonego dzieciom usamodzielnianym w powiecie w latach 2010-2012

formy pomocy	liczba dzieci usamodzielnianych w latach		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.
pomoc pieniężna na usamodzielnienie	8	11	14
pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	33	21	26
pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	0	0	0
pomoc w uzyskaniu zatrudnienia	0	15	0
pomoc pieniężna na zagospodarowanie w formie	3	6	13

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie Sandomierzu.

Najczęstszą formą wsparcia udzieloną dzieciom usamodzielnianym w powiecie sandomierskim w latach 2010-2012 była pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki. Liczba dzieci nią objętych ulegała wahaniom (33 w 2010 r., 21 w 2011 r. 26 w 2012 r.). Istotne formy wsparcia stanowiły również: pomoc pieniężna na usamodzielnienie, którą z roku na rok obejmowano coraz większą liczbę osób (z 8 w 2010 r. do 14 w 2012 r.), a także pomoc pieniężna na zagospodarowanie w formie rzeczowej (3 w 2010 r., 6 w 2011 r., 13 w 2012 r.). Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia została udzielona 15 dzieciom w 2011 r.

Całodobowa opieka w Domach Pomocy Społecznej

Osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domach pomocy społecznej. Jednostki te dzielą się na domy dla osób w podeszłym wieku, przewlekle somatycznie chorych, przewlekle psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób niepełnosprawnych fizycznie. Prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób należy do zadań powiatu. Dane dotyczące osób z powiatu sandomierskiego skierowanych do domów pomocy społecznej oraz przebywających w domach pomocy społecznej w latach 2010-2012 przedstawiają poniższe tabele.

Osoby z powiatu skierowane do DPS-ów w latach 2010-2012

Rodzaj domu pomocy społecznej	liczba osób skierowanych do DPS-		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.
dla osób w podeszłym wieku	46	25	43
dla osób przewlekle somatycznie chorych	—	—	—
dla osób przewlekle psychicznie chorych	—	—	—
dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	—	—	—
dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	—	—	—
dla osób niepełnosprawnych fizycznie	—	—	—
ogółem	46	25	43

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu.

W latach 2010-2012 liczba mieszkańców powiatu sandomierskiego wymagających całodobowej opieki, którzy kierowani byli do domów pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych ulegała wahaniom (46 w 2010 r., 25 w 2011 r., 43 w 2012 r.).

Osoby z powiatu przebywające w DPS-ach w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba osób przebywających w DPS-ach	102	106	109

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu.

W latach 2010-2012 liczba osób z powiatu przebywających w domach pomocy społecznej zwiększała się z roku na rok (ze 102 w 2010 r. do 109 w 2012 r.).

W uzupełnieniu powyższych danych należy odnotować, iż w powiecie funkcjonują trzy Środowiskowe Domy Samopomocy w Kleczanowie, Zawichoście i Sandomierzu, do których, latach 2010-2012 skierowano odpowiednio 35, 39 i 40 osób.

Infrastruktura socjalna w powiecie

Na infrastrukturę socjalną prowadzoną przez powiat sandomierski lub organizacje pozarządowe, którym samorząd powiatowy zlecił prowadzenie jednostki, składają się, obok Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, następujące instytucje:

Dom Pomocy Społecznej w Sandomierzu

ul. Czyżewskiego 1, 27-600 Sandomierz.

Podmiot prowadzący jednostkę

Powiat sandomierski.

Dom Pomocy Społecznej „Sadyba” w Skwirczowej

Skwirczowa 38, 27-670 Łoniów

Podmiot prowadzący jednostkę

Fundacja Sadyba, ul. Klimczoka 80, 43-560 Bystra (na częściowe zlecenie powiatu sandomierskiego).

Domy dla Dzieci i Młodzieży w Łoniowie

Łoniów 121, 27-670 Łoniów.

Podmiot prowadzący jednostkę

Powiat sandomierski.

Warsztat Terapii Zajęciowej przy stowarzyszeniu „Integracja” w Sandomierzu

ul. Jakubowskiego 5, 27-600 Sandomierz.

Podmiot prowadzący jednostkę

Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Zatrudnieniu, Rehabilitacji i Rewalidacji „Integracja”.

Warsztat Terapii Zajęciowej „Tratwa” w Sandomierzu

ul. Zawichojska 13, 27-600 Sandomierz.

Podmiot prowadzący jednostkę

Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Tratwa”.

Dzieci i młodzież z terenów powiatu sandomierskiego objęte są wsparciem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sandomierzu. Poradnia wspomaga wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży, efektywność uczenia się, nabywania i rozwijania umiejętności negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów i problemów. Do innych zadań Poradni należy m.in.: wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju dziecka od urodzenia do 7 roku życia, udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej, profilaktyka uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, terapia zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych, pomoc uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej, prowadzenie edukacji prozdrowotnej wśród uczniów, rodziców i nauczycieli, pomoc rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów, wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji zarówno rodziny jak i szkoły.

W roku szkolnym 2011/2012 w zakresie działalności diagnostycznej Poradnia przeprowadziła 926 diagnoz psychologicznych, 832 diagnozy pedagogiczne i 577 diagnoz logopedycznych. Ponadto Poradnia wydała 267 orzeczeń, wśród których 174 dotyczyły potrzeby kształcenia specjalnego, a 93 potrzeby indywidualnego nauczania, oraz 13 opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka.

W analizowanym roku w Poradni przebadano ogółem 1.750 osób, przeprowadzono 170 zajęć z zakresu rewalidacji indywidualnej, a terapią psychologiczną i logopedyczną objęto odpowiednio 102 i 77 dzieci i młodzieży. Z zakresu poradnictwa zawodowego przeprowadzono 168 badań pomagających w wyborze szkoły bądź kierunku studiów oraz udzielano porad zawodowych.

W uzupełnieniu powyższych danych warto dodać, iż mieszkańcy powiatu sandomierskiego są również objęci wsparciem instytucji spoza powiatu. Należy do nich Centrum Wsparcia i Rehabilitacji Społecznej – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach (ul. 11 Listopada 12, 39-432 Gorzyce). Z jego pomocy mogą korzystać osoby znajdujące się w sytuacji kryzysowej. Ośrodek udziela natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej oraz, w zależności od potrzeb, poradnictwa socjalnego lub prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych schronienia do 3 miesięcy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Z uwagi na to, że jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności powiatu sandomierskiego i gmin wchodzących w jego skład wykorzystano dane z ostatniego opublikowanego spisu z 2002 roku.

W 2002 roku w powiecie sandomierskim mieszkało 16.595 osób

niepełnosprawnych (5.717 mężczyzn i 8.253 kobiety), w tym 9.033 osób niepełnosprawnych prawnie i 2.937 osób niepełnosprawnych tylko biologicznie. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogólnej ludności powiatu wynosił 13%. W poszczególnych gminach powiatu odsetek osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej w gronie mieszkańców będących w tym przedziale wiekowym oscylował między 12,9% a 20,2%. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej w gminach powiatu w 2002 roku

lp.	nazwa jednostki	liczba osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej	udział osób niepełnosprawnych w grupie mieszkańców gminy w wieku 15 lat i więcej (w %)
1.	Sandomierz	3.537	14,2
2.	Dwikozy	1.481	16,2
3.	Klimontów	1.148	13,3
4.	Koprzywnica	920	13,1
5.	Łoniów	1.095	14,5
6.	Obrazów	1.034	17,0
7.	Samborzec	1.142	12,9
8.	Wilczyce	657	17,0
9.	Zawichost	956	20,2

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku problem niepełnosprawności w największym stopniu dotyczył gminę Zawichost, w której osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej stanowiły (20,2%) ogółu mieszkańców w tym przedziale wiekowym. Duży odsetek osób dotkniętych niepełnosprawnością mieszkał także w gminach Obrazów i Wilczyce (po 17%). W mniejszym zakresie problem niepełnosprawności występował w gminie Dwikozy, Łoniów, Sandomierz, a w najmniejszym stopniu dotyczył gmin Klimontów i Samborzec.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja, w tym rehabilitacja społeczna. Ma ona na celu umożliwianie osobom dotkniętym niepełnosprawnością uczestnictwa w życiu społecznym. Jest ona realizowana przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie i polega przede wszystkim na:

- wyrabianiu zaradności osobistej i pobudzaniu aktywności społecznej,
- wyrabianiu umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;
- likwidacji barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji;
- kształtowaniu w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Poniższe tabele zawierają dane na temat realizowanych w powiecie sandomierskim zadań z zakresu rehabilitacji społecznej. W pierwszej kolejności

odnoszą się one do środków finansowych przeznaczonych na ten cel w latach 2010-2012.

Środki finansowe przeznaczone na rehabilitację społeczną w powiecie w latach 2010-2012

Środki finansowe przeznaczone na:	2010 r.	2011 r.	2012 r.
dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	71.775 zł	56 383 zł	165.483 zł
dofinansowanie zakupu sprzętu ortopedycznego i środków pomocniczych	173.394 zł	225.822 zł	356.330 zł
likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się	19.909zł	0	106.290 zł
dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego	9.795 zł	0	6.834 zł
razem	274.869zł	282.205zł	634.937 zł

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu.

W latach 2010-2012 wysokość wydatków na rehabilitację społeczną w powiecie zwiększała się z roku na rok (z 274.869 zł w 2010 r. do 634.937 zł w 2012 r.). Generalnie w analizowanym okresie stale zwiększały się środki finansowe przeznaczane na zakup sprzętu ortopedycznego i środków pomocniczych, w 2012 roku istotnie wzrosła również wysokość kwot wydatkowanych na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych oraz likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się.

W 2010 i 2012 roku wydatkowano także środki finansowe na dofinansowanie rehabilitacji społecznej w zakresie sportu, kultury i turystyki (8.000 zł w 2010 r., 9.000 zł w 2012 r.).

Posiadane środki finansowe wpływały na zakres świadczonej rehabilitacji społecznej oraz liczbę osób nią objętych. W latach 2011-2012 liczba osób, którym dofinansowano zakup sprzętu ortopedycznego i środków pomocniczych, była znacznie wyższa niż w roku 2010 (odpowiednio 233 i 250 w stosunku do 135). W 2012 roku istotnie wzrosła również liczba osób, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych (do 293 w porównaniu z 146 w 2010 r. i 142 w 2011 r.).

Innym, równie ważnym rodzajem rehabilitacji prowadzonej w odniesieniu do osób niepełnosprawnych jest rehabilitacja zawodowa. Jej celem jest ułatwienie osobie dotkniętej niepełnosprawnością uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego poprzez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Rehabilitacja zawodowa realizowana jest przez Powiatowe Urzędy Pracy i obejmuje:

- prowadzenie poradnictwa pracy i poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie,
- zwracanie osobie niepełnosprawnej wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy,
- zwracanie pracodawcy kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby

- niepełnosprawnej,
- refundację pracodawcy wynagrodzenia oraz składek na ubezpieczenie społeczne zatrudnionej osoby niepełnosprawnej,
 - zwracanie pracodawcy kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu,
 - przyznawanie osobie niepełnosprawnej jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
 - dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego przez osobę niepełnosprawną na kontynuowanie działalności gospodarczej albo własnego lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego.

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące liczby wniosków o dofinansowanie rehabilitacji zawodowej oraz kwot przeznaczonych na pomoc w powiecie sandomierskim w latach 2010-2012.

Dofinansowanie rehabilitacji zawodowej w powiecie w latach 2010-2012

formy pomocy	liczba wniosków			wydatkowana kwota (w zł)		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
zwracanie kosztów wyposażenia stanowiska	1	2	4	80.000	60.000	160.000
przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej	1	2	1	40.000	60.000	40.000

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sandomierzu.

W latach 2010-2012 pracodawcy złożyli łącznie 7 wniosków o zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej i na ich podstawie otrzymali w sumie

300.000 zł.. W analizowanym okresie osoby dotknięte niepełnosprawnością złożyły w sumie 4 wnioski o przyznanie środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Po ich pozytywnym rozpatrzeniu uzyskały środki finansowe w wysokości 40.000 zł w 2010 roku., 60.000 zł w 2011 roku, 40.000 zł w 2012 roku.

W uzupełnieniu powyższych informacji warto dodać, że na terenie powiatu sandomierskiego na rzecz osób niepełnosprawnych aktywnie działa kilka organizacji pozarządowych. Należą do nich: Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Zatrudnieniu, Rehabilitacji „Integracja”, Stowarzyszenie Na Rzecz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym oraz Rodzinom Zagrożonym Patologią Społeczną „Człowiek- człowiekowi”, Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Tratwa”,

Stowarzyszenie „Dobrze Że Jesteś” Sandomierskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Upośledzeniem Umysłowym oraz Fundacja La Zebra.

PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Ważnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego na temat przedmiotu diagnozy. W ramach diagnozy problemów społecznych powiatu sandomierskiego badania takie zostały przeprowadzone przy zastosowaniu ankiety rozestanej do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. starosty, burmistrzów i wójtów, radnych, naczelników wydziałów Starostwa Powiatowego, kierowników jednostek pomocy społecznej, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych, kościoła) oraz mieszkańców powiatu. Do analizy przedłożono w sumie 38 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w powiecie.

Atuty powiatu

W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego o największe atuty powiatu. Wskazując je, respondenci zwrócili szczególną uwagę na wyjątkowo atrakcyjne warunki naturalne powiatu i jego niezwykle urozmaicony krajobraz (góry, lasy, wąwozy) oraz nieskażone przemysłem środowisko. Za największy atut powiatu uznano Sandomierz, z jego historycznym zespołem urbanistycznym i licznymi zabytkami sakralnymi, malowniczo położony na skraju lessowej wyżyny tuż nad Wisłą. Wskazywano także na dobrze rozwiniętą oświatę, chwalono pracę urzędników i instytucji pozarządowych. Zwracano uwagę na rozwijające się rolnictwo i jego główną lokalną gałąź – sadownictwo – gospodarczą wizytówkę regionu.

Słabe strony powiatu

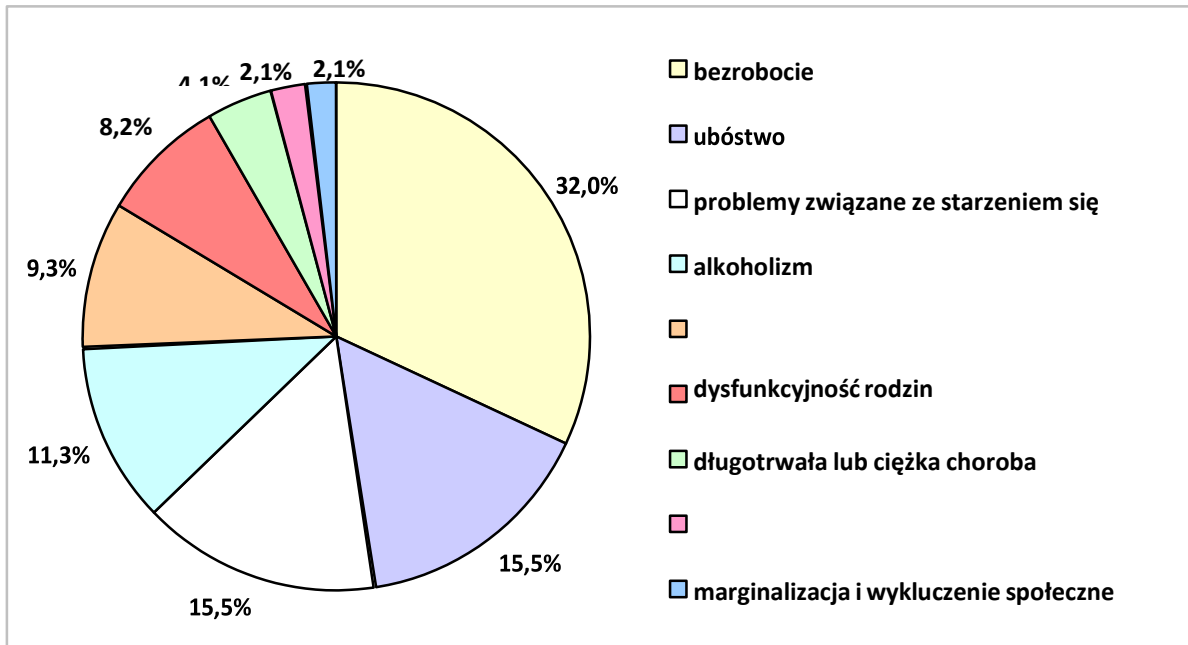
Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani identyfikowali słabe strony powiatu. Najistotniejszymi mankamentami podkreślanymi przez respondentów były: duże bezrobocie, niewystarczająca liczba miejsc pracy i brak perspektyw na rychłą poprawę tej sytuacji. Według ankietowanych problemem powiatu jest także zła sytuacja mieszkaniowa, szczególnie młodych rodzin oraz brak kanalizacji na terenach wiejskich.

Ankietowani jako słabą stronę swojego powiatu wskazywali ogólnie niski poziom życia jego mieszkańców, starzenie się społeczeństwa, a także takie niekorzystne zjawiska, jak dziedziczenie biedy i uzależnianie się mieszkańców od świadczeń z pomocy społecznej oraz emigrację młodych ludzi.

W badaniu respondenci wskazali również na zmiany, jakie ich zdaniem winny zostać dokonane, aby jakość życia mieszkańców uległa poprawie. Najczęściej wspominali o pilnej potrzebie zmniejszenia bezrobocia, m.in. poprzez tworzenie nowych miejsc pracy i dogodnych warunków dla potencjalnych inwestorów. Uznali również, że należy poprawić stan dróg, zwiększyć liczbę miejsc parkingowych oraz likwidować architektoniczne bariery dla osób niepełnosprawnych.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców powiatu. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców powiatu

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

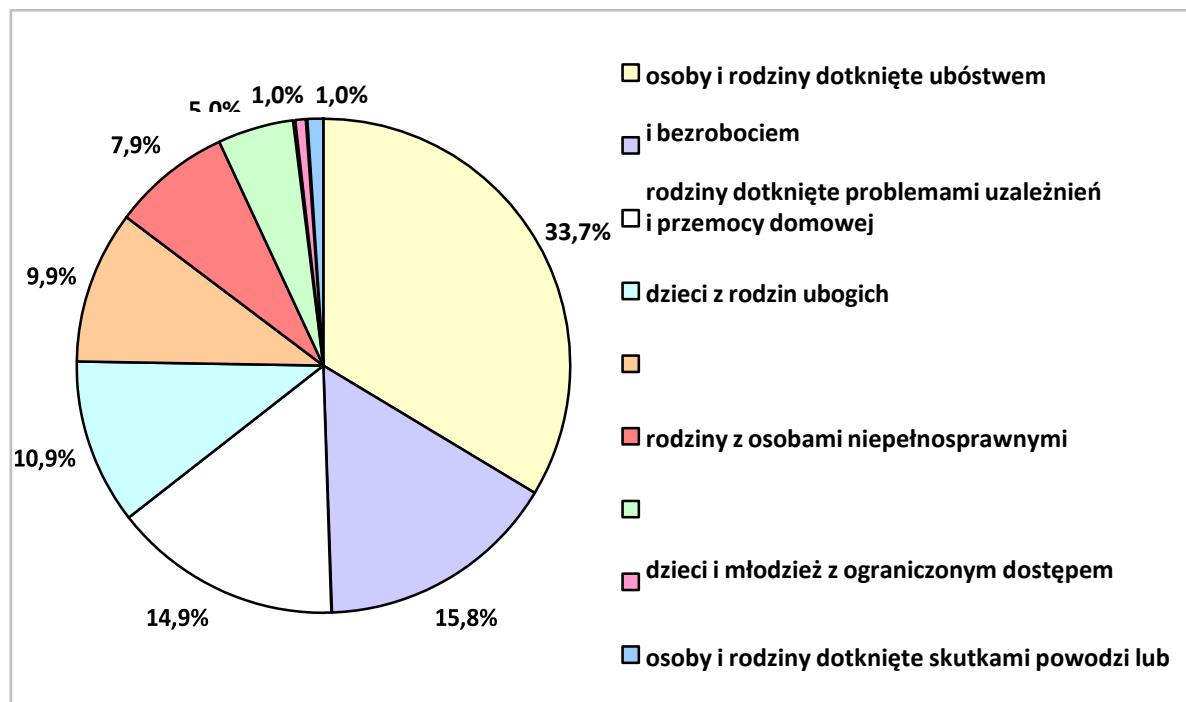
Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców powiatu, respondenci zaliczyli bezrobocie (32%) oraz będące jego konsekwencją ubóstwo (15,5%). Prawie wszyscy spodziewają się intensyfikacji problemu w najbliższej przyszłości. Jedynie pojedyncze głosy wskazywały na to, że negatywne zjawisko można by ograniczyć wskutek intensywnych działań władz lokalnych.

Ważkim problemem w środowisku lokalnym jest także starzenie się społeczeństwa i alkoholizm – dostrzegane odpowiednio przez 15,5% i 11,3% respondentów.

Dysfunkcyjność rodzin oraz problemy związane z niepełnosprawnością to także często wskazywane kłopoty mieszkańców (wymieniło je odpowiednio 9,3% oraz 8,2% badanych). W dalszej kolejności respondenci wymienili m.in. długotrwałą lub ciężką chorobę (4,1%). Nieliczni upatrywali problemu w marginalizacji i wykluczeniu społecznym (2,1%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali podali kategorie osób i grup, które najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych występujących w powiecie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych występujących w powiecie

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych stwierdziło, że grupą, która najbardziej odczuwa skutki problemów społecznych w powiecie, są osoby i rodziny dotknięte bezrobociem oraz ubóstwem (33,7%). W dalszej kolejności ankietowani dostrzegli sytuację rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy domowej (15,8%). Odpowiednio 14,9% oraz 10,9% wskazało, że są to osoby starsze, samotne i niepełnosprawne oraz dzieci z rodzin ubogich. W zbliżonym wymiarze wskazywano również na osoby i rodziny borykające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz rodziny z osobami niepełnosprawnymi (odpowiednio 9,9% i 7,9%). Zdaniem respondentów z ciężarem problemów społecznych zmagają się także dzieci i młodzież z ograniczonym dostępem do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (5,0%).

Największe trudności w funkcjonowaniu rodzin w powiecie

W trakcie badań ankietowani wypowiedzieli się również na temat największych trudności w funkcjonowaniu rodzin. Zdecydowana większość odpowiedzi wskazywała bezrobocie jako zjawisko dominujące. Wśród częściej udzielanych odpowiedzi pojawiały się także: ubóstwo rodzin oraz niskie zarobki. Według badanych przeszkody w prawidłowym funkcjonowaniu rodzin stanowią także dotyczące mieszkańców patologie społeczne, wśród nich najczęściej wymieniane uzależnienia i przemoc w rodzinie. I tym razem respondenci zauważyli problemy wynikające z rozłąki rodzin w związku z poszukiwaniem i podejmowaniem pracy za granicą. Ponadto zwrócili uwagę na problemy

opiekuńczo- wychowawcze, utrudniony dostęp do wsparcia specjalistycznego oraz trudności komunikacyjne.

Bariery i problemy, które ograniczają możliwości prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży w powiecie

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie barier i problemów, które w sposób najistotniejszy ograniczają możliwości prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży w powiecie. W odpowiedziach ankietowani najczęściej wymieniali ograniczony dostęp do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym do zajęć pozalekcyjnych, świetlic, obiektów sportowo-rekreacyjnych, dóbr kultury. Wspominali o problemach, z którymi zmagają się rodziny, a które rzutują na sytuację dziecka, tj. o ubóstwie, bezrobociu, dysfunkcjach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizmie, przemocy w rodzinie. Podnosili również problem uzależnień wśród młodzieży oraz ubogą ofertę rozwojowo-edukacyjną, szczególnie na wsi.

Co zrobić, aby skuteczniej pomagać osobom niepełnosprawnym w powiecie?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w powiecie w celu poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych. Na pierwszym miejscu ankietowani wskazali, że winno to być usunięcie barier architektonicznych, a więc przystosowanie budynków, chodników, przystanków i przejść dla pieszych do specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych.

Skuteczna pomoc osobom niepełnosprawnym to, w opinii badanych, także więcej miejsc pracy i rozwój systemu edukacji i przygotowania zawodowego pod kątem potrzeb rynku pracy. Ankietowani wskazali także, że pomocne mogłoby być organizowanie imprez integracyjnych. Właściwa pomoc osobom niepełnosprawnym, jak wynika z ankiety, to również łatwiejszy dostęp do lekarzy specjalistów, rehabilitacji i terapii.

Pojedyncze wskazania dotyczyły prawa do bezpłatnego leczenia i rehabilitacji, zapewnienia dostępu do pomocy prawnej, stworzenia placówek wsparcia i warsztatów terapii w każdej gminie.

Instytucje i organizacje działające w powiecie, które mogą przyczynić się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych

W następnym pytaniu poproszono ankietowanych o podanie instytucji i organizacji działających w powiecie, które mogą w największym stopniu przyczynić się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych. Wśród nich badani najczęściej wskazywali: Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Starostwo Powiatowe i urzędy gmin, placówki oświatowo-wychowawcze i kulturalne. Ponadto respondenci podkreślali znaczenie policji, ośrodków zdrowia, sądu rejonowego, kuratorów sądowych, kościoła, Caritasu, klubów sportowych oraz różnorodnych fundacji i stowarzyszeń, działających m.in. na rzecz osób niepełnosprawnych i uzależnionych.

Na czym powinny się skupić instytucje i organizacje działające w powiecie?

Niejako w uzupełnieniu poprzedniego pytania, w kolejnym ankietowani wskazywali najistotniejsze pola działania instytucji i organizacji funkcjonujących w powiecie. W opinii badanych powinny się one skupić przede wszystkim na społecznej ochronie rodzin najuboższych (i pochodzących z nich dzieci; w ich przypadku najczęściej podkreślano potrzebę zwiększenia dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego), aktywizacji osób bezrobotnych oraz dostosowaniu kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy. Ważną płaszczyzną działalności instytucji i organizacji powinna być również pomoc osobom niepełnosprawnym (tak w zakresie rehabilitacji społecznej, jak i zawodowej) oraz starszym.

Zdaniem respondentów szczególną uwagę należy zarazem zwrócić na wsparcie rodzin zmagających się na co dzień z dysfunkcjami opiekuńczo-wychowawczymi oraz różnego rodzaju patologiami (np. z alkoholizmem i przemocą domową). Nie należy również zapominać o pobudzaniu środowisk o niskim statusie społecznych, które są zagrożone wykluczeniem społecznym. W opinii badanych należy dążyć do wszelkich starań, by pomoc udzielania powyższym grupom (np. w formie pracy socjalnej, wsparcia finansowego, rzeczowego czy specjalistycznego), miała charakter interdyscyplinarny i skoordynowany.

Wskazując pola działalności instytucji i organizacji w powiecie, respondenci podkreślali również konieczność powiększania zasobów mieszkaniowych, likwidowania barier komunikacyjnych, rozszerzenia poradnictwa psychologicznego i prawnego oraz utrzymania poczucia wspólnoty mieszkańców. W opinii badanych bardzo ważną sprawą dla realizacji działań jest skuteczne pozyskiwanie środków finansowych z zewnątrz, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Możliwość przyczynienia się instytucji i organizacji w powiecie do zmniejszenia skali lokalnych problemów społecznych

W ostatniej części ankiety respondenci wskazywali, w jaki sposób instytucja lub organizacja, którą reprezentują, może przyczynić się do zmniejszenia skali lokalnych problemów społecznych. Ankietowani najczęściej deklarowali możliwość podejmowania działań zmierzających do lepszego rozpoznania potrzeb lokalnej społeczności, w tym także dzieci i młodzieży, organizowania im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego. Widzieli jednocześnie konieczność edukacji i aktywizacji zawodowej osób dotkniętych bezrobociem, organizowania wszelkiego rodzaju kursów i szkoleń.

Badani wyrażali również gotowość prowadzenia pracy socjalnej, pedagogizacji rodziców, udzielania potrzebującym wsparcia finansowego, rzeczowego (w tym w formie dożywiania), świadczenia im usług opiekuńczych. Ponadto oferowali pomoc w uzyskaniu wsparcia specjalistycznego (psychologa, prawnika, terapeuty) oraz zgłaszali chęć opracowywania i realizowania projektów socjalnych (m.in. przy wykorzystaniu środków finansowych pozyskanych z zewnątrz), programów profilaktycznych oraz podejmowania współpracy z przedstawicielami innych instytucji i organizacji.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu powiatu, który jest podmiotem analizy, i obejmuje następujące obszary:

- bezrobocie,
- rodzina, dziecko i młodzież,
- uzależnienia i przemoc w rodzinie,
- bezdomność,
- starość,
- niepełnosprawność,
- kapitał społeczny i ludzki.

Obszar BEZROBOCIE I UBÓSTWO	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• ograniczanie zjawiska bezrobocia w powiecie, w tym wśród kobiet; aktywizowanie osób bezrobotnych, w tym osób w wieku 45 lat i więcej• upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach• rozpowszechnianie ofert pracy z zagranicy• pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej)	<ul style="list-style-type: none">• niewystarczająca skala działań służących ograniczeniu zjawiska nielegalnego zatrudnienia• niewystarczające w stosunku do potrzeb dostosowywanie kierunków kształcenia do rynku pracy
szanse	zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> • dysponowanie przez osoby bezrobotne wiedzą o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy oraz o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • korzystanie przez osoby bezrobotne z dostępu do europejskich rynków pracy • możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> • rosnący poziom bezrobocia w powiecie, w tym wśród kobiet oraz osób w wieku 45 lat i więcej • niewielka liczba nowych inwestorów tworzących miejsca pracy • ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia • zwiększający się poziom nielegalnego zatrudnienia
--	--

Obszar RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie dysfunkcjom rodzin • prowadzenie efektywnej pracy socjalnej • zapewnianie rodzinom dostępu do poradnictwa specjalistycznego • analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • rozwijanie zastępczej opieki rodzinnej • udzielanie dzieciom usamodzielnianym odpowiedniego wsparcia • rozwijanie opieki przedszkolnej, szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego oraz sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • podnoszenie poziomu nauczania w szkołach • propagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu • dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego • koordynowanie działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone działania inicjujące powstawanie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • istnienie warunków do prowadzenia pracy socjalnej • spadek liczby rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego • możliwość poprawy skuteczności pomocy udzielanej rodzinom, dzieciom i młodzieży dzięki koordynacji działań instytucji wspierających te grupy • odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych • możliwość kontynuowania przez młodzież nauki na poziomie ponadgimnazjalnym • zadowalający poziom nauczania w placówkach oświatowych • rosnąca liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu wolnego • rosnąca liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży • istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców • dobra dostępność opieki medycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba rodzin dysfunkcyjnych • niedostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • nieodpowiednia do potrzeb liczba rodzin zastępczych • niedostateczny dostęp do opieki przedszkolnej

Obszar UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień • zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy prawnej i psychospołecznej • pozyskiwanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie • prowadzenie działań informacyjno- edukacyjnych w zakresie uzależnień • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone działania inicjujące powstawanie instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych

<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie w gminach powiatu zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie • współpraca z organizacjami pozarządowymi w obszarze uzależnień i 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba rodzin korzystających ze wsparcia psychospołecznego i prawnego • rosnąca liczba osób uzależnionych i współuzależnionych objętych leczeniem odwykowym • wystarczająca kadra pracująca z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie • funkcjonowanie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami • istnienie organizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • niewielka liczba osób wyleczonych z uzależnień • niewystarczająca wśród dzieci i młodzieży świadomość zagrożenia uzależnieniami • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej • wzrost liczby osób w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych

Obszar BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie problemu bezdomności • prowadzenie działań zapobiegających bezdomności oraz na rzecz osób bezdomnych • informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy • zapewnianie osobom bezdomnym schronienia • zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym z bezdomności • istnienie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności • prowadzenie działań uwrażliwiających mieszkańców na problemy osób bezdomnych • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz bezdomnych 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone działania na rzecz reintegracji zawodowej osób bezdomnych • niewystarczająca skala działań mających na celu zwiększenie akceptacji społecznej osób bezdomnych

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez bezdomnych wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • istnienie problemu bezdomności • zwiększająca się liczba osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych • rosnąca liczba osób bezdomnych zmagających się z bezrobociem • niewielka liczba osób wychodzących z bezdomności • ograniczone możliwości realizowania indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności • występujące zjawisko minimalizowania problemów osób bezdomnych • niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych • brak w powiecie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezdomnych

Obszar STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • badanie liczebności osób starszych • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin • w sprawowanie opieki nad osobami starszymi • inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób starszych • zapewnianie osobom starszym wsparcia w ramach małych form pomocy (kluby seniora, dom dziennego pobytu) • kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej • prowadzenie działań mających na celu podniesienie poziomu życia osób starszych • prowadzenie wśród osób starszych działań prozdrowotnych • prowadzenie działań mających na celu poprawę sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone działania w celu umożliwienia osobom starszym kontynuowania aktywności zawodowej • ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych • brak inicjowania w powiecie wolontariatu na rzecz osób starszych • niewystarczające działania w celu zapewnienia osobom młodym warunki do pozostania w powiecie
szanse	zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> • dysponowanie przez osoby starsze wiedzą na temat dostępnych form pomocy • możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny • dobra dostępność domów pomocy społecznej z odpowiednim standardem usług • zwiększający się udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych • brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób starszych • niewystarczająca liczba środowiskowych form wsparcia osób starszych • rosnąca liczba osób wymagających całodobowej opieki • nieodpowiednia do potrzeb osób starszych infrastruktura techniczna • niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze w codziennym życiu • brak w powiecie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych • występowanie zjawiska migracji osób młodych, wykształconych do większych jednostek administracyjnych
--	--

Obszar NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • badanie liczebności osób niepełnosprawnych • informowanie osób 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone działania inicjujące wolontariat na rzecz osób niepełnosprawnych

<p>oraz dostępnych formach pomocy</p> <ul style="list-style-type: none"> • inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych • prowadzenie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi • prowadzenie działań mających na celu zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do sprzętu rehabilitacyjnego i przedmiotów ortopedycznych • podejmowanie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne osobom niepełnosprawnym • likwidowanie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • prowadzenie działań mających na celu zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w sporcie, kulturze i rekreacji • upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy <p>oraz informacji o wolnych miejscach pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań służących tworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych • prowadzenie działań mających na celu zwiększenie wśród mieszkańców powiatu akceptacji osób niepełnosprawnych 	
szanse	zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia • funkcjonowanie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób niepełnosprawnych • dobra baza rehabilitacyjna oraz dostęp osób niepełnosprawnych do sprzętu rehabilitacyjnego i przedmiotów ortopedycznych • posiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy • brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych • wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych • istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • rosnąca liczba osób niepełnosprawnych • zwiększająca się liczba osób niepełnosprawnych wymagających opieki i wsparcia, w tym osób z zaburzeniami psychicznymi • istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie • niedostateczny dostęp osób niepełnosprawnych do imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych • niewielka liczba osób niepełnosprawnych podejmujących pracę • niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu
---	--

Obszar KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony

<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego • odpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych • diagnozowanie problemów społecznych w powiecie • prowadzenie działań zapobiegających wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej • prowadzenie bazy danych o instytucjach wsparcia i organizacjach pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom • informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia • poprawianie jakości obsługi klientów pomocy społecznej • inicjowanie powstawania nowych placówek pomocy społecznej • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej • uświadamianie władzom powiatu roli i potrzeb sektora pomocy społecznej • przeciwdziałanie negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych • inicjowanie wolontariatu 	
szanse	zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> • dobrze wykwalifikowana kadra pomocy społecznej • niezwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego • wystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie • posiadanie przez beneficjentów systemu pomocy społecznej wiedzy o dostępnych formach wsparcia • odpowiednia jakość obsługi klienta pomocy społecznej • posiadanie przez pracowników pomocy społecznej wiedzy na temat instytucji wsparcia i organizacji pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom potrzeb sektora pomocy społecznej • zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej • udział przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działaniach pomocowych • możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej • rosnąca liczba wolontariuszy świadczących pomoc osobom wymagającym wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • popadanie w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego przez pracowników pomocy społecznej • niedofinansowany system pomocy społecznej • niedostatecznie rozwinięty sektor pozarządowy
--	---

PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Diagnoza przeprowadzona w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sandomierskiego na lata 2014–2020 obejmowała kilkanaście zagadnień i pozwoliła wskazać poniżej przedstawione obszary problemowe.

Zmiany demograficzne, problem starzenia się ludności

Zachodzące w powiecie sandomierskim procesy demograficzne mają niekorzystny charakter. Od kilku lat odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym ulega zmniejszeniu, powiększa się natomiast grupa seniorów (na koniec 2012 r. 15.989 osób) coraz liczniej zasilana przez osoby kończące aktywność zawodową. Na koniec 2012 roku problem starzenia się w największym stopniu dotyczył mieszkańców gmin Obrazów, Zawichost i Samborzec, w których osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły odpowiednio 20,7%, 20,3% i 20,3% ogółu ludności.

Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb osób starszych oferty usług społecznych, w tym pomocy materialnej i rzeczowej, usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz oferty spędzania czasu wolnego.

Niepełnosprawność

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bowiem bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności. W 2012 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w powiecie skorzystało 1.917 osób w rodzinach. Była to czwarta, co do liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia. Co warto podkreślić, trzecią była długotrwała lub ciężka choroba. Z tego powodu z pomocy społecznej skorzystało w 2012 roku 4.100 osób w rodzinach.

Nie ulega wątpliwości, że w związku z zakresem kompetencji samorządu powiatowego należy zaprogramować działania, które z jednej strony będą łagodziły skutki niepełnosprawności, np. poprzez systematyczne łamanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i w porozumiewaniu się, a z drugiej ułatwiły poprzez rehabilitację powrót, przynajmniej części osób niepełnosprawnych, na rynek pracy.

Rodzina, sytuacja dziecka

Analiza sytuacji rodzin mieszkających w powiecie sandomierskim wykazała, że do problemów, z którymi najczęściej się zmagają należą bezrobocie – jako zjawisko dominujące, a także ubóstwo wynikające z niskich zarobków. Przeszkody w prawidłowym funkcjonowaniu rodzin stanowią również dotyczące mieszkańców patologie społeczne, wśród nich najczęściej wymieniane uzależnienia i przemoc w rodzinie, a także problemy wynikające z rozłąki rodzin w związku z poszukiwaniem i podejmowaniem pracy za granicą, trudności opiekuńczo-wychowawcze czy z dostępem do wsparcia specjalistycznego.

Jeśli chodzi o sytuację dzieci i młodzieży, grupie tej najbardziej doskwiera ograniczona liczba alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym zajęć pozalekcyjnych, świetlic, obiektów sportowo-rekreacyjnych, dóbr kultury. Na sytuację dziecka w powiecie rzutują również problemy, z którymi zmagają się rodziny, tj. ubóstwo, bezrobocie, dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze, alkoholizm czy przemoc w rodzinie.

W działaniach samorządu powiatu sandomierskiego szczególne znaczenie powinny mieć również inicjatywy zabezpieczające sytuację dziecka, które musiało opuścić rodzinę. Należy stawiać na opiekę rodzinną (rodziny zastępcze), a dopiero, gdy ta będzie niewystarczająca na instytucjonalną (domy dziecka).

Ubóstwo i bezrobocie, problemy zagrożenia marginalizacją i wykluczeniem społecznym

Wśród problemów społecznych wymienianych przez respondentów w badaniach przeprowadzonych dla potrzeb strategii, czołowe miejsce zajmował kompleks problemów wynikających z funkcjonowania członków rodzin na rynku pracy. Nie tylko w subiektywnym odczuciu bezrobocie znalazło się najwyżej w hierarchii problemów. Również obiektywne wskaźniki wskazują na wysoką rangę tego problemu – na koniec 2012 roku stopa bezrobocia w powiecie sandomierskim wynosiła 12,8%, udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 9,5%, a brak pracy był pierwszym powodem korzystania z pomocy społecznej. Największy odsetek osób pozostających bez pracy w ogóle będących w wieku produkcyjnym odnotowano w gminie Klimontów (12%).

Pomimo ogólnego wzrostu poziomu dochodów i wydatków, corocznie coraz większy odsetek ludności znajduje się poniżej granic ubóstwa – zarówno opartych na miarach absolutnych, jak również relatywnych. Oznacza to, że coraz więcej rodzin nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb, oraz że zwiększa się stopień zróżnicowania dochodowego w społeczeństwie. Długotrwałe ubóstwo (ubóstwo było w 2012 roku drugim powodem korzystania z pomocy społecznej w powiecie sandomierskim) wymusza zmianę stylu życia rodziny, powoduje wzrost poczucia beznadziejności i negatywnie wpływa na kierunek podejmowanych decyzji. Ograniczone możliwości zapewnienia potrzeb powoduje drastyczny spadek poziomu życia rodziny i może prowadzić do powstawania następujących niekorzystnych zjawisk: alkoholizmu, przemocy w rodzinie, osłabienia więzi rodzinnych czy nawet przestępczości. Szczególnie niepokojącym następstwem tego zjawiska jest dziedziczenie biedy. Łagodzeniem problemu ubóstwa zajmują się przede wszystkim jednostki organizacyjne pomocy społecznej funkcjonujące na poziomie gminnym, ale konieczne jest ich metodyczne i merytoryczne wsparcie w tych działaniach.

Odrębna kategoria problemów dotyczy poszczególnych grup społecznych, które z racji niekorzystnie toczących się kolei losu, czynników mniej lub bardziej zawinionych doświadczają szczególnie silnej ekspozycji na zagrożenie wykluczeniem społecznym. W powiecie sandomierskim, poza osobami i rodzinami zmagającymi się z ubóstwem, bezrobociem, bezradnością opiekuńczo-wychowawczą czy też problemami wynikającymi ze starości i niepełnosprawności, można wskazać m.in. osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.

Aktywność społeczna i obywatelska

W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnych społeczności wpływa kondycja i działalność organizacji pozarządowych oraz jakość kadr i służb pomocowych. Samorząd powiatu sandomierskiego powinien rozwijać współpracę z sektorem pozarządowym, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Nie należy równocześnie zapominać o dalszej

profesjonalizacji służb publicznych, a w szczególności pracowników zatrudnionych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Ośrodkach Pomocy Społecznej, którzy powinni stać się liderami i animatorami rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Szkolenia, rozwój zawodowy i zwiększone nakłady na służby społeczne powinny zaowocować zwiększoną efektywnością zawieranych kontraktów socjalnych, programowanych i realizowanych projektów socjalnych, m.in. przy wykorzystaniu środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych posłużyły do opracowania założeń polityki powiatu sandomierskiego na lata 2014–2020. Zostały one przedstawione w części programowej strategii.

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sandomierskiego na lata 2014–2020, jest następująca:

**Powiat Sandomierski miejscem zrównoważonego rozwoju
społeczności dzięki działaniom podejmowanym przez samorząd
lokalny we współpracy z partnerami społecznymi**

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Wśród tych ostatnich pogrubioną czcionką oznaczono te, które mają charakter priorytetowy.

Cel strategiczny 1.:

Wspieranie rodzin oraz zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży.

Cel operacyjne:

1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu podstawowych funkcji oraz dzieciom pozbawionym opieki.
2. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju, w tym dotkniętych niepełnosprawnością.
3. Pomoc osobom opuszczającym, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, a także dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla

nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy i młodzieżowy ośrodek wychowawczy, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze udzielana jest pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

4. Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Wspieranie rodzin biologicznych w środowisku zamieszkania oraz udzielanie im pomocy w przezwyciężaniu problemów, w tym opiekuńczo-wychowawczych i materialnych, w szczególności poprzez współpracę z gminnymi jednostkami pomocy społecznej.
2. Zintensyfikowanie i rozwijanie form pracy socjalnej z rodzinami; upowszechnianie funkcji asystenta rodzinnego.
3. Zapewnienie rodzinom i osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do specjalistycznego poradnictwa, w szczególności, psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego i prawnego.
4. Opracowywanie i realizowanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
5. Kontynuowanie i zintensyfikowanie działań w zakresie propagowania idei rodzicielstwa zastępczego oraz rozwijanie zastępczej opieki rodzinnej poprzez stałe pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych.
6. Podejmowanie działań w kierunku poprawy sytuacji bytowej oraz warunków mieszkaniowych rodzin zastępczych.
7. Zwiększenie liczby placówek przedszkolnych w gminach powiatu.
8. Propagowanie w powiecie inicjatyw wspierających osoby samotnie wychowujące dzieci, m.in. samopomocy, grup wsparcia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Podnoszenie jakości kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy) i programy nauczania.
2. Zwiększenie dostępności wsparcia specjalistycznego (pedagogicznego, psychologicznego, logopedycznego, terapeutycznego) dla dzieci i młodzieży.
3. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich w gminach powiatu, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
4. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz

- organizowanie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych.
5. Rozwijanie w gminach powiatu sieci placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
 6. Zwiększenie dostępności kształcenia dla uczniów niepełnosprawnych m.in. poprzez tworzenie grup i klas integracyjnych, prowadzenie nauczania indywidualnego oraz likwidowanie barier architektonicznych.
 7. Zapewnienie rodzinom dzieci niepełnosprawnych szerszego dostępu do poradnictwa.
 8. Promowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz zwiększanie do nich dostępu, m.in. poprzez poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych.
 9. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w powiecie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Przyznawanie osobom usamodzielnianym pomocy, w tym pieniężnej na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, rzeczowej na zagospodarowanie oraz w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.
2. Udzielanie osobom usamodzielnianym pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.
3. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z dziećmi usamodzielnianymi oraz zapewnienie im dostępu do wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.
4. Określenie potrzeb w zakresie mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych oraz możliwości ich zabezpieczenia; podejmowanie współpracy na tym polu z samorządami gminnymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.:

1. Zwiększenie w gminach powiatu dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.
2. Zapewnienie w gminach powiatu szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
3. Zintensyfikowanie w gminach powiatu profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Wspieranie i rozwój ruchów samopomocowych i grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
5. Opracowanie i realizacja programu oddziaływań korekcyjno-

- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
6. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
 7. Prowadzenie w gminach powiatu poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
 8. Zwiększenie dostępności punktów interwencji kryzysowej.
 9. Zintensyfikowanie działalności zespołów interdyscyplinarnych ds. przemocy w rodzinie w gminach powiatu.
 10. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Starosta Powiatu, Rada Powiatu, Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i inne jednostki organizacyjne powiatu, Domy dla Dzieci i Młodzieży w Łoniewie, placówki oświatowe szczebla ponadgimnazjalnego.

Partnerzy w realizacji działań:

Ośrodki pomocy społecznej, placówki przedszkolne, oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, placówki służby zdrowia, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, ośrodki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (powiatowy, gminne) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Efekty realizacji działań:

Sprawnie funkcjonujący system wsparcia rodzin, dzieci i młodzieży, uprzedzający sytuacje kryzysowe i zapewniający różnorodne formy pomocy, m.in. w kształceniu i wszechstronnym rozwoju. W momencie wystąpienia kryzysu w rodzinie, system przyjmuje funkcje ratownicze i opiekuńcze, nie pozostawiając rodziny i dziecka z własnymi problemami. Wspiera on także osoby usamodzielniane. Efektem realizacji działań powinien być również sprawny system profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych przez OPS-y wsparciem, w tym liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,

- liczba opracowanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba rodzin zastępczych,
- liczba placówek przedszkolnych,
- liczba nauczycieli doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,
- liczba wyposażonych placówek oświatowych,
- liczba dzieci objętych wsparciem specjalistycznym,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba przedsięwzięć służących wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- liczba zajęć edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba świetlic oraz liczba dzieci z nich korzystających,
- liczba grup i klas integracyjnych oraz liczba osób do nich uczęszczających,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- liczba rodzin dzieci niepełnosprawnych korzystających z poradnictwa,
- liczba dzieci usamodzielnianych objętych pracą socjalną, wsparciem pieniężnym i rzeczowym, pomocą w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz pomocą psychologiczno-pedagogiczną,
- liczba osób usamodzielnianych, którym udzielono pomocy w uzyskaniu zatrudnienia,
- liczba potrzebnych i dostępnych mieszkań chronionych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie objętych pomocą w ramach ośrodków wsparcia,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba zespołów interdyscyplinarnych oraz liczba osób objętych ich oddziaływaniem,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktów interwencji kryzysowej,
- liczba przedsięwzięć realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Cel strategiczny 2.:

Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cele operacyjne:

1. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.
2. Pomoc ubogim, zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Udzielanie przez Powiatowy Urząd Pracy pomocy w znalezieniu pracy bezrobotnym i poszukującym pracy (w szczególności osobom młodym i osobom powyżej 50 lat) poprzez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informację zawodową oraz pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy.
2. Podejmowanie przez Powiatowym Urząd Pracy współpracy „z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
3. Prowadzenie w gminach powiatu pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, ubogimi i bezdomnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
4. Zmniejszanie skutków bezrobocia, ubóstwa i bezdomności poprzez przyznawanie i wypłacanie przez Powiatowy Urząd Pracy zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia oraz udzielanie przez Ośrodki Pomocy Społecznej pomocy finansowej i rzeczowej (w tym w postaci dożywiania i odzieży) z tytułu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności.
5. Opracowanie i realizacja powiatowego programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy.
6. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów celowych i ostonowych na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.
7. Wspieranie lokalnych programów na rzecz aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
8. Opracowywanie i realizacja w gminach powiatu indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.
9. Zapewnianie w gminach powiatu schronienia osobom bezdomnym.
10. Promowanie w powiecie podmiotów ekonomii społecznej (spółdzielnie socjalne, centra integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej).
11. Tworzenie w gminach powiatu mieszkań socjalnych.
12. Dostosowywanie kierunków kształcenia w powiecie do potrzeb lokalnego rynku pracy oraz promowanie, szczególnie wśród młodzieży, idei planowania rozwoju zawodowego.
13. Udzielanie przez Powiatowy Urząd Pracy pomocy pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników poprzez pośrednictwo pracy oraz

- poradnictwo zawodowe i informację zawodową.
14. Promowanie powiatu w celu pozyskania inwestorów mogących utworzyć nowe miejsca pracy; przygotowywanie terenów pod pozarolniczą działalność gospodarczą, oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów.
 15. Opracowywanie i realizacja przez instytucje integracji i pomocy społecznej oraz rynku pracy projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Pracy.
 16. Podnoszenie jakości obsługi osób bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy poprzez organizowanie szkoleń dla jego pracowników oraz zintegrowanie systemu informatycznego, pozwalającego w łatwy i szybki sposób pozyskać informację o wolnych miejscach pracy oraz nawiązać kontakt z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobociu.
 17. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych oraz z kościołem.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Starosta Powiatu, Rada Powiatu, Starostwo Powiatowe, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i inne jednostki organizacyjne powiatu, w tym placówki oświatowe szczebla ponadgimnazjalnego.

Partnerzy w realizacji działań:

Ośrodki pomocy społecznej, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska, w tym Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (powiatowy, gminne) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Efekty realizacji celu:

Wzrost liczby osób zaktywizowanych. Wzrost liczby inwestorów tworzących nowe miejsca pracy. Wzrost liczby osób wychodzących z bezdomności. Podniesienie jakości usług świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy.

Wskaźniki monitoringowe:

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w powiecie,
- liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy objętych

- różnymi formami wsparcia przez Powiatowy Urząd Pracy,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób objętych indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba działających podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba mieszkań socjalnych,
- liczba pracodawców, którym Powiatowy Urząd Pracy udzielił wsparcia,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba nowych podmiotów gospodarczych,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba pracowników Powiatowego Urzędu Pracy objętych szkoleniami,
- liczba przedsięwzięć realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Cel strategiczny 3.:

Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
2. Udzielanie przez Ośrodki Pomocy Społecznej pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym.
3. Rozwijanie środowiskowych form wsparcia osób starszych, w tym poprawianie dostępności i jakości usług opiekuńczych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych m.in. poprzez organizowanie spotkań integracyjnych, tworzenie klubów seniora i dziennych domów pobytu, propagowanie Uniwersytetu III Wieku oraz innych form kształcenia i samokształcenia.
4. Podnoszenie jakości usług w funkcjonujących w powiecie Domach Pomocy Społecznej.
5. Inicjowanie i wspieranie programów na rzecz wyrównywania szans osób starszych w środowisku lokalnym.
6. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych oraz z kościołem.
7. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze w codziennym życiu.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami niepełnosprawnymi.
2. Udzielanie przez Ośrodki Pomocy Społecznej pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym.
3. Poprawianie dostępu i jakości usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.
4. Zwiększanie dostępu osób niepełnosprawnych do turnusów rehabilitacyjnych, sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i środków pomocniczych.
5. Zwiększanie udziału osób niepełnosprawnych w sporcie, kulturze i turystyce.
6. Likwidowanie barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, w tym w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w obiektach użyteczności publicznej.
7. Rozwijanie oferty funkcjonujących w powiecie środowiskowych domów samopomocy.
8. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do różnorodnych form poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawnego i zawodowego.
9. Wspieranie pracodawców w tworzeniu i wyposażaniu stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych; wskazywanie im korzyści wynikających z zatrudnienia tych osób.
10. Rozwijanie oferty funkcjonujących w powiecie warsztatów terapii zajęciowej.
11. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do informacji o prawach i uprawnieniach m.in. poprzez wykorzystanie sieci Internet.
12. Opracowanie i realizacja projektów z zakresu aktywizacji i integracji społecznej osób niepełnosprawnych, w tym współfinansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Europejskiego Funduszu Społecznego.
13. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych oraz z kościołem.
14. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących świadczyć pomoc osobom niepełnosprawnym.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014–2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Starosta Powiatu, Rada Powiatu, Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i inne jednostki organizacyjne powiatu, w tym Powiatowy Urząd Pracy, domy pomocy społecznej, warsztaty terapii zajęciowej.

Partnerzy w realizacji działań:

Ośrodki pomocy społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, środowiskowe domy samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej, placówki kulturalne i służby zdrowia, jednostki sportowo-rekreacyjne, lokalni pracodawcy, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (powiatowy, gminne) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Efekty realizacji celu:

Zwiększenie udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym. Podniesienie jakości świadczonych im usług. Ułatwienie dostępu do informacji o możliwych formach wsparcia. Zwiększenie liczby osób usprawionych i zatrudnionych. Rozszerzenie wolontariatu.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba osób objętych ofertą klubów seniora i domów dziennego pobytu,
- liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej,
- liczba osób objętych dofinansowaniem na zakup sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i środków pomocniczych,
- liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w sporcie, kulturze i turystyce,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się,
- liczba ośrodków wsparcia środowiskowego dla osób niepełnosprawnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób niepełnosprawnych objętych poradnictwem specjalistycznym,
- liczba nowo utworzonych i wyposażonych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób objętych pomocą w ramach warsztatów terapii zajęciowej,
- liczba opracowanych i zrealizowanych projektów z zakresu aktywizacji i integracji społecznej osób niepełnosprawnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przedsięwzięć realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi,

- liczba wolontariuszy.

Cel strategiczny 4.:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w powiecie.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów.
2. Podejmowanie w powiecie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie, turnieje).
3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w powiecie.
4. Podejmowanie przez jednostki powiatowe i gminne oraz mieszkańców powiatu współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Starosta Powiatu, Rada Powiatu, Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i inne jednostki organizacyjne powiatu, w tym placówki oświatowe szczebla ponadgimnazjalnego.

Partnerzy w realizacji działań:

Policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, ośrodki pomocy społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (powiatowy, gminne) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe,

sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw, w tym przestępstw nieletnich,
- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przestępczości,
- liczba alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób z nich korzystających,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze,
- stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Cel strategiczny 5.:

Zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej.

Cele operacyjne:

1. Rozwój kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Rozwijanie kadr pomocy społecznej w powiecie i w gminach, m.in. poprzez zwiększenie liczby pracowników socjalnych zatrudnionych w OPS-ach do poziomu zgodnego z zapisami ustawy o pomocy społecznej.
2. Ustawiczne doszktałanie kadr pomocy społecznej w powiecie i w gminach (szkolenia, warsztaty, kursy, konferencje, superwizje) oraz zachęcanie do podjęcia specjalizacji w zawodzie pracownika socjalnego.
3. Świadczenie doradztwa metodycznego dla kierowników i pracowników jednostek pomocy społecznej z powiatu.
4. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w powiecie i w gminach wschodzących w jego skład poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
5. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy.
6. Upowszechnianie informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. przez sieć Internet.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Nawiązywanie i rozwijanie współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego (także na poziomie gminnym), w szczególności działającymi w obszarze polityki społecznej.
2. Zlecanie przez samorządy gminne i powiatowy zadań z zakresu polityki społecznej organizacjom pozarządowym i podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego.
3. Wspieranie lokalowe organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet powiatu źródeł finansowania.
4. Zachęcanie mieszkańców powiatu do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych
5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Starosta Powiatu, Rada Powiatu, Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, inne powiatowe jednostki pomocy społecznej.

Partnerzy w realizacji działań:

Ośrodki pomocy społecznej i inne gminne jednostki pomocy społecznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (powiatowy, gminne, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Efekty realizacji działań:

Profesjonalna kadra pomocy społecznej. Wysoka jakość świadczonych usług. Zróżnicowane formy współpracy z silniejszym sektorem pozarządowym. Większa aktywność mieszkańców powiatu, wzrost świadomości własnych możliwości i potencjału (wzrastająca liczba inicjatyw lokalnych).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba pracowników socjalnych,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba osób, które ukończyły specjalizację w zawodzie pracownika

socjalnego,

- liczba nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba jednostek pomocy społecznej, które poszerzyły ofertę świadczonych usług oraz liczba nowo powstałych jednostek pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych, z którymi nawiązano współpracę,
- liczba wspieranych przez samorządy organizacji pozarządowych,
- liczba inicjatyw społecznych,
- liczba wolontariuszy.